

T. C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
DİN SOSYOLOJİSİ BİLİM DALI

İLAHİYAT FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN
TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİNE İLİŞKİN TUTUMLARI

Fatıma KESKİN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

Dr. Öğr. Üyesi Arif KORKMAZ

KONYA 2019

 KONYA	<p>T.C.</p> <p>NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ</p> <p>Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü</p>	 SOSYAL BİLİMLER ENSTITUSU
---	---	---

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Öğrencinin	Adı Soyadı	Fatıma KESKİN		
	Numarası	108102061005		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Felsefe Din Bilimleri Ana Bilim Dalı / Din Sosyolojisi Bilim Dalı		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	X	
		Doktora		
Tezin Adı	İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları			

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

 Fatıma KESKİN

 KONYA	T.C. NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü	 NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
--	---	--

YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin
Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları başlıklı bu çalışma 28/06/2019
 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı
 bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Sıra No	Danışman ve Üyeler		
	Unvanı	Adı ve Soyadı	İmza
1	Dr. Öğrt. Üyesi	Arif KORKMAZ	
2	Prof. Dr.	Mehmet AKGÜL	
3	Dr. Öğrt. Üyesi	Mustafa ÖZDEMİR	

 KONYA	T.C. NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü	 NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
---	--	--

ÖZET

Öğrencinin	Adı Soyadı	Fatıma KESKİN		
	Numarası	108102061005		
	Ana Bilim /BilimDalı	Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı / Din Sosyolojisi Bilim Dalı		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	X	
		Doktora		
	Tez Danışmanı	Dr. Öğr. Üyesi Arif KORKMAZ		
Tezin Adı	İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları			

Toplumsal cinsiyet sosyolojik bir kavram olarak; kadın ve erkek rollerinin toplum içinde zamanla şekillenmesini ifaden eden bir olgudur. Bu rollerin belirlenmesinde, etkili olan bir olgu da din olgusudur. Çalışmanın kavramsal ve kuramsal çerçevesi oluşturulurken; Toplumsal Cinsiyet, Feminizm, Din ve Kadın bağlamında tanımlamalar yapılmıştır. Çalışmamız genel itibarıyla Toplumsal Cinsiyet ve Din arasındaki ilişkinin incelenmesini amaçlamaktadır. Bu doğrultuda hazırlanan anket, din eğitimi alan ilahiyat fakültesi öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarını ölçülmeyi amaçlamıştır. Anketin uygulama aşaması evren olarak belirlediğimiz; Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi, Ankara Üniversitesi, Erzurum Atatürk Üniversitesi, Harran Üniversitesi ve Bitlis Eren Üniversitesi İlahiyat fakültesi öğrencilerini temsil eden toplamda 644 kişilik bir örneklem grubunun katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Varsayımlarımız; cinsiyet, yaş, sınıf, üniversite, medeni durum, kişinin büyüdüğü yer, ailenin meslek, eğitim ve gelir düzeyi, aile türü, aile birey sayısı gibi demografik değişkenlerin toplumsal cinsiyet algısının oluşmasındaki etkisini ölçecek şekilde oluşturulmuştur. Bu varsayımların doğrulanıp doğrulanmadığı SPSS programı kullanılarak ki-kare tabloları ile test edilmiştir. Araştırma sonucunda toplumsal cinsiyet algısı ile çeşitli değişkenler arasında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiş ve hipotezlerimiz doğrulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal Cinsiyet, Din, Kadın, İlahiyat Fakültesi

 KONYA	T.C. NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü	 NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
---	--	--

ABSTRACT

Author's	Name and Surname	Fatıma KESKİN		
	Student Number	108102061005		
	Department	Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı / Din Sosyolojisi Bilim Dalı		
	Study Programme	Master's Degree (M.A.)	X	
		Doctoral Degree (Ph.D)		
	Supervisor	Dr. Öğr. Üyesi Arif KORKMAZ		
Title of the Thesis/Dissertation	The Attitudes Of The Students Of Theology Faculties Towards The Gender Tolerance			

Gender as a sociological concept; is a phenomenon that expresses the shaping of the roles of women and men over time. In determining these roles, an effective case is a phenomenon of religion. In the conceptual and theoretical environment of the study; Definitions were made in the context of Gender, Feminism, Religion and Women. Our study aims to examine the relationship between Gender and Religion in general. The questionnaire, which was prepared in this direction, aimed to measure the attitudes of the students of theology faculty in relation to gender roles. The stage of implementation of the survey is determined as the universe; Konya Necmettin Erbakan University, Ankara University, Erzurum Atatürk University, Harran University and Bitlis Eren University Faculty of Theology were represented by a sample of 644 students. Our assumptions; gender, age, class, university, marital status, person's growing up, family occupation, education and income level, type of family, number of family members, demographic variables such as the effect of gender perception was formed in order to measure the effect. These assumptions were verified by using SPSS program and tested with chi-square tables. As a result of the study, a statistically significant difference was found between gender perception and various variables, and our hypotheses were confirmed.

Key Words : Gender, Religion , Woman, faculty of Theology.

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK SAYFASI.....	ii
YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	v
TABLolar LİSTESİ.....	x
ÖNSÖZ.....	xviii
GİRİŞ.....	1
1. KONU	2
2. ÖNEM VE AMAÇ	2
3. YÖNTEM	4
4. EVREN VE ÖRNEKLEM	5
5. VERİ TOPLAMA	7
6. VARSAYIMLAR	7
7. KAPSAM VE SINIRLILIKLAR	8
BİRİNCİ BÖLÜM: KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE	
TOPLUMSAL CİNSİYET, FEMİNİZM VE DİN.....	9
1. CİNSİYET VE TOPLUMSAL CİNSİYET KAVRAMI.....	9
1.1. CİNSİYET	9
1.2. TOPLUMSAL CİNSİYET	9
2. FEMİNİZM.....	12
2.1. FEMİNİZM KAVRAMININ ORTAYA ÇIKIŞI	13
2.2. FEMİNİZMİN TARİHİ	13
2.3. FEMİNİZM KURAMLARI	17
2.3.1. LİBERAL FEMİNİZM	17
2.3.2. RADİKAL FEMİNİZM	19
2.3.3. KÜLTÜREL FEMİNİZM.....	20
2.3.4. MARKSİST FEMİNİZM.....	21
2.3.5. SOSYALİST FEMİNİZM.....	22

2.3.6. SİYAH FEMİNİZM	23
2.3.7. VAROLUŞÇU FEMİNİZM	24
2.3.8. POSTMODERN FEMİNİZM	25
2.3.9. BUTLER ve QUERR KURAM	26
2.3.10. İSLAMİ FEMİNİZM.....	26
3. DİN VE KADIN.....	29
3. 1.DİN.....	29
3. 2. KADIN.....	33
3. 3. İSLAM'DA KADIN.....	34
İKİNCİ BÖLÜM: DENEYSEL ÇERÇEVE	
İLAHİYAT FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN TOPLUMSAL CİNSİYET	
ROLLERİNE İLİŞKİN TUTUMLARI.....	
1. KATILIMCILARIN DEMOGRAFİK VE SOSYO-KÜLTÜREL YAPISI.....	37
1.1. CİNSİYET.....	38
1.2. YAŞ.....	38
1.3. SINIF.....	39
1.4. MEZUN OLDUĞU LİSE.....	39
1.5. ÜNİVERSİTE.....	40
1.6. AİLE.....	41
1.6.1. MEDENİ DURUM.....	41
1.6.2. ÇOCUK SAHİBİ OLMA DURUMU.....	41
1.6.3. EŞİN ÇALIŞMA DURUMU.....	42
1.6.4. EŞİN MESLEĞİ.....	42
1.6.5. ANNE – BABA EĞİTİM DURUMU.....	43
1.6.6. ANNE – BABA MESLEĞİ.....	44
1.6.7.AİLENİN AYLIK GELİR DURUMU.....	44
1.6.8. AİLE TÜRÜ.....	45
1.6.9. AİLE BİREY SAYISI.....	46
1.7. YAŞAMINI EN ÇOK GEÇİRDİĞİ YER.....	46
1.8. NOMİNAL SORULAR.....	47
1.8.1. EVİN REİSİ KİM OLMALIDIR?.....	47
1.8.2. ÇOCUĞUN BAKIMI VE YETİŞTİRİLMESİNDEN SORUMLU KİŞİ KİMDİR?.....	48
1.8.3. ÇALIŞTIĞINIZ İŞ YERİNDE YÖNETİCİNİZİN KADIN OLMASI SİZİ RAHATSIZ EDER Mİ? NEDEN?.....	49
1.8.4. FLÖRT HAKKINDAKİ DÜŞÜNCENİZ NEDİR?.....	52

2. TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİNE İLİŞKİN TUTUMLAR.....	53
2.1. CİNSİYETÇİLİK.....	54
2.1.1. CİNSİYET.....	55
2.1.2. YAŞ.....	67
2.1.3. ÜNİVERSİTE.....	68
2.1.4 AİLE BİREY SAYISI.....	69
2.2. ŞİDDET.....	70
2.2.1. CİNSİYET.....	71
2.2.2. ÜNİVERSİTE.....	78
2.2.3. YAŞAMINI GEÇİRDİĞİ YER.....	79
2.2.4. AİLENİN AYLIK GELİR.....	80
2.2.5. ANNENİN EĞİTİM DURUMU.....	81
2.2.6. BABANIN EĞİTİM DURUMU.....	83
2.3. EĞİTİM.....	84
2.3.1. CİNSİYET.....	85
2.3.2. AİLE BİREY SAYISI.....	86
2.4. ÇALIŞMA & EKONOMİ.....	86
2.4.1. CİNSİYET.....	87
2.4.2. YAŞ.....	91
2.4.3. AİLENİN AYLIK GELİRİ.....	92
2.5. AİLE İÇİ ROLLER.....	92
2.5.1. CİNSİYET.....	94
2.5.2. ÇOCUĞUN BAKIMINDAN SORUMLU KİŞİ KİMDİR? - EVİN REİSİ KİM OLMALIDIR?.....	99
2.5.3. ÜNİVERSİTE.....	100
2.5.4. AİLE TÜRÜ.....	101
2.6. KİŞİLER ARASI İLİŞKİLER.....	101
2.6.1. FLÖRT HAKKINDAKİ DÜŞÜNCELER – EVİN REİSİ KİM OLMALIDIR?.....	102
2.7. DİN.....	102
2.7.1. CİNSİYET.....	103
2.7.2. ÜNİVERSİTE.....	105
2.7.3. SINIF.....	107
2.7.4. AİLE TÜRÜ.....	108
SONUÇ.....	115
KAYNAKÇA.....	119

EK – 1: ANKET FORMU.....122

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1: Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımları	38
Tablo 2: Öğrencilerin Yaşlarına Göre Dağılımı	39
Tablo 3: Öğrencilerin Okuduğu Sınıflara Göre Dağılımı	39
Tablo 4: Öğrencilerin Mezun Olduğu Lise Türüne Göre Dağılımı	40
Tablo 5: Öğrencilerin Okumakta Oldukları Üniversiteye Göre Dağılımı	41
Tablo 6: Öğrencilerin Medeni Durumlara Göre Dağılımı	41
Tablo 7: Evli Öğrencilerin Çocuk Sahibi Olma Durumuna Göre Dağılımı	42
Tablo 8: Öğrencilerin Eşlerinin Çalışma Durumuna Göre Dağılımı	42
Tablo 9: Öğrencilerin Eşlerinin Mesleğine Göre Dağılımı	43
Tablo 10: Öğrencilerin Anne – Baba Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımı	43
Tablo 11: Öğrencilerin Anne – Baba Mesleğine Göre Dağılımı	44
Tablo 12: Öğrencilerin Ailelerinin Gelir Düzeyine Göre Dağılımı	45
Tablo 13: Öğrencilerin Aile Türüne Göre Dağılımı	45
Tablo 14: Öğrencilerin Aile Birey Sayısına Göre Dağılımı.....	46
Tablo 15: Öğrencilerin Yaşamını En Çok Geçirdikleri Yere Göre Dağılımı.....	47
Tablo 16: Öğrencilerin “Evin Reisinin Kim Olduğu” ile İlgili Görüşlerine Göre Dağılımı.....	48
Tablo 17: Öğrencilerin “Çocuğun Bakımı ve Yetiştirilmesinden Sorumlu Kişi” ile İlgili Görüşlerine Göre Dağılımı.....	49

Tablo 18: Öğrencilerin “Yöneticinin Kadın Olmasından Rahatsız Olma” Durumlarına Göre Dağılımı.....	50
Tablo 19: Öğrencilerin “Yöneticinin Kadın Olmasından Rahatsız Olma” Nedenlerine Göre Dağılımı.....	51
Tablo 20: Öğrencilerin “Yöneticinin Kadın Olmasından Rahatsız Olmama” Nedenlerine Göre Dağılımı.....	52
Tablo 21: Öğrencilerin Flört Hakkındaki Görüşlerine Göre Dağılımı.....	53
Tablo 22: Cinsiyet ile “Kadın Kocasının Sözünden Çıkmamalıdır.” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki	56
Tablo 23: Cinsiyet ile “Boşanma Hakkı Kadına Verilmemelidir.” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki.....	57
Tablo 24: Cinsiyet ile “Erkekler Görüşlerinde Kadınlardan Daha İsaletlidir.” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki.....	58
Tablo 25: Cinsiyet ile “Dilimizde Kadını Küçük Düşürücü Deyimler, İfadeler Vardır.” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki.....	59
Tablo 26: Cinsiyet ile “Bazı Meslekleri Sadece Erkek Yapabilir (Pilot, Mühendis vs.” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki	59
Tablo 27: Cinsiyet ile “Bazı Sportif Faaliyetler Kadınlar İçin Uygun Değildir (Yüzme Futbol vs.)” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki	60
Tablo 28: Cinsiyet ile “Erkek Kadından Üstündür .”İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki	61
Tablo 29: Cinsiyet ile “Ailenin Geleceği İle İlgili Kararları Erkek Vermelidir.” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki	62
Tablo 30: Cinsiyet ile “Erkek Kadınlara Göre Daha Mantıklıdır.” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki	62

Tablo 31: Cinsiyet İle “Psikolojik Olarak Erkek Kadından Daha Güçlüdür.” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki	63
Tablo 32: Cinsiyet ile “Erkekler Aile Bütçesini Daha İyi İdare Ederler.” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki	64
Tablo 33: Cinsiyet ile “Siyaset Yapmak Erkek İşidir.” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki	64
Tablo 34: Cinsiyet ile “Kadının Yaşamı İle İlgili Kararları Kocasını Vermelidir.” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki	65
Tablo 35: Cinsiyet ile “Kadınların Bir Erkek Tarafından Her Zaman Korunmaya İhtiyacı Vardır.” İfadesini Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki	66
Tablo 36: Cinsiyet ile “Erkeğin Gece Geç Vakitlerde Dışarda Olmasında Bir Sorun Yoktur.” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki	66
Tablo 37: Cinsiyet ile “Bir Kadının Gece Geç Vakitlerde Eğlenme Amacıyla Dışarda Olması Dinimize Göre Uygun Değildir.” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki	67
Tablo 38: Sadece Kız Öğrencilere Yöneltilen Cinsiyetçilik İfadelerine Verilen Cevapların Dağılımı	67
Tablo 39: Sadece Erkek Öğrencilere Yöneltilen Cinsiyetçilik İfadelerine Verilen Cevapların Dağılımı	68
Tablo 40: Yaş İle “Erkekler Görüşlerinde Kadınlardan Daha İsabetlidir.” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki	69
Tablo 41: Üniversite ile “Kadın Kocasının Sözünden Çıkmamalıdır.” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki	70
Tablo 42: Üniversite İle “Erkek Kadından Üstündür.” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki	71

Tablo 43: Üniversite ile “Ailenin Geleceğiyle İlgili Kararları Erkek Vermelidir.” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki	72
Tablo 44: Cinsiyet ile “Kadının Sırtından Sopayı Eksik Etmeyeceksin.” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki	73
Tablo 45: Cinsiyet ile “Kadın Ne Yaparsa Yapsın Dövülmemelidir.” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki	74
Tablo 46: Cinsiyet ile “Kadın Bazı Durumlarda Dövülebilir.” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki	74
Tablo 47: Cinsiyet ile “Tokat Atmak Kadına Yönelik Şiddet Kapsamına Girmez.” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki	75
Tablo 48: Cinsiyet ile “Evlilikte Kadın İstemediği Zaman Cinsel İlişkiye Reddedilmelidir.” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki	76
Tablo 49: Cinsiyet ile “Erkeği Şiddete Kadın Tahrik Eder.” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki	76
Tablo 50: Cinsiyet ile “Kadın Koca Şiddetini Başkalarına Anlatmamalıdır. Kol Kırılır Yen İçinde Kalır.” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki	77
Tablo 51: Cinsiyet ile “Kadınlar Kocalarıyla Anlaşamadıkları Konularda Tartışmak Yerine Susmayı Tercih Etmelidir.” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki ...	77
Tablo 52: Cinsiyet ile “Kadın Çocuğu Varsa Koca Şiddetine Tahammül Etmelidir.” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki	78
Tablo 53: Cinsiyet ile “Bir Kadına Hakaret Etmek de Kadına Yönelik Şiddet Kapsamına Girer.” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki	78
Tablo 54: Cinsiyet ile “Kadına Şiddet Haklı Bir Gerekçesi Varsa Kabul Edilebilir. Kocasının Sözünden Çıkma, Aldatma vs.” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki	79

- Tablo 55:** Cinsiyet ile “16 Yaşından Küçük Bir Çocuğun Evlendirilmesi Cinsel Şiddet Kapsamına Girer.” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki80
- Tablo 56:** Üniversite ile “Kadın Ne Yaparsa Yapsın Dövülmemelidir.” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki80
- Tablo 57:** Yaşamını En Çok Geçirdiği Yer ile “Bulaşık Temizlik Çocuk Bakımı Gibi Ev İşlerinde Koca da Karısına Yardımcı Olmalıdır.” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki81
- Tablo 58:** Ailenin Aylık Geliri ile “Kadının Sırtından Sopyayı Eksik Etmeyeceksin.” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki82
- Tablo 59:** Anne Eğitim Durumu ile “Kadın Koca Şiddetini Başkalarına Anlatmamalıdır. Kol Kırılır Yen İçinde Kalır.” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki83
- Tablo 60:** Annenin Eğitim Durumu ile “Erkeğe Şiddete Kadın Tahrik Eder.” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki84
- Tablo 61:** Babanın Eğitim Durumu ile “Kadın Çocuğu Varsa Koca Şiddetine Tahammül Etmelidir.” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki85
- Tablo 62:** Babanın Eğitim Durumu ile “Kadının Sırtından Sopyayı Eksik Etmeyeceksin.” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki86
- Tablo 63:** Cinsiyet ile “Kadının Yüksek Öğrenim Görmesi Gereksizdir.” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki87
- Tablo 64:** Cinsiyet ile “Kız Ve Erkek Çocuklarının Eğitim Alma Hakkı Eşit Olmalıdır.” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki87
- Tablo 65:** Aile Birey Sayısı ile “Kız Ve Erkek Çocuklarının Eğitim Alma Hakkı Eşit Olmalıdır.” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki88

Tablo 66: Cinsiyet ile “Kadının Çalışması Uygun Değildir.” İfadesini Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki	89
Tablo 67: Cinsiyet ile “Bir İş Sahibi Olmak Kadın İçin Olduğu Kadar Erkek İçin de Önemlidir.” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki	90
Tablo 68: Cinsiyet ile “İş Yaşamı Bir Anne İçin Uygun Değildir .”İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki	90
Tablo 69: Cinsiyet ile “İş Yaşamı Bir Kadın İçin Uygun Değildir.”İfadesini Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki	91
Tablo 70: Cinsiyet ile “Kadınlar Annelik Ve Çalışma Hayatını Bir Arada Yürütebilir.” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki	91
Tablo 71: Cinsiyet ile “Maddi Olarak İhtiyaç Olmadığı Sürece Evli Bir Kadının Çalışması Gereksizdir.” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki	92
Tablo 72: Cinsiyet ile “Çalıştığımız İş Yerinde Yöneticinizin Kadın Olması Sizi Rahatsız Eder mi? Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı Arasındaki İlişki	92
Tablo 73: Yaş ile “Bir İş Sahibi Olmak Kadın İçin Olduğu Kadar Erkek İçin De Önemlidir.” İfadesine Katılım Düzeyi	93
Tablo 74: Ailenin Aylık Geliri ile “Kadının Çalışması Uygun Değildir.” İfadesini Katılım Düzeyi Arasındaki	94
Tablo 75: Cinsiyet ile “Kadının Yeri Evidir.” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki	96
Tablo 76: Cinsiyet ile “Ailenin Geleceğiyle İlgili Kararları Erkek Vermelidir.” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki	96
Tablo 77: Cinsiyet ile “Ev İşleri Karı Koca Arasında Paylaşılmalıdır.” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki	97

Tablo 78: Cinsiyet ile “Kadın Kocasına Her Şartta İtaat Etmelidir.” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki	98
Tablo 79: Cinsiyet ile “Bulaşık Temizlik Çocuk Bakımı Gibi Ev İşlerinde Koca Da Karısına Yardımcı Olmalıdır.” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki	98
Tablo 80: Cinsiyet ile “Evin Reisi Kim Olmalıdır?” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı Arasındaki İlişki	99
Tablo 81: Cinsiyet ile “Çocuğun Bakımı ve Yetiştirilmesinden Sorumlu Kişi Kimdir?” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı Arasındaki İlişki	100
Tablo 82: “Çocuğun Bakımı ve Yetiştirilmesinden Sorumlu Kişi Kimdir?” Sorusu ile “Evin Reisi Kim Olmalıdır?” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı Arasındaki İlişki	101
Tablo 83: Üniversite ile “Evin Reisi Kim Olmalıdır?” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı Arasındaki İlişki	102
Tablo 84: Aile Türü ile “Evin Reisi Kim Olmalıdır? Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı Arasındaki İlişki	103
Tablo 85: “Flört Hakkındaki Düşünceler” ile “Evin Reisi Kim Olmalıdır?” Sorusuna Verilen Cevaplar Arasındaki İlişki	104
Tablo 86: Cinsiyet ile “Bir Kadının Mahremi Olmayan Bir Erkekle Konuşması Mecburi Bir Durum Olmadıkça Günahdır.” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki	105
Tablo 87: Cinsiyet ile “Bir Erkeğin Mahremi Olmayan Bir Kadınla Konuşması Mecburi Bir Durum Olmadıkça Günahdır.” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki	106
Tablo 88: Üniversite ile “Evli Bir Kadının Erkek Arkadaşlarının Olması Normaldir.” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki	107

Tablo 89: Üniversite ile “Evli Bir Erkeğin Kadın Arkadaşlarının Olması Normaldir.” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki	108
Tablo 90: Sınıf ile “İlahiyatta Olduğum İçin Bazen Eğlence Ortamlarına Giremiyorum.” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki	109
Tablo 91: Aile Türü ile “Bazı Sportif Faaliyetler Kadınlar İçin Uygun Değildir.” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki	110
Tablo 92: Toplumsal Cinsiyetle İlgili İfadelere Verilen Cevapların Frekans Dağılımları	111

ÖNSÖZ

“Kadın” her toplumda, çeşitli konularda her zaman kendinden söz ettiren bir unsur olmuştur. Her dinde ve toplumda kadına farklı bir rol atfedilmiştir. Kâh cadı kâh cennetlik olmuş kadın. Kâh iş kadını olmuş kâh evinin hanımı, çocuklarının annesi. Bu çeşitlilik kadın olgusunu değerlendirmede de çeşitli bakış açıları geliştirmiş, birçok kuramın (Feminizm Kuramları; Radikal Feminizm, Marxist Feminizm, Sosyalist Feminizm, İslami Feminizm vb.) ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Bundan dolayıdır ki kadın ile ilgili akademik çalışmalar da sürekli artış göstermiştir.

Son yıllarda ülkemizde kadına yönelik şiddetin artması, kadının toplum içinde ikinci plana atılması, kadın çalışmaları yapılmasının önemli sebeplerindedir. Biz de bu konu çerçevesinde yaptığımız çalışma ile literatüre ve ülkemizdeki kadının statüsü ile ilgili sorunların çözümüne ufak da olsa bir katkıda bulunmak istedik. Buna göre çalışma konumuzu “Toplumsal Cinsiyet ve Din” ekseninde belirleyerek “İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları” adıyla bir anket hazırladık. Çalışmamızda uyguladığımız bu anketin verilerini değerlendirdik.

Çalışmanın Giriş kısmında araştırmanın konusu, amacı ve önemi, yöntemi, varsayımları, kapsam ve sınırlılıkları açıklanmaktadır. “Giriş” kısmı dışında çalışma kavramsal – kuramsal çerçeve ve deneysel çerçeve olmak üzere iki temel bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümü oluşturan kavramsal çerçevede; cinsiyet, toplumsal cinsiyet ve feminizm kavramlarının açıklaması yapılmıştır. Devamında Feminist kuramları kısaca tanıtarak “İslami Feminizm” kavramı ve feminizmin Türkiye’deki seyri ele alınmıştır. Daha sonra kadınla ilgili tartışmaların merkezinde yer alan din olgusuna değinilmiştir. “Din ve Kadın” bağlamında din olgusu açıklandıktan sonra İslam’da kadının konumuna ilişkin açıklamalara yer verilmiştir. Sosyal hayat içinde kadının hangi işlerle meşgul olduğu, Peygamber efendimiz (S.A.V.) döneminde hangi alanlarda öne çıktığı, toplum içindeki statüsü örnekler ile açıklanmıştır.

Çalışmanın ikinci bölümünü oluşturan deneysel çerçevede ise saha çalışması için hazırladığımız anketin sonuçları ve değerlendirme kısmı yer almaktadır. Toplumsal Cinsiyet ve Din konusunun birbiriyle olan ilişkisini ölçmek için bir anket formu hazırlanmış ve anket Türkiye'nin farklı bölgelerinden seçilen beş üniversitenin -Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi, Ankara Üniversitesi, Harran Üniversitesi, Erzurum Atatürk Üniversitesi, Bitlis Eren Üniversitesi - ilahiyat fakültesi öğrencilerine uygulanmıştır. Uygulanan anketin verileri SPSS paket programı ile analiz edilmiş, sonuçlar tablolar halinde sunularak değerlendirmeler yapılmıştır.

Böyle bir çalışmanın tek bir kişinin emeği olarak düşünülmesi tabii ki mümkün değildir. Öncelikle bu tezin hazırlanmasında; fikirleri ile yol gösteren, konunun seçimi, anket sorularının özenle hazırlanması, tezin yazılması, okunması ve düzeltilmesi aşamalarında hiçbir desteğini ve rehberliğini esirgemeyen, Konya Necmettin Erbakan üniversitendeki anketlerimi kendi eliyle uygulayan, bıkkınlık ve ümitsizlik yaşadığım zamanlarda bütün gayreti ile beni yüreklendiren danışman hocam sayın Dr. Öğr. Üyesi Arif KORKMAZ'a çok teşekkür ederim.

Ayrıca; çalışmamın başından sonuna manevi desteğini her zaman hissettiren, gayretimi artıran ve Bitlis Eren Üniversitesindeki anketleri yapabilmemde yardımlarını lütfeden sayın Öğr. Gör. Naci ÖZSOY'a, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyoloji Bölümü öğrencilerine pilot uygulamayı yapmamı sağladığı için sayın Prof. Dr. Yahya Mustafa KESKİN'e, Erzurum Atatürk Üniversitesi'ndeki anketleri çok hızlı bir şekilde yapabileceğim ortamı hazırlayan sayın Doç. Dr. Abdulvahap ÖZSOY'a, Harran Üniversitesi'ndeki anketleri yapabilmemdeki yardımlarından dolayı sayın Prof. Dr. Hayri ERTEN ve sayın Doç. Dr. Celil ABUZER'e, fikirleri ve kaynak konusundaki yardımlarından dolayı sayın Prof. Dr. Mehmet AKGÜL'e, Ankara Üniversitesi'ndeki anketleri uygularken gösterdiği misafirperverliği ve ilgisi için sayın Prof. Dr. İhsan ÇAPÇIOĞLU'na, anketlerin bilgisayara aktarılmasında en büyük yardımı gördüğüm sayın Prof. Dr. Adem ŞAHİN ve hasta olmasına rağmen verileri bilgisayara işlemedeki gayretinden dolayı kızı Kadriye ŞAHİN'e, Spss programı ile ilgili yardımlarından dolayı sayın Doç. Dr. Cevher ALTUĞ ve sayın Doç. Dr. Nahide KONAK'a, yine verilerin bilgisayara

işlenmesindeki yardımlarından dolayı arkadaşım Matematik Öğretmeni Elif İPEK'e, anket yapacağım öğrencilere ulaşmamda çok değerli yardımlarını gördüğüm Ankara Üniversitesi İlahiyat fakültesi öğrencisi Ahmet Yakup AKKUŞ'a ve Harran Üniversitesi ilahiyat fakültesi öğrencisi Kübra HATİPOĞLU'na ve anketleri uygulayabilmem için beni dersine kabul eden, unuttuğumdan dolayı adını saymadığım için üzgün olmama rağmen her daim şükranla yad edeceğim üniversitelerin vefakar hocalarına, dekanlıklardaki ve bölüm sekreterliklerindeki kıymetli çalışanlara ve tabi ki bu çalışmanın ortaya çıkabilmesi için sabırla anketleri doldurarak değerli katkılarını esirgemeyen, isimsiz kahramanlar olan öğrencilere en içten şükranlarımı sunarım.

Diğer yandan anket sonuçlarını gösteren tabloların hazırlanması ve istatistiksel değerlendirmelerinin yapılmasındaki katkılarından dolayı istatistik uzmanı sayın Amine BAYRAKLI'ya, bilgisayar konusunda teknik desteğe ihtiyaç duyduğum her an yardımlarını esirgemeyen Web Yazılım Uzmanı sevgili ağabeyim Cemal KESKİN'e ve tez metnimin düzeltilmesi aşamasındaki yardımlarından dolayı değerli öğrencim Hilal KILINÇ'a çok teşekkür ederim.

Ayrıca çalışmam boyunca sabrı ve fedakarlıkları ile her zaman yanımda olduğunu hissettiren aileme ve dostlarıma da çok özel bir teşekkür borçlu olduğumu belirtmek isterim.

Fâtıma KESKİN
Konya, Haziran 2019

GİRİŞ

Toplum; aile, eğitim, ekonomi, sağlık, hukuk, din gibi kurumlardan oluşmuş bir bütündür. Bu bütünün oluşmasını sağlayan en önemli unsur ise insandır. İnsanlık da kadın ve erkek olmak üzere iki türdür. Bu bütüncül yapı içinde karşılıklı olarak her iki unsur da birbirini etkilemektedir. Kadın ve erkek toplumun bir parçası olarak toplumu etkilerken aynı zamanda toplum denen yapıdan da etkilenirler. Bu yapıyı oluşturan; aile, hukuk, eğitim, din, ekonomi gibi kurumların insanları etkileme oranı cinsiyetlerine göre de farklılaşmaktadır. Bu farklılaşmada dinin - özü itibarıyla değil algılanış biçimi olarak - büyük bir etkisi olduğu görülmektedir.

Din, insanların toplum içinde duruşlarını, düşüncelerini ve tavırlarını belirleyen çok önemli bir faktördür. Dinin, üretimden tüketime, yaşam tarzından düşünce tarzına kadar pek çok konuda belirleyici olduğunu görmekteyiz. Bu nedenle din faktörünün insanların yaşamında ne türden ya da ne kadar etken olduğunu belirlemek, zıtlara sebep olan bir algılayış farkı varsa bunu belirlemek, bunun sebepleri ve çözümünü üzerine düşünmek önemli bir ihtiyaç haline gelmiştir

Toplum içinde cinsiyetler arasında üretimden tüketime yaşam biçiminden hayattan beklentilere kadar birçok alanda belirgin bir fark görülmektedir. Bu farklılık doğal olmakla birlikte bazen bireyleri rahatsız edici, toplumda büyük sorunlar yaratan türden de olabilir. Bu ayrımın ve sorunların sebepleri arasında dini inançlar, aynı dinin algılanış biçimindeki farklılık, dini kuralların yanlış yorumlanması ve bunun sonucunda uygulamalarda farklılık gibi sorunlar göze çarpar. Bu konuda pek çok akademik çalışma yapılmıştır ve halen de yapılmaya devam etmektedir. Biz de bu çalışmada; toplumsal cinsiyetin belirlenmesinde dini boyutun etkisini incelemek istedik. Bu bağlamda çalışmamızı din eğitimi almakta olan ilahiyat fakültesi öğrencileri özelinde yapmayı uygun gördük.

Dokümantasyon tekniği kullanılarak elde edilen bilgiler ile oluşturulan birinci kısımda toplumsal cinsiyet ile ilgili kavramların açıklamalarına yer verilirken, ikinci kısımda; ilahiyat fakültesi öğrencilerine uyguladığımız anket verilerinin sonuçları ve bu sonuçlardan elde edilen tabloların yorumlarına yer verilecektir.

1. KONU

İnsan kadın ve erkek olarak yaratılmış iki farklı cinstir. Cinsiyet kavramı insanın doğuştan gelen fiziksel ve biyolojik özelliklerine göre yapılan bir ayrımdır. Toplumsal cinsiyet ise toplum içinde zamanla öğrenilen rolleri ifade eder. Erkeklik ve kadınlık rolleri sosyal yapı içinde anlam kazanır. Toplumun kültürü ve din, cinsiyet rollerinin öğrenilmesinde önemli etkenlerdir.

Bu öğrenmenin sonucu olan toplumsal cinsiyet rollerinin din ile olan bağlantısını anlamak ve açıklamak amacıyla ilahiyat fakültesi öğrencilerine uyguladığımız anketin sonuçları bu çalışmanın konusunu oluşturmaktadır. Dinin cinsiyet rolleri üzerindeki etkisini araştırmak ve ne kadar, nasıl etkili sorularına cevap verebilmek amacıyla bir anket formu hazırlanmıştır. İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumlarını belirlemek amacıyla hazırladığımız anketimiz; belli kriterlere göre seçilen Türkiye'nin farklı bölgelerinden 5 üniversitenin ilahiyat fakültesi öğrencilerine uygulanmıştır. Verilerin bağımlı ve bağımsız değişkenler karşılaştırılarak incelenmesi sonucunda ortaya çıkan tablolar değerlendirilerek bazı sonuçlara ulaşılmıştır.

Din eğitim ve öğretimi yapılan ilahiyat fakültelerinde öğrenim gören öğrencilerin; kadın ve erkek rollerine ilişkin tutumlarının belirlenmesinde dinin etkili olup olmadığı, etkili ise nasıl, ne ölçüde etkili olduğu ve bu tutumların belirlenmesinde başka ne gibi etkenlerin olduğunu tespit etmek çalışmamızın temel inceleme konusunu oluşturmaktadır

2. ÖNEM ve AMAÇ

Fonsiyonalizm yani işlevselci kurama göre; toplum birbirini tamamlayan parçalardan oluşan bir bütündür. Toplumun parçalarındaki herhangi bir bozukluk ya da değişiklik diğer bütün parçaları olumlu ve olumsuz etkilemektedir. Toplumu kadın ve erkek olmak üzere iki cinsiyetin bir bütünü olarak düşündüğümüzde ve bu düşünceden hareketle toplumsal cinsiyet algısının oluşması, değişimi ve dinin bu algı ile olan bağının araştırılmasının önemi hemen fark edilir. Bu nedenle toplumsal

cinsiyet ile ilgili yargıların, tutumların oluşmasında dini boyutun etkisinin araştırılması önemli bir ihtiyaç haline gelmiştir

Din sosyolojisi alanı için temel araştırma konularından biri olan, toplumsal cinsiyet ve din algısı özelinde ele alınan “kadının din karşısındaki konumu”, bu nevi birçok araştırmanın konusunu oluşturmaktadır. Kişinin toplum içinde “birey” olduktan hemen sonra edindiği cinsiyet algısı toplumun gelişimi ve değişiminin anlaşılması için de çok önemli bir olgudur. Toplum içinde kadın ve erkeğin farklı statülerde konumlandırılması pek çok alanda çeşitli sorunlara neden olmaktadır. Farklı zamanlarda, gerek medyada gerek sosyal hayatta, “kadının eğitimi” , “kadına yönelik şiddet” , “kadının çalışma hayatına katılması” gibi başlıklarla birçok sorun gündeme gelmektedir. Bu sorunların temelinde cinsiyet algısını belirleyen unsurlardan biri olarak, din olgusu ya da dini uygulamalardaki farklı anlayışlar göze çarpmaktadır. Bu nedenle toplumsal cinsiyet algısının oluşmasında dinin etkisini incelemek de önemli bir araştırma konusu haline gelmiştir

Feminist Kuramları ortaya çıkaran düşünürler; toplumsal cinsiyet kavramı üzerine yoğunlaşarak kadının toplum içinde erkekle aynı haklara sahip olmamasını eleştirmişler, bu durumu değiştirmek, kadının toplumsal yapı içindeki statüsünü yükseltmek için yoğun çabalar harcamışlardır. Kadınlıkla ilgili sorunların çözümü ve kadının toplum içindeki konumunu iyileştirmek için yapılan akademik çalışmaların önemi açıktır. Bu düşünceden hareketle bu çalışmadaki amacımız; toplumsal cinsiyet ve din ilişkisinin araştırılması, toplumsal cinsiyet rollerinin oluşmasında ve bu rollerin algılanış biçimlerinde dinin ne derece ve ne açıdan etkili olduğunu tespit edebilmektir.

Kadınlıkla bakıştaki aşığılayıcı, nakıs düşünce yapısını, bu düşünceyi oluşturan nedenleri anlayabilirsek bu çarpık anlayışın düzeltilebilmesi için bir yol açılmış olur kanaatindeyiz. Bu doğrultuda konunun birinci dereceden muhatapları olan ilahiyat fakültesi öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının ölçülmesi için anket ile yaptığımız araştırma sonucunda dinin, kadının statüsünü düşürücü bir etken olduğu yönündeki düşüncenin bir önyargı mı yoksa toplumsal bir gerçeklik mi olduğu sorusuna da geçerli ve tatmin edici bir cevap bulmayı amaçlamaktayız

Ayrıca araştırmanın, Toplumsal Cinsiyet ve Din üzerine yapılan çalışmalardan oluşan literatüre ufak da olsa bir katkı sağlamasını ve ‘‘Kadın’’ konusundaki problemlerin çözümüne yönelik farklı bir bakış açısı getirmesini de ümit etmekteyiz.

3. YÖNTEM

Saha araştırması gerektiren her çalışmada anket sıklıkla uygulanan bir veri toplama yöntemidir. Biz de; ilahiyat fakültesi öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarını öğrenebilmeyi amaçladığımız çalışmamızda, veri toplama tekniklerinden anket yöntemini kullanmayı uygun gördük. Bu yöntemi tercih etme sebebimiz, böyle bir çalışma için anketin kısa zamanda çok fazla kişiye ulaşmayı kolaylaştırmış olmasıdır.

Anket tekniği alan araştırmaları için hem zaman hem de ekonomik açıdan araştırmacıya tasarruf sağladığı için uygulaması en kolay tekniklerdendir (Arslantürk, 1995: 95). Hazırlanan soru cetveli sayesinde katılımcıların, düşüncelerini en kısa sürede ve - sorularla birebir muhatap oldukları ve anketlere isim yazmadıkları için - samimi şekilde paylaşmalarına imkan tanınmış olunur.

Çalışmamız için kullandığımız anket soruları hazırlanırken çeşitli kaynaklardan yararlanılmıştır. Öncelikle YÖK’ün veri tarama sayfasından; ‘‘toplumsal cinsiyet ve din’’ konulu 50’ye yakın tez incelenmiş, çalışmalarda konunun ele alınış biçimleri, amaç ve önem, yöntem ve teknik, evren ve örneklem belirleme gibi kısımlar gözden geçirilmiştir. Bu çalışmaların incelenmesi yapılanın tekrar yapılmaması, yapılacak araştırmanın kavramsal ve kuramsal çerçevesinin belirlenmesi, anket formunun hazırlanması ve uygulanması gibi konular açısından çok büyük fayda sağlamıştır. Ayrıca yine bunlar için ve kaynak oluşturması amacıyla taranan kitaplar da anket sorularının hazırlanmasında yardımcı bir unsur olmuştur. Anket sorularının yarıya yakını incelenen kaynaklardan elde edilirken diğer yarısı da okunan kitaplardan yararlanılarak oluşturulmuştur. Böylece hem YÖK tezleri hem kaynak kitaplar değerlendirilerek iki bölümden oluşan 79 soruluk ‘‘İlahiyat Fakültesi

Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları” isimli anket formu ortaya çıkmıştır.

Anket formunu oluşturan soruların hazırlanması aşaması ile ilgili gerekli çalışmalar yapıldıktan sonra pilot uygulama sürecine geçilmiştir. Bu süreçte anketimiz; Abant İzzet Baysal Üniversitesi İlahiyat Fakültesi öğrencilerinden 39 kişiye uygulanmıştır. Uygulama sonucunda, bazı anket sorularında ve şıklarında eksiklikler tespit edilmiş ve birkaç ekleme yapılması gerekli görülmüştür. Bunun sonucunda 2, 4, 5, 6, 9, 11, 13, 15, 20, 21 ve 73. sorularda değişiklik ve düzeltmeler yapılmıştır. Ayrıca 37, 66, 67, 68. sorular da gerekli görülerek ankete eklenmiş ve böylece anket formu son şeklini almıştır.

Hazırlanan anket formunun birinci bölümünde 21 soru bulunmaktadır. 21’ den 79’a kadar olan sorular da anketin ikinci bölümünü oluşturmaktadır. 1 – 17 arasındaki sorular kişilerin demografik özelliklerini (cinsiyet, yaş, medeni durum, üniversite, sınıf, aile aylık geliri, anne baba mesleği ve eğitim durumu vb.) belirlemek amacıyla sorulan sorulardır. 17 – 21 arasındaki sorular toplumsal cinsiyet konusundaki tutumları ölçmek için sorulmuş nominal sorulardır. 22 – 79 arasındaki sorular likert ölçeğine göre hazırlanmış 5’li likert tipi, tutum ölçmeyi amaçlayan sorulardır. Formun ikinci bölümünde yer alan 69 – 74 arasındaki sorular sadece kız öğrencilerin, 75 – 79 arasındaki sorular ise sadece erkek öğrencilerin cevaplaması istenilen sorulardır.

Flört ve bazı demografik özelliklerle ilgili soruları hazırlanırken Tunç’un yüksek lisans tezinden de yararlanılmıştır (Tunç, 2011: 114-122).

Anketin uygulanması ile elde edilen veriler SPSS programı kullanılarak bilgisayara işlenmiş ve ki-kare tabloları oluşturulmuştur.

4. EVREN ve ÖRNEKLEM

Sosyal bilimlerde yapılan saha araştırmalarında temel amaç bütünü temsil eden genel yargılara ulaşmaktır. Ayrıca bütünü temsil edecek sonuçlara ulaşmak bir araştırmacının bilimselliğini etkileyen önemli özelliklerinden birisidir. Bu nedenle

ulaşılan sonuçların araştırma kapsamına giren bütün üyelere genellenebilir olması istenir. Araştırma kapsamına giren bütün üyeler yapılan araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. Fakat saha araştırmalarının en büyük dezavantajı konuyla ilgili olan bütün üyelerin incelenmesinin zorluğudur. Zaman ve maddi imkanların yetersizliğı bütün üyelere ulaşılmasını imkânsız kılmaktadır. Bu nedenle bütün içinden, evreni mümkün olan en iyi şekilde temsil edecek bir kesit seçilir ve araştırma bu kesit üzerinde yapılır. Bu küçük kesit de araştırmanın örneklemini oluşturur.

İlahiyat fakültesi öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları belirleme amacıyla yapılan bu çalışmanın genel evreni Türkiye'deki bütün ilahiyat fakültesi öğrencileridir. Çalışma evreni ise Türkiye'nin çeşitli bölgelerinden olmasına, eski ve köklü üniversiteler olması gibi ölçütlere özen gösterilerek seçilen; Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Erzurum Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi ve Bitlis Eren Üniversitesi İlahiyat Fakültesi öğrencilerinden oluşmaktadır. Fakat böyle bir çalışmada bütün öğrencilere ulaşma imkânı olmadığından bütünü temsil etmesine dikkat edilerek bir örneklem grubu belirlenmiştir. Bu beş üniversitenin ilahiyat fakültesi öğrencileri, amaçlı örneklem seçme yöntemi ile seçilmiştir. Örneklem seçme işlemi yapılırken bazı ölçütler tespit edilmiş, bunların sayılarının birbirine eşit ya da yakın olmasına azami ölçüde dikkat edilmiştir. Bu ölçütleri şöyle sıralayabiliriz:

1. Kız ve erkek öğrenci sayısının dengeli olması.
2. Öğrencilerin her sınıf düzeyinden olması (1, 2, 3, 4.sınıf ve hazırlık sınıfı)ve bunların sayılarının birbirini ile dengeli olması

Bu ölçütler doğrultusunda her sınıf düzeyinden yirmi öğrenciye (10 kız – 10 erkek) ulaşmayı kararlaştırmıştık. Araştırma sonucunda toplam olarak hedeflediğimiz sayıya ulaştık. Fakat Bitlis Eren Üniversitesinde 4. sınıf öğrencisi olmadığından, ayrıca Konya Necmettin Erbakan ve Ankara üniversitesindeki 4. sınıf öğrencilerinin formasyon çalışmaları olduğundan bu üniversitelerdeki 4. sınıf öğrencilerine ulaşamamıştır.

Araştırmamızın başında Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi ve Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi öğrencileri ile çalışmayı da hedeflemiştik. Anketlerimizi de bu doğrultuda hazırladık. Fakat maalesef bu üniversitelerde çalışma yapılabilmesi için gerekli onay verilmediğinden uygulama yapılamamıştır. Bunların dışında belirtilen beş üniversitede, toplamda 725 öğrenciye anketimiz uygulanmıştır. Fakat 81 anket eksik doldurulduğu için değerlendirmeye alınmamıştır. Değerlendirmeye alınan 644 anketin verileri SPSS programı ile analiz edilmiş, ki-kare testleri ve frekans tabloları ile elde edilen sonuçlar yorumlanmıştır.

5. VERİ TOPLAMA

Anketin uygulama aşamasında; üniversitelerin ilgili birimleri ve öğrenciler ile iş birliği içinde çalışılmıştır. Uygulama için önceden belirlenen ve gerekli izinlerin alındığı beş üniversiteye randevu alınarak bizzat gidilmiştir. Fakülte dekanlıkları ve sekreterliklerinin de yönlendirmesiyle, öğrencilerin her sınıf düzeyinden (1, 2, 3, 4.sınıf ve hazırlık sınıfı) ve karma (kız-erkek) olmasına azami dikkat edilerek anketin uygulanacağı sınıflar belirlenmiştir. Dersin hocası olan öğretim görevlileri ile de ders öncesinde görüşülerek izin istenmiştir. Anketin doldurulması yaklaşık 10 dakika sürdüğünden anketler, dersin ya ilk ya da son 10 dakikasında dağıtılmıştır. Araştırmacı tarafından dağıtılan anketler gönüllü olan öğrencilere uygulanmıştır.

6. VARSAYIMLAR

1. İlahiyat fakültesi öğrencilerinin cinsiyetine göre, toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları değişkenlik göstermektedir.
2. İlahiyat fakültesi öğrencilerinin yaşlarına göre toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları değişkenlik göstermektedir.
3. İlahiyat fakültesi öğrencilerinin okuduğu sınıf düzeylerine göre toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları değişkenlik göstermektedir.
4. İlahiyat fakültesi öğrencilerinin okuduğu üniversitelere göre toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları değişkenlik göstermektedir.

5. İlahiyat fakültesi öğrencilerinin medeni durumuna göre toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları değişkenlik göstermektedir.
6. İlahiyat fakültesi öğrencilerinin çocuk sahibi olma durumuna göre toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları değişkenlik göstermektedir.
7. İlahiyat fakültesi öğrencilerinin büyüdüğü yere göre toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları değişkenlik göstermektedir.
8. İlahiyat fakültesi öğrencilerinin ailesinin aylık gelir durumuna göre toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları değişkenlik göstermektedir.
9. İlahiyat fakültesi öğrencilerinin ailesinin eğitim durumuna göre toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları değişkenlik göstermektedir.
10. İlahiyat fakültesi öğrencilerinin ailesinin mesleğine göre toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları değişkenlik göstermektedir.
11. İlahiyat fakültesi öğrencilerinin aile türüne göre toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları değişkenlik göstermektedir.
12. İlahiyat fakültesi öğrencilerinin ailedeki birey sayısına göre toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları değişkenlik göstermektedir.
13. Din toplumsal cinsiyete ilişkin tutumlar konusunda etkili bir faktördür.

7. KAPSAM VE SINIRLILIKLAR

Anketimiz 2018-2019 eğitim öğretim yılında belirlediğimiz beş üniversitenin ilahiyat fakültesine kayıtlı olan öğrencileri kapsamaktadır. Anketimiz 2019 Mart ayı içinde uygulanmıştır. Dolayısıyla yapılan çalışma öğrencilerin samimi cevaplar verdiği varsayımından hareketle, uygulamanın yapıldığı zaman dilimi için geçerlidir.

Ayrıca bu araştırmadaki bilgilere ulaşılması ve elde edilen verilerin yorumlanması; araştırmacının gayreti ve yeteneği ile sınırlıdır.

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE

TOPLUMSAL CİNSİYET, FEMİNİZM VE DİN

1. CİNSİYET VE TOPLUMSAL CİNSİYET KAVRAMI

1.1. CİNSİYET

İnsan kadın ve erkek olarak iki cins yaratılmıştır. Her iki türün de biyolojik ve fiziksel temelli farklılıkları bulunmaktadır. Bu farklılıklar cinsiyet kavramı ile ifade edilmektedir. Bireylerin yaratılış itibarıyla var olan doğal farklılıklarını ifade eder. Kadın ve erkek türleri için kullanılan Arapça kökenli olan cinsiyet kelimesinin İngilizce karşılığı sex olarak ifade edilir (Soy, 2017: 3).

Cinsiyet kadın ve erkek arasındaki biyolojik ayrıma dayalı olan bir kavramdır. Cinsiyet atfedilen bir statü olduğundan ve bireyler atfedilen statüler üzerinde irade sahibi olmadıklarından bu statüler değiştirilemezler. Kadın ve erkek her toplumda farklı anlamlara sahiptir. Bu anlamlar toplumun gelenek, görenek, din, ahlak, kültür, siyaset ve ekonomik yapısına göre oluşur. Kadına, ev içinde ev işleri ve çocukların bakımı ile ilgilenmesi, erkeğe de evin dışında çalışarak eve para getiren ailenin gelirini sağlayan kişi konumunun uygun görülmesi hep bu toplumsal anlamın bir ifadesidir (Adaçay,2014:3-4).

1.2. TOPLUMSAL CİNSİYET

Toplumsal cinsiyet kavramı toplumsal yapı içinde şekillenen anlam ile oluşan bir kavramdır. Toplumsal cinsiyet, cinsiyet kavramının biyolojik karşılığından farklı olarak, kadın erkek rollerinin toplumun kendi kültür dinamikleri ile tanımlanmasını ifade eder.

1970'lerden itibaren başlayan Toplumsal Cinsiyet çalışmalarında üç aşama görülmektedir.

1. Kadın-erkek olarak biyolojik anlamdaki cinsiyet farklılığına vurgu yapılan aşama.
2. Toplumsallaşma süreci ile öğrenilen cinsiyet rollerine vurgu yapılan aşama.
3. Toplumsal cinsiyetin; aile, hukuk, eğitim, ekonomi, gündelik hayat, siyaset gibi birçok alanda incelenmeye başlanması. Bu aşamada Toplumsal Cinsiyetin, toplumu oluşturan pek çok alanda belirleyici bir rolü olduğu farkedilmiştir (Ecevit, 2015: 4).

Toplumsal Cinsiyet kavramını sosyoloji literatüründe ilk kez kullanan Ann Oakley'dir. 1972 yılında *Sex, Gender and Society* ismi ile yayımladığı kitabında Ann Oakley; cinsiyet (sex) kavramı ile biyolojik olarak erkek-kadın farklılığına vurgu yaparken, toplumsal cinsiyet (gender) kavramı ile de toplum tarafından şekillenmiş eril ve dişil rollere atıfta bulunmuştur (Soy, 2017: 5).

Anne Quakley Toplumsal Cinsiyet kavramı kadın erkek rollerinin çoğunlukla toplumun kültürü tarafından belirlendiğini vurgular. Bundan dolayı da bu rollerin değişken olduğunu belirtir. Toplumsal cinsiyet, kadın ve erkeğe doğuştan olmayan suni roller verilmesidir. Dayatılan bu roller kadın ve erkek arasında aynı zamanda cinsel farklılıklara dayanan bir iş bölümünü de beraberinde getirir. Toplumsal cinsiyet algısı bu yönüyle kadının toplum içinde ikinci plana atılmasına sebep olurken aynı zamanda erkeğin de sosyal yapı içindeki yerini belirler. Kadın ve erkeğin beklentilerin farklı olması, güçlü erkek zayıf kadın imajı, erkeğin kadına gerekirse şiddet uygulamasının normal görülmesi, evin reisinin erkek olduğu düşüncesi toplumsal cinsiyet ile oluşan algının örnekleridir (Adaçay, 2014:10-11).

Toplumsallaşma süreci ile öğrenilen ve benimsenen toplumsal cinsiyet rolleri kadın ve erkeğe doğumdan itibaren farklı kategoriler sunar. Kıyafetler, seçilmesi beklenen meslekler, gidilen mekanlar, gündelik yaşamda yapılan işler, konuşulan dil toplumsal cinsiyetin belirlediği rol çerçevesinde şekillenir. Buna göre kızların rengi pembe erkeklerinki mavidir. Kızların hediyesi bebek, erkeklerinki silah, araba olur. Kızlara hemşirelik, öğretmenlik erkeklere de pilot, asker olmak yakışır (Adaçay,2014:17).

Kadın ev hanımı olurken erkek evin reisidir. Erkek adam ağlamaz, kız ağlarsa açılır (Tunç, 2013: 33). Bütün bu farklılaştırmalar bireyin doğumdan itibaren ailede başlayan, eğitim ve çevre etkisi ile devam eden bir öğrenme sürecinin ürünüdür. Toplumsal yapı içinde zaman içinde oluşan bu kalıp yargılar toplumsallaşma süreci ile birey tarafından da öğrenilir. Artık birey kendinden beklenen, toplumun uygun gördüğü rolü oynamakla yükümlüdür.

Bu bağlamda erkek ve kadın arasındaki farklardan yola çıkan feminist kuramcılar da bazı sorular gündeme getirmişlerdir (Ecevit, 2015: 4-5)

- Erkek ve kadın arasındaki farklar cinslere özgü doğal bir özellik mi yoksa toplumsal yapıdan mı kaynaklanmaktadır?

- Erkeklerin asker, şoför; kadınların hemşire, terzi olmaları doğalarının bir gereği midir yoksa içinde buldukları toplumun kültürel özelliklerinin, örf adetlerinin bir dayatması mıdır?

- Doğalarına uygun olduğu için mi kadınlar ev işi yaparken erkekler dışarıda çalışıp para kazanır?

Bu sorulara verilen cevaplar toplumsal cinsiyeti açıklamada iki farklı görüşün oluşmasını sağlamıştır. “Doğacı” görüş temsilcileri; kadın ve erkek arasındaki farkın biyolojik cinsiyet farklılığının bir sonucu olduğunu savunurken, “gelişmeci” görüştekiler ise kadın-erkek rollerinin kültür tarafından belirlendiğini toplum içinde şekillendiğini savunmuşlardır (Ecevit, 2015: 5).

Sonuç olarak cinsiyet ve toplumsal cinsiyet arasındaki temel farkları sıraladığımızda şu özellikler ile karşılaşırız (Tunç, 2013: 3).

1. Cinsiyet doğaldır. Toplumsal cinsiyet ise yapaydır ve kültürel yapının bir ürünüdür.
2. Cinsiyet biyolojik temellidir. Toplumsal cinsiyet kadınlık ve erkeklik rollerine, davranış modellerine işaret eder.

3. Cinsiyet değişmez. Toplumsal cinsiyet algısı ise toplumdan topluma, zamana vs. göre değişir.
4. Cinsiyet değiştirilemez. Toplumsal cinsiyet ise onu belirleyen etkileyen unsurlar değiştikçe değişir.

2. FEMİNİZM

Tarihsel süreç içerisinde kadın ve erkek arasında bir işbölümü gelişmiştir. Cinsiyet esasına göre yapılan bu işbölümü; erkeği, hane dışında çalışan, evin ekonomik sorumluluğunu üstlenmiş bir konuma getirirken kadını da hane içinde ev işleriyle ilgilenen, çocukların bakımından ve eğitiminden sorumlu duruma getirmiştir.

Erkek ve kadın arasındaki bu rol ayrımı toplumun her yapısı içinde görülmeye başlamış ve aradaki ayrım derin bir şekilde gittikçe de artmaya başlamıştır. Erkek ve kadın arasındaki biyolojik farklılıklar toplumsallaşma süreci ile de desteklenmiş ve toplumsal cinsiyet rolleri daha ilk yaşlardan itibaren bireylere öğretilmeye başlanmıştır. Eğitim, sosyal etkinlikler, ekonomik faaliyet, meslek seçimi gibi pek çok olguda toplumsal cinsiyet rollerinin etkisini görebiliriz. Giyilen kıyafetlerden bu kıyafetlerin renklerine, seçilen mesleklerden eve giriş saatlerine, tercih edilen oyuncaklara kadar pek çok şey toplumun bireye öğrettiği cinsiyet rollerine göre belirlenmiştir.

Kadın ve erkekten toplumun beklentisi cinsiyetlerine uygun bir şekilde davranmalarıdır. Zaten kadın ve erkeğin biyolojik olarak bedensel yapısı da birbirinden farklıdır. Spor gibi fiziksel aktivitelerde erkek bedeni öne çıkarken kadın bedeni ötekileştirilmiştir. (Koca, 2016: 27).

Kadın ve erkek arasındaki eşitsizlikleri, toplumsal cinsiyet farklarını sorgulayan feministler bunun “doğal” bir sonuç olduğunu savunan doğacı görüşe karşı çıkmaktadır. Buradan hareketle eğer cinsiyetler arasındaki farkın sebebi biyolojik yapı değil de toplumsal yapı ise o zaman cinsiyet rollerinin değişmesi mümkün demektir. Böylece de cinsiyet eşitsizliği, kadının ikinci planda kalması,

cinsiyetle ilgili kalıp yargılar, erkek egemen düşünce tarzı ortadan kalkabilir (Ecevit, 2015: 5).

Korkmaz'a göre feminizm "toplumsal cinsiyet eşitliği"nin ve "kadın hakları"nın tanınması ve kabulü için mücadele veren bir söylem ve eylem biçimi olarak betimlenebilir. Yani genel anlamda feminizm denince, kadınların da erkeklerle eşit siyasal, ekonomik ve toplumsal haklara sahip olması gerektiğini savunan bir akım anlaşılır" (Korkmaz, 2017: 941).

Buradan hareketle kavram olarak feminizme değindikten sonra feminizmin tarihsel olarak gelişim süreçlerini ve feminist kuramları açıklayarak devam edelim.

2.1. FEMİNİZM KAVRAMININ ORTAYA ÇIKIŞI

Feminizm kavram olarak ilk kez 1880'lerde Hubertine Auclert tarafından kullanılmıştır. Fransız İhtilali'nin düşünsel anlamda yaptığı devrim "kadın"ın da gündeme gelmesini sağlamıştır. Devrimi takip eden süreçte Citoyenne isimli gazetesinde kadınların haklarını tartışırken bu kavramı kullanan Auclert, Feminizm kavramının ve düşüncesinin Fransa'da yaygınlık kazanmasını sağlamıştır. 1890'lı yıllarda ise "womanism" (kadıncılık) olarak İngilizceye giren terim kadınla ilgili yapılan çalışmalarda kendine yer bulmuştur (Kürkçü, 2013: 12

Fransız Devrimi ile gündeme gelen özgürlük, eşitlik, bağımsızlık kavramları ile kadınların da bu haklardan yararlanması düşüncesi ön plana çıkmıştır. Kadınlara oy hakkının verilmesi, eğitim, çalışma gibi imkanlardan yararlanmaları bu düşüncenin getirisi olmuştur. Buna birinci dalga feminizm denilmiştir. 1960'larda ortaya çıkan ikinci dalga feminizm hareketleri ise kadınların sosyal yapı içindeki konumlarını yenileme ve iyileştirme çalışmaları ile başlamıştır (Tunç 2013: 30-31).

2.2. FEMİNİZMİN TARİHİ

Feminizm hareketleri ile birçok kuram ortaya atılmıştır. Kullandıkları argümanlar farklı farklı olsa da bu kuramların başlıca amacı toplumda kadın erkek arasındaki cinsiyet eşitsizliklerini açıklamak ve bu eşitsizlikleri ortadan kaldırmaktır. Bunun için de farkındalık yaratmayı hedeflemişlerdir. Bu kuramlar kadın ve erkeğin

toplum içindeki konumları, kaynaklara eşit ulaşım ulaşmadıkları, itibar ve güç durumları arasındaki dengesizlikleri sorgulamışlardır (Giddens, 2013: 516).

Feminizmin ortaya çıkma çıkma sebebi olan bu süreçteki gelişmelere baktığımızda;

- Ekonominin ve bilimsel gelişmelerin artması
- Okuma-yazma oranının yükselmesi,
- Eğitim seviyesinin ve eğitime verilen önemin artması,
- Şehirleşmenin artması,
- Modern ve demokratik toplum yapısının ortaya çıkması ile birlikte kadınların da toplumda söz sahibi olmak istemeleri,
- Dini değerlerin, bireylerin yaşamındaki etkisinin azalması vb. nedenleri sıralayabiliriz (Demirel, 2010: 22).

Tarihsel sürece bakıldığında toplumsal cinsiyet çalışmalarının, daha çok eğitilmiş beyaz erkekler tarafından yapıldığı görülmektedir. Bu durum da feminist araştırmacıların eleştirdiği noktadır. Çünkü bu çalışmalar eril bakış açısı ile yapılmıştır. Bu da erkek egemen düşüncüyü yinelemekten öteye geçememiştir. Erkek egemen perspektiften yapılan toplumsal cinsiyet çalışmaları, kadınların toplum içindeki saygınlıklarının artmasına bir katkı sunmamıştır. Aksine bu eril tutum kadınların dinsel geleneklerdeki varlıklarını görmezden gelerek onların dişil değil eril tanımlamalarla ifade edilmesine sebep olmuştur. Bu sebeple tarihsel süreçte toplumsal cinsiyet çalışmalarında eril bir yanlılık göze çarpmaktadır. Rosalind Shaw'ın dinsel bir temsilci olan Homo Religios'un erkek olarak tanımlandığını ifade ederkenki haklılığını bu taraflı bakışa örnek olarak verebiliriz (Clarke, 2012: 236).

İlginçtir ki felsefe tarihine baktığımızda da ezici bir çoğunlukla erkeklerden oluştuğunu görmekteyiz. Bu durumda da felsefe de eril bakış açısıyla gün yüzüne çıkmıştır. Felsefede çığır açmış Pythagoras, Aristoteles, Kant gibi birçok düşünürün kadınları erkeğin eksik, gelişmemiş tarafı olarak görmeleri de hayli dikkat çekicidir (Durudoğan vd., 2012: 26-29).

Erkeğin üstün varlık oluşu düşüncesi “düzeni, ışığı ve erkeği yaratan bir iyi ilke vardır; bir de kaosu, karanlığı ve kadını yaratan kötü ilke” dediği aktarılan Pythagoras a kadar götürülebilir. Schopenhaur’un doğuştan eksik insan olduğu, akıl yürütme yetisinden yoksun olduğu şeklinde kadını küçümseyici bakışı da eril bakış açısının bir tezahürü olarak karşımıza çıkmaktadır (Durudoğan vd., 2012: 29).

1960’lı ve 1970’li yıllarda sosyal yapı içinde kadının görünürlüğü arttırmak, dinsel geleneklerdeki yaşam ve tecrübelerini ortaya koymak amacıyla pek çok öncü feminist araştırmacılar tarafından toplumsal cinsiyet çalışmaları yapılmıştır. June O’Connor, bu çalışmalardaki araştırmacıların gayretlerini; geleneksel tutumların sorgulanması ve bilimsel perspektife, araştırma yöntemlerine karşı duyulan endişeden hareketle kadın öznesini “yeniden inşa etmek” olarak tanımlamıştır. Buradan yola çıkarak toplumsal cinsiyet çalışmalarında araştırmacıların dört ana konu üzerinde yoğunlaştığı söylenebilir (Clarke, 2012: 236):

1. Dinlerdeki erkek egemenliği ve kadına karşı düşmanca tavrı açığa çıkarmak,
2. Kadının yasal bir sınıf olarak kabul edilmesi.
3. Kadın eksenli yeni dindarlık biçimleri,
4. Teolojik araştırmalardaki erkek merkezli taraflılığa karşı yeni bilgiler ve metodlar ortaya koymak.

Bunlarla beraber Randi Warne’nin de ifade ettiği gibi; araştırmalardaki erkek yanlılığına çözüm olarak, literatüre kadınlarla ilgili çalışmaları eklemek yeterli değildir. Çünkü kadınlar sadece bilimsel kavrayıştan yoksun görülerek esgeçilmiş değil aynı zamanda fikirsel anlamda da bir nesne olarak görülüp iktidar ve itibar basamaklarında görmezden gelinmiştir. Bu da yapılan toplumsal cinsiyet araştırmalarında toptan bir “paradigma değişimi”nin gerekliliğini ortaya koymuştur. İleri sürülen bir başka çözüm önerisi de dinlerdeki eril olmayan özellikleri tespit edip feminist bakış ile uyum sağlayarak yeni bir yapılanma oluşturmaktır (Clarke, 2012: 238).

18. yy.da Montesquieu, Voltaire, Rousseau, Condorcet, Diderot gibi düşünürler hak ve özgürlük tartışmaları ile seslerini duyurdularında kadınlar da bu tartışmalardan olumlu anlamda etkilenmişlerdir. İnsan hakları denildiğinde kadının da bir insan olarak haklarının olduğu düşüncesi ön plana çıkmıştır. Bu hareketlenmeler kadın hakları konusunda farkındalık ve bilinçlenme oluşmasına ve feminizmin doğuşuna yol açmıştır. Concorde'tin kadınların siyasi durumuyla ilgili ilk tespiti; oy kullanma hakları olmadığı halde vergi veriyor olmalarıdır. Bu tespit oldukça dikkat çekmiş, bu konudaki tartışmalara kadınlar da etkin bir biçimde katılmaya başlamıştır. 18. y.y. Feminizm tarihinde çok önemli bir yere sahiptir. Cinsiyetler arası eşitsizliklerin tartışıldığı, ataerkil sistemin eleştirildiği, feminist anlayış üzerinde birliğin olduğu bir dönem olmuştur (Kürkçü, 2013: 8).

18. ve 19. yy.larda kadınların sosyal statüleri üzerine yapılan bir başka tartışma konusu ise özel alan - kamusal alan ayrımıdır. Kamu alanı erkeğe, özel alan kadına aittir. Kamu alanı bireyin hak ve yükümlülüklerinin belirlendiği alan olduğu için ve bu da erkeğin alanı olduğu için hak sahibi olarak sadece erkek görülmüştür. Kadın doğası gereği özel alana hapsolmuş erkekte doğası gereği kamusal alanda sivil toplum oluşturmuştur. Bu durumu insanın doğasının bir sonucu olarak gören sözleşmecilerden sonra Marksist teoride, özel alanı içinde kadının yaptığı etkinlikler daha da görünmez hale gelmiştir (Kürkçü, 2013: 20).

19. yüzyılda liberal feminizm ve kültürel feminizm teorileri gelişmiştir. 19. yüzyıl feminist görüş çoğunlukla Avrupa'nın düşünce sisteminden etkilenirken 20. yüzyıl feminist düşüncesi de Amerikan toplumundaki gelişmelerden etkilenmiştir. 1. ve 2. Dünya Savaşları sırasında erkekler askere gittiklerinden kadınlara kamusal alanda açılan boşluğu doldurma fırsatı doğmuştur. Fabrikalarda çalışarak erkeklerin yaptığı işleri yapan kadınlar savaş bitip erkekler döndüğünde tekrar evin içine gönderilmişlerdir. Erkek işi diye bilinen işleri yapabildiklerini gören kadınlar toplumdaki statülerini sorgulamaya başlamışlardır. Savaşlardan sonra bu konudaki ilk tepki "İkinci Cins" adlı eserin sahibi ve aynı zamanda varoluşçu feminizmin temsilcisi olan Simone de Beauvoir'den gelmiş ve böylece feminizm farklı bir yöne doğru evrilmiştir (Kürkçü, 2013: 22).

1960'lı yıllarda radikal bir duruş sergileyen feminist düşünce 1980'li yıllarda etkinliğini kaybetmiş ve sorgulanmaya başlanmıştır. 1980'li yıllardan sonra da postmodern tavrın ve feminist araştırmacılar arasındaki birlikten yoksun tartışmalarından sonra feminist düşüncenin radikal karakterini yitirdiği görülmüştür (Kürkçü, 2013: 22).

Feministler genelde kadınların ikinci sınıf vatandaş oluşu, erkeklerin kadınlar üzerindeki güçleri, geleneksel yapıdan gelen ataerkillik gibi konular üzerine yoğunlaşmıştır. Bu konuların üzerine inşa edilen feminist kuramlar da genelde sosyoloji ve diğer disiplinlerdeki kuramlardan etkilenerek oluşmuştur. Şimdi de tarihsel süreçte üretilmiş olan feminizm teorilerine bir göz atalım

2.3. FEMİNİZM KURAMLARI

2.3.1. LİBERAL FEMİNİZM

Liberal feministler söylemlerinin temel dayanak noktası, kadınların erkeklerle ekonomik ve siyaset açısından eşit haklara sahip olmasıdır. Bu açıdan Mary Wollstonecraft'ın 1792'de yayınlanan "Kadın Haklarının Savunusu" adlı eseri feminizmin doğuşunda önemlidir (Kürkçü,2013: 27).

Wollstonecraft'a göre kamusal alandaki akıl ile ilgili işler hep erkeklerin yaptığı işler olmuştur. Kadının akıl işlerinde zayıf olduğu düşüncesi kadının saygınlığının yitirilmesine ve özel alan olarak tanımlanan ev içine itilmesine yol açmıştır. Bu nedenle kadının eğitime önem verilmelidir. Kadınların toplum içindeki statülerinin yükselmesi, eleştirel düşünce güçlerinin gelişmesi ve farklı mesleklerde yer bularak ekonomik özgürlüklerini kazanabilmeleri için kadınların eğitimi konusuna büyük ölçüde önem verilmesi gerekmektedir (Ecevit, 2015: 13)

Liberal Feminizm kadın-erkek arasındaki eşitsizlikleri ve dengesizlikleri açıklarken toplumsal ve kültürel anlayışlara vurgu yapar. Bu konudaki en önemli ilk katkılardan biri İngiliz filozof John Start Mill tarafından yapılmıştır. J. S. Mill kaleme aldığı "Kadınların İtaati" (The Subjection of Women – 1869) isimli denemesinde; cinsiyet ayrımı yapılmadan kadınların da siyasette erkeklerle eşit

haklara sahip olmasını ve seçme haklarının verilmesi gerekliliğini dile getirmiştir (Giddens, 2013: 517).

John Stuart Mill'in ifadesi ile "kadınların bağımlılık konumlarını sürdürmelerinin nedeni, geleneksel kadınlık rolünün devamından öte, erkeklerin onları orada tutma isteğidir. Kadınları kamusal alanın dışında tutmanın temeli, erkek cinsinin çoğunluğunun henüz eşitleri olan bir kadın ile birlikte yaşama düşüncesine tahammül edememeleri ve bundan dolayı kadınların ev hayatındaki ikincil konumlarını sürdürme isteğidir (Ecevit, 2015: 13). Buna göre erkeklerle kadınların eşit haklara sahip olması, meslek edinebilmesi, erkeklerin boyunduruğundan kurtulması liberal feministler için önceliklidir.

Liberal feministler kadınların mağduriyetinden yola çıkarak çeşitli toplumsal yapılarda cinsiyet ayrımcılığına karşı bir duruş sergilemişlerdir. Eğitimde, siyasette, çalışma hayatında, kitle iletişim araçlarında kadınlar aleyhindeki cinsiyet ayrımcılığını şiddetle eleştirmişlerdir. 1970'te çıkarılan Birleşik Krallık'ta Eşit Ücret Yasası ve 1975'teki Cinsiyet Ayrımcılığı Yasası hukuksal anlamda kadınlara yönelik yasal eşitlik adımları olduğundan liberal feministler tarafından oldukça destek görmüştür (Giddens, 2013: 517).

Zekiye Demir'in de ifade ettiği gibi liberal feministlerin 19.yy.da yoğun olarak üzerinde durduğu konular; kadınların yasalar karşısında erkeklerle eşit görülmesi, oy kullanma, mülk edinme gibi haklardır. 20. yy.da ise çalışma hayatında aktif bir şekilde görünür olmaya başlayan kadının başka ihtiyaçları ön plana çıkmıştır. Doğum, emzirme gibi işler dışarda çalışan kadının yükünü daha da arttırmaktadır. Bu nedenle liberal feministler devletin çalışan kadınlara doğum, emzirme izni gibi izin hakkı vermeleri gerektiğini savunmuştur. Liberal feministlerin günümüzde en çok üzerinde durduğu konu ise cinsiyetler arasında adaletin sağlanması meselesidir (Kürkçü, 2013: 28).

Liberal Feministler kadınlara yönelik cinsiyet eşitsizliğine karşı önemli gelişmelerin ortaya çıkmasını desteklemiş olsalar da bazı açılarda eleştirilmekten kurtulamamışlardır. Toplumdaki kadın ve erkek arasındaki ayrımın esas sebeplerine

yönelmedikleri, eşitsizliğin ve kadına yapılan baskıcı tutumun kökenine inmedikleri için başarısız görülmüşlerdir (Giddens, 2013: 517).

2.3.2. RADİKAL FEMİNİZM

Radikal feminizm diğer feminizm kuramları gibi herhangi bir ana akımdan etkilenerek ortaya çıkmış bir yaklaşım değildir. Bu yaklaşımın temelleri ilk olarak 1960'larda siyasi kanatta etkin olmaya başlayan savaş karşıtı kadınların hareketi ile atılmıştır. Ataerkil düşünce sistemi toplum içinde kadınları hakimiyeti altına almış bir erkek gücünü ifade eder. Evrenselmiş gibi her toplumda olan ve doğal kabul edilen bu yapı radikal feministlerce mutlaka sorgulanmalıdır. Radikal feministlere göre kadınlar annelik, doğurganlık, cinselliği çağrıştırmaması gibi biyolojik özelliklerinden dolayı ezilirler. Bu nedenle doğum yapıp yapmama kadının tercihi olmalıdır. Radikal feministler; kadınlara, istediği zaman gebeliği önleme, gebeliğe son verme (kürtaj) gibi hakların verilmesini istemişlerdir. Bununla birlikte fuhuş ve pornografiye de kadını bir meta gibi gösterdiği ve tecavüzü destekleyen bir araç olduğu için karşı çıkmışlardır (Ecevit, 2015: 14-15).

Donovan'a göre Radikal feminist düşüncenin en iyi örnekleri Kate Millet'in "Cinsel Politika" ve Shulamith Firestone'nin "Cinselliğin Diyalektiği: Feminist Devrimin Meselesi" isimli eserleridir. Bu eserlerinde kadının erkeğin hizmetinde olma anlayışının aile tarafından geliştirildiğini, biyolojik farkın cinsiyete dayalı bir işbölümünü getirdiğini, ailenin sona ermesiyle de kadınların tamamıyla cinsel özgürlüğe ulaşabileceklerini savunmuşlardır (Donovan, 2016: 272-277).

Radikal feministler kadının emeğini sömürdüğü, ataerkil anlayışın devamını sağladığı, erkeğin güç gösterisi alanı olduğu için aileye karşı çıkmışlardır. Ataerkilliğin yıkılması ile toplumdaki kadın ezilmişliğinin son bulacağını savunmuşlardır. Kadının doğurganlık, korunma ihtiyacı gibi özelliklerinin onu erkeğe muhtaç hale getirdiğini belirtirler. Bu nedenle kadınlar her zaman ezilmiş bir grup olduklarını kabul etmeli ve buna karşı savaş açmalıdır. Bu düşünceden yola çıkarak bütün kadınların birliği ve erkeklere karşı mücadele anlamında "kız kardeşlik" kavramını kullanmışlardır (Giddens, 2013: 519).

Erkeğin kadına uyguladığı şiddeti de ilk olarak gündeme getirenler radikal feministler olmuştur (Ecevit, 2015: 15). Tecavüz, aile içi şiddet, kadının kamusal alandan dışlanması, gündelik hayatta kadına yapılan kötü muamele, çalışma hayatında sözünün önemsenmemesi, taciz gibi olayların hepsi kadına karşı sergilenen baskıcı tutumun birer kanıtıdır (Giddens, 2013: 519).

Radikal feminist kurama yapılan eleştiriler; kadının mağduriyetini açıklarken tek etken olarak eril gücü kullanması ve teknolojik üreme gibi insanın fitratına aykırı çözümler getirmelerinden dolayı yapılmıştır (Kürkcü, 2013: 34).

2.3.3. KÜLTÜREL FEMİNİZM

19.yy.da birinci dalga feminizm içinde yer alan kültürel feminizm, liberal feminizmin eşitlik vurgusundan ziyade kadın-erkek arasındaki farklılıklara odaklanmıştır. Toplumsal cinsiyet ayrımını kadın-erkek arasındaki farklılıkların değişmez olduğunu savundukları için kadınlara özel ayrı mekanlar önermişlerdir (Ecevit, 2015: 14-15).

Kültürel feministler daha çok kadının manevi yapısı üzerinde yoğunlaşmışlardır. Eril ve dişil özellikleri karşılaştırmışlar kadınsı özelliklerin doğuştan mı yoksa toplum tarafından sonrada mı oluşturulduğunu sorgulamışlardır. Erkek ile özdeşleştirilen savaş, ölüm, bağımsızlık gibi özelliklerin kadınlar ile bağdaştırılan, merhamet, yardımseverlik, barış, hissiyat gibi özelliklerinden daha üstün olmadığını savunmuşlardır. Bu nedenle kadına ait özelliklerin sosyal yapı içinde hakim olması gerektiğini belirtmişlerdir. Böylece tüm ezilmişlerin baskıdan kurtulacağına inanmışlardır. Bununla birlikte kültürel feminist teoriye göre toplumsal cinsiyet statüleri cinslerin biyolojik farklılıklarıyla değil toplumun kendi iç dinamikleri ile oluşmuştur (2016: 73).

Kültürel feminizm düşüncesi anaerkil bir tutuma dayanır. Kültürel feminist yaklaşımı savunanlar, kadınlık özelliklerinin değerli olduğunu toplumda bunların ön plana çıkması gerektiğini savunurlar. Kültürel feminizm taraftarları bütün kadınların

bir araya gelmesini ve toplum yapısına, kültürel anlayışa kadının sahip olduğu değerlerin hakimiyetini talep etmişlerdir (Ecevit, 2015:14-15).

2.3.4. MARKSİST FEMİNİZM

Marx ve Engels'in görüşleri ile şekillenen marksist teori genel olarak Engels'in Marx'ın "Kapital"deki fikirlerinden yola çıkarak yaptığı açıklamalardır. Engels'in 1884'te kaleme aldığı "Ailenin Kökeni" adlı kitabı marksist teorinin tek eseridir. Engels bu eserinde tarihsel süreç içinde anaerkilliğin ataerkillik ile nasıl ortadan kalktığı üzerinde durmuştur. Fakat ataerkilliğe yeteri kadar eğilmemiş kadın sorunlarını biyolojik değil sınıfsal farklılık ile açıklamıştır (Kürkçü, 2013: 30).

Engels kapitalist sermaye sisteminin, erkeğin gücüne güç kattığını, ataerkilliğin bu gücü pekiştirdiğini, ev içindeki kadın emeğini sömürdüğünü savunmuştur. Kadının ev içinde yaptığı temizlik, çocuk bakımı, erkeğin hizmetini görmesi gibi işlerin ücretsiz olması kapitalist sistemi besleyen bir unsurdur (Giddens, 2013: 518).

Engels kadının çocuk doğurması sonucu kapitalist sisteme ucuz iş gücü yetiştirmesi ve bu emeğinin ücretsiz olması ile kadınların ekonomik olarak güçsüzleştirilmesi üzerinde durur. Kadının yaptığı ev işlerinin karşılığında ücret alması marksist teori ile gündeme gelen bir olgudur (Ecevit, 2015: 14-15) .

Marksist feminist teori bazı noktalarda eleştirilmiştir. Kadınların ezilmişliğini sadece ekonomik yapıya indirgemesi marksist feminist teorinin en çok eleştirildiği nokta olmuştur. Ataerkil yapı üzerinde yeteri kadar durmaması, kadınların erkek egemen düşünce ile karşı kaşıya kaldığı diğer alanlardaki sorunlarının yok sayılması, kamusal alanda kadının ikinci plana itilmesi gibi durumları ele almadığı için eksik görülmüştür. Ayrıca eril gücün hakim olduğu siyah ve üçüncü dünya ülkelerindeki kadın ezilmişliğini açıklamakta yetersiz kaldığı, radikal feministlerin üzerinde durduğu kadının cinsel meta olarak görülmesi durumunu da hiç gündeme getirmediği için yetersiz bulunmuştur (Ecevit, 2015: 16).

2.3.5. SOSYALİST FEMİNİZM

Çıkış noktası Marx'ın çatışma kuramı olan Sosyalist feminizm toplumsal yapı içinde kadın erkek arasındaki eşitsizliği besleyen çıkar gruplarını göremediği için liberal feminizmi eleştirmiştir. Sosyalist feministlerin hedefi ataerkilliği ve kapitalizmi ortadan kaldırmaktır (Giddens, 2013: 518).

Sosyalist feministlere göre ne marksist feminizm ne de radikal feminizm cinsiyet eşitsizliğini açıklayabilmişti. Marksçı feminizm kapitalizm ile kadının emeğinin nasıl sömürüldüğünü açıklıyordu fakat neden işyerinin erkekle ev içinin de kadın ile özdeşleştirildiğini açıklayamıyordu. Radikal feministler de pornografi, fuhuş, şiddet, taciz gibi kadını değersizleştiren temel olgulara vurgu yapıyordu ama ataerkilliği evrensel olarak gördüğü için o da problemliydi. Frued'un psikanalizminden yola çıkan psikanalitik feminizm ise kadına yönelik cinsiyet ayrımcılığını açıklarken kadının maddi ilişkilerine değil manevi, ruhi yapısına atıfta bulunuyordu. Bütün bunlar feministleri kadın sorunlarını çözebilecek yeni arayışlara itti. Hem kapitalist sistemin kadın ezilmişliğine etkisini hem de ataerkilliğin kadına yönelik tutumunu çözümlenmek istiyorlardı. Bu anlayış ile "ikili sistemler" denen sosyalist feminist yaklaşımı geliştirdiler. Bu yaklaşımı benimseyenler kapitalizm ve ataerkilliğin hem ayrı ayrı hem de birarada cinsiyet ayrımını belirginleştirerek kadın üzerinde çok olumsuz etkileri olduğunu savunurlar (Ecevit, 2015: 17).

Sosyalist yaklaşımın temsilcilerinden olan Hartman'a göre ataerkillik; "maddi bir temeli olan, erkekler arasında karşılıklı bağımlılık ve dayanışmayı oluşturarak kadınlar üzerinde egemen olmasını sağlayan sosyal ilişkiler bütünü"dür. Erkekler kadınların emek, cinsellik, doğurma gibi özellikleri üstünde egemenlik kurarak kadınları kontrol ederler (Ecevit, 2015: 18).

Birinci dalga marksist feminist düşünürler, kadın-erkek arasındaki eşitsizliğin çözümünü kadınların da işgücüne katılmaları için mücadele etmelerinde bulmuşlardır. Hartman'a göre ikinci dalganın en iyi örneği olan Eli Zaretsky ise; "Cinsiyet ayrımını ortaya çıkaran şey kapitalizm değildir. Kapitalizm ona yalnızca

şekil vermiştir. Kadınlar da kapitalist sermaye sistemine biyolojik üretim ile işgücü doğuran canlılardır. Bu nedenle kadınların da işgücünün içine dahil olduklarını bilmeleri gerekmektedir.” Zaretsky’ya göre kadınlar güçlerini farketmeli, kapitalizm tarafından bölünmüş olan ev içi ev dışı ayrımını ortadan kaldırarak insancıl bir sosyal yapı için savaş vermelidirler (Özdemir, 2017: 408).

Sosyalist feministler ataerkillik ve kapitalizmin kadın üzerindeki etkisini görüp ayrı ayrı ve birlikte ele alarak önemli bir gelişme sağlamışlardır. Fakat ırk ve etnisite gibi olguları öteleştirdikleri için eleştirilmişlerdir (Ecevit, 2015: 18).

2.3.6. SİYAH FEMİNİZM

19. ve 20. yüzyılda kadınların oy kullanma hakkı çeşitli yerlerde gündeme gelen bir sorundu. Siyah erkeklere oy kullanma hakkı verildiğinde beyaz ve siyahi kadınlar da oy kullanma hakkı için mücadeleye giriştiler. Bununla birlikte kadınlar aynı zamanda siyasal haklar ile beraber ırk ayrımına karşı da mücadele etmekteydiler (Taş, 2016: 169).

Gelişmekte olan ülkelerdeki feministlere göre beyaz kadınlarla siyah kadınların yaşadığı deneyimler aynı değildir. Bu yüzden siyahi feministler, feminist teorilerde ırk sorununun görmezden gelinmemesi gerektiği vurgulamışlardır. Siyah kadınlar sosyal yapı içinde, tenlerinin rengi, cinsiyetleri, sosyal statüleri gibi birçok özellikleriyle ayrımcılığa uğramaktaydılar. Bu nedenle siyah feministler, ırkçılığı konu edinmeyen hiçbir feminist kuramın kadınların maruz kaldığı ayrımcılığı ve baskıyı açıklamak konusunda yeteri kadar başarılı olamayacağını ileri sürerler (Giddens, 2013: 522).

Giddens, son yıllarda siyahi kadınların kadın hakları konusundaki hareketlerde ön plana çıkmalarında cinsiyetlerinin etkisinden daha çok ırklarının etkisi olduğunu belirtmiştir. Bazı siyah feministler göre; siyah feminizm kuramı başarısı kadın sorunlarını ırk, sınıfsal farklar ve toplumsal cinsiyet üçgeninde ele almasına dayanmaktadır (Giddens, 2013: 522).

2.3.7. VAROLUŞÇU FEMİNİZM

Varoluşçu feminizmin çıkış noktası Jean Paul Sartre'ın varoluşçu felsefesidir. Simon de Beauvoir, Sartre'ın varoluş üzerine düşüncelerinden hareketle varoluşçu feminizmin temellerini atmıştır (Donovan, 2016, 223). 1949 tarihinde yayınlanan İkinci Cins adlı kitabıyla Simon de Beauvoir, bir kadının kadınsılığının doğuştan değil toplumdan geldiğini sosyal yapı içinde yaratıldığını belirtir. Kadının imkan verildiği taktirde toplumda erkek kadar etkin ve etkili olabileceğini belirten Beauvoir buna toplumun engel olduğunu savunur. Beauvoir, kadını monoton bir yaşama mahkum edip sonra da onun gelişmesini beklememizin birbirine ne kadar tezat bir düşünce olduğunu *“Kadını götürüp mutfağa ya da süslenme odasına kapatıyor sonra da ufkunun darlığına şaşıyoruz kanatlarını kesiyoruz sonra uçamıyor diye yakınıyoruz.”* sözleriyle ifade eder. Beauvoir'e göre kadınlık özellikleri kültür, töre ve modayla şekillenir ve kimse istediği gibi bunu değiştiremez. Bu düşüncesini de *“Kadın doğulmaz kadın olunur.”* diye ifade eden Beauvoir, kadına kimliğini toplumun kazandırdığını savunur. Bu nedenle de kadın kimliği, toplum tarafından belirlenen yapay bir özelliktir (Kürkçü, 2013: 31).

Kadının toplum içinde varoluşunda ekonomik bağımsızlığının önemi üzerinde duran Beauvoir bunun da yeterli olmadığını kadına toplum içinde kendini ifade edebilecek girişimlerde bulunma özgürlüğünün de verilmesi gerektiğini belirtir (Kürkçü, 2013: 33).

Kadının düşük statüsünden ve “ikinci cins” olarak görülmesinden toplumun mes'ul olduğunu belirten Beauvoir, kadının toplum içinde sadece hamile olduğunda görünür hale gelmesine tepki gösterir. Kadının aile içinde bir birey olarak tanınması annelik ve doğurganlık özelliklerine bağlanmıştır. Beauvoir, kadın bu şekilde değersizleştirildikten sonra bir de ondan kaliteli bireyler yetiştirmesini beklemenin çarpık bir düşünce olduğuna dikkat çeker. Bu yüzden kadını toplum baskılar, ataerkil aile yapısı da köleleştirir (Kürkçü, 2013: 33).

Beauvoir kadının sosyal ve siyasi konumunu açıklarken varoluşçu yaklaşımdan yararlanarak feminizme yeni bir perspektif sunmuştur. Çok fazla

yaygınlaşmasa da varoluşçu feminizm modernizme tepkisi, “öteki” olgusu üzerine vurgusu ile postmodern feminizmin ortaya çıkışına temel teşkil etmiştir (Kürkçü, 2013: 31-32).

2.3.8. POSTMODERN FEMİNİZM

1980 li yıllarda 1960’lı yılların feminist görüşleri sorgulanmış, bu dönemdeki feminist bakış postmodernist ve postyapısalcı kuramlardan etkilenmiştir. Postmodern Feminizm; Yapısalcı, Postyapısalcı, Psikanalitik ve Varoluşçu kuramlardan etkilenerek söylemlerini oluşturmuştur. Postmodern feministler, Simon de Beauvoir’in “İkinci Cins” adlı eserinden etkilenerek fikirlerini sunmuşlardır. Postmodern feminizm, kadın erkek arasındaki farklılıklara rağmen kadın ve erkeğin eşit olabileceği savunmuştur (Kürkçü, 2013: 34-35).

Postmodern Feminist söylem sanat, felsefe, mimari, ekonomi alanında ön plana çıkan postmodernizmden yola çıkar. Postmodern feministler; toplumsal cinsiyet eşitsizliğini, kadının toplumdaki statüsünü açıklayan büyük, bütüncül anlatıları reddederler. Kadınlık kategorisini kabul etmezler. Bu nedenle toplumsal cinsiyeti açıklamak için ön plana çıkan ataerkillik, ırkçılık ya da sınıf temelli açıklamaların özcü olduğunu düşünerek red ederler (Giddens, 2013: 523) .

Postmodern feminizm güzel - çirkin, iyi - kötü, erkek - kadın gibi ikili zıt ifadeleri reddeder. Çünkü değişmeyen hiçbir şey yoktur ve bizim bilgimiz de dil ile sınırlanır. Bu nedenle bizim bilgimiz de anlayışımız da tamamlanmamıştır. Bu bağlamda gerçeği tam anlamıyla kapsadığını iddia eden hiçbir kuram olamaz (Ecevit, 2015: 22).

Postmodern feministler aynı zamanda erkek egemen dile de vurgu yapmışlardır. Buna göre erkeklerin algısı dünyayı ikili zıtlıklar çerçevesinde anlamlandırır. Güzel – çirkin gibi. Erkekler kendilerini normal kabul ederken kadını eksik cins olarak görür. Buna göre kadınlar her zaman “öteki” olmuştur. Buradan hareketle postmodern feministler bu ikili zıtlıklara karşı çıkmışlar ve kelimelerin daha pozitif bir anlam kazanmasına çalışmışlardır (Giddens, 2013: 523).

Pomodernizm kadına ilişkin tek bir bakış açısından ziyade çok değişik bakış açılarının olabileceğini ifade eder. Heteroseksüeller, lezbiyenler, farklı ırklardan kadınlar gibi farklı birey ve grup deneyimlerine sahip bir çok kadının mevcut olduğunu belirtirler. Bu çeşitlilik içinde öteki olgusuna pozitif bir anlam atfedilir. Aslında çeşitlilik, farklılık dışlanacak bir şey değil önemsenecek bir durumdur. Dolayısıyla posmodernist feministlere göre farklılıkların tanınması toplumsal cinsiyet algısı açısından daha uygundur (Giddens, 2013: 523).

2.3.9. BUTLER ve QUERR KURAM

1990'lı yıllarda düşünürler bireyleri önceden belirlenmiş ikili kategorilere hapsetmenin yanlış olduğuna dikkat çektiler (Ecevit, 2015: 3).

“Querr” toplumda varolan kadın erkek formundaki ikili kimlik anlayışına karşı “öteki” olarak görülenlerin mücadelesini anlatır. Querr kuramın kurucusu, Levi-Strauss, Freud, Lacan gibi yazarların metinlerinin yeni bir okumasını yapan Judith Butler'dır. Butler feminizmin “kimlikleri kadın erkek ikiliği temellinde sabitleştirmek yerine “akışkan kimlikler” düşüncesini önerir (Ecevit, 2015: 24).

Gender Trouble: Cinsiyet Belası Feminizmin ve Kimliğin Altüst Edilmesi isimli kitabı ile kuramın öncüsü olan Butler; Querr yaklaşımını “farklılığa karşı birlik” anlayışlarını desteklemek şeklinde ifade eder (Ecevit, 2015: 24-25).

2.3.10. İSLAMİ FEMİNİZM

Kuran ve Müslüman kadınları merkeze alan İslâmi feminizm ilk olarak Mısır'da ortaya çıkmış bir kadın hareketidir. Kadınların özel ve kamusal alanda eşit haklara sahip olması talebiyle ilk kez harekete geçen Mısırlı feminist yazar Hüda Şa' ravi'dir. Hüda Şa' ravi aynı zamanda 1923 yılında kurulan Mısır Feminist Birliği'nin kurucusudur. Bu birliğin üyeleri Kur'an'dan hareketle erkeklerin boşanma ve çok eşlilik konusundaki algılarında ve tutumlarında bir düzeltme yapılması gerekliliğini ifade etmişlerdir (Korkmaz, 2017: 944).

Feminizmin temelinde yatan “eşitlik” olgusu islami feminizmde farklı bir şekilde karşılık bulmuştur. Dinin erkeğin kadından üstün olduğu anlayışını körüklediğini savunan feministlere karşı, din alimleri tefsir ilmiyle cevap vermişlerdir. İslami feminist görüştekiler de hadis ve gelenekten ziyade Kur’an eksenli açıklamalar yapmışlardır. Bu nedenle İslami Feminizm Kur’an temelli bir yaklaşım olarak ortaya çıkmıştır (Korkmaz, 2017: 942).

19.yy.’da Mısır’da başlayan ilk gelişmeler İslami bakış ile söylemlerini geliştiren feministleri şevklendirmiştir. Fakat bu dönemdeki İslamcı feministler kendilerine feminist denmesinden hoşnut değillerdi. 20. yy.’da ise bakış açısında büyük bir değişiklik yaşanmıştır. Bu yeni bakış açısı ile islami feministler Kur’an’ın temel dinamikleri olan “sosyal adalet” ve “toplumsal cinsiyet eşitliği”ni ön plana çıkarmışlardır. Bunun sebebi de 1990’lı yılların müslüman kadınların eğitim imkanı açısından bir dönüm noktası olmasıdır. 1990’lı yıllarda müslüman kadınlar daha önceki zamanlarda olmadığı kadar geniş kitleler halinde yüksek öğretime erişmişlerdir. Artık müslüman kadınlar Kur’an üzerine düşünürken ilmi bir düzlemde hareket etmektedirler. Kur’an ayetlerinin anlaşılmasında ve yorumlanmasında din bilimlerinde almış oldukları eğitimi kullanmaktadırlar. Bu nedenler erkek egemen bir Kur’an yorumuna karşı durmuşlar, metnin içsel bütünlüğüne aykırı olmayacak şekilde Kur’an’ın “yeni” bir okumasını yapmışlardır (Korkmaz, 2017: 944 – 945).

İslamcı Feminizmi genel olarak dini gelenek içindeki kadın algısını ve ataerkil dini yaklaşımı değerlendirir. İslami Feminizmde; toplumun kadına sergilediği tutum, toplumsal cinsiyet eşitsizliği, kadının kamusal ve özel alandaki hakları Kur’an-ı Kerim ışığında değerlendirerek yorumlanır (Özdemir, 2013: 90).

İslami feministlere göre bu zamana kadar Kur’an’ın tercüme ve yorumları çoğunlukla erkekler tarafından yapılmıştır. Bu nedenle de tefsir ve meallerde eril bakış açısı daha baskındır. Bu da tek taraflı ve eksik bir tutumu yansıtır. Bu durumun telafisi de ancak İslam kaynaklarının kadın gözüyle yeniden yorumlanması olacaktır. Başta Kur’an-ı Kerim olmak üzere tefsir, hadis, fıkıh gibi islamın temel kaynaklarının kadınları da dikkate alarak tarafsız bir şekilde yeniden okunması ve yorumlanması islami feminizmin en önemli çıkış noktasıdır. Çünkü Kur’an’ı tefsir

ederken, kadınlara karşı hassasiyet göstermeyen, kadınları aşağılayıcı yorumlar yapan kişilerin olduğu aşıkardır (Korkmaz, 2017: 943).

Ayşe Güç konuyla ilgili olarak “İslamcı Feminizm: Müslüman Kadınların Birey Olma Çabaları” başlıklı makalesinde görüşlerini şöyle ifade etmektedir: *“İslam ülkelerinde kadın konusunun genellikle toplumsal değişim tartışmaları bağlamında ele alınıp tartışıldığı bilinen bir husustur. Ancak, uzun bir süre sömürgeci tecrübenin ve oryantalist söylemin etkisiyle daha çok savunmacı bir yaklaşımla Müslüman kadının hakları ve toplumsal konumu üzerinde durulduğuna dikkat edilmelidir. Bu ilk süreçte kadınların söylem üretmede daha pasif kaldığı söylenebilir. Bununla birlikte, 1980’lerden itibaren yeni bir sürece girilmiş ve 1990’lı yıllarda gündeme gelen İslamcı Feminizm, kadınların bizzat kendilerinin ürettiği daha özgün bir söylem olmuştur. Bu dönemden itibaren İslamcı Feminizm genel olarak, Müslüman kimliğe sahip ülkelerdeki seküler feminizmden ayrı olan feminist yaklaşımları ifade etmek için kullanılmıştır. Biz de bir adım daha ileri giderek, İslamcı olarak nitelendirilen kadın hareketlerine düşünsel zemini hazırlayan entellektüel çabaları, özellikle teoloji, felsefe, sosyoloji, antropoloji ve kültür çalışmalarından beslenen düşünce çizgisini İslamcı feminist söylem olarak ele almayı teklif ediyoruz. Zira bu söylem, birbirinden kopuk, farklı ülke tecrübelerine sahip kadınlar için ancak bu şekilde ortak bir zemin hazırlayabilir”* (Özdemir, 2013: 90-91).

Türkiye’de ise İslamcı Feminizm kavramı ilk kez Nilüfer Göle’nin “Modern Mahrem” kitabında kullanmıştır. Türk akademisyen ve yazar Yeşim Arat ve Feride Acar tarafından tespit edilen İslamcı Feminizm terimi islami bakış açısı ile ifade edilen feminist yaklaşım ve icraatlara atıfta bulunmaktadır (Özdemir, 2013: 89).

Feminist Müslüman kadınların yanı sıra İslamcı feminizme katkıda bulunan erkek feministler de vardır. Bunlardan birisi de Arap Müslüman Kasım Emin’dir. Emin, çok eşlilik, boşanma kadınların eğitimi ve peçe üzerine yazdığı 1899’da basılan “Tahrir’ül Mer’e” (Kadınların Özgürleşmesi) isimli eseri ile kadın hareketlerini etkilemiştir. Bir başka yazar da Halil Hamit’tir. Hamit’in “İslamiyet’te Feminizm yahut Alem-i Nisvanda Müsavat-ı Tamme” (İslamiyet’te Feminizm veya

Kadınlık Aleminde Tam Eşitlik) isimli kitabında feminist bakış açısını içeren özellikler mevcuttur (Özdemir, 2013: 93-94).

Ayrıca feminizmin İslamla bağdaşmadığını savunanlar da olmuştur. Buna göre “feminizm ve İslam yan yana gelemez” sloganını destekleyen islamcılar da olmuştur (Güloğlu, 2011: 32).

Kadem dergisinde yayınlanan “Fıtrat Üzerine Bir Deneme: Beyaz Feminizm ve İslam Arasında Alternatif Müslüman Kadın Özneselliği” adlı makalesinde Ferhan Güloğlu’na göre Feministlerin öncelik verdiği özgürlük gibi olguları sadece batıya aitmiş gibi görmek tarihsel süreçleri de yok saymak demektir. Güloğlu buradan hareketle feminizmin İslami anlayışa zıt olup olmadığını tartışmak yerine kadına öncelik veren ve onunla ilgili sorunların çözümüne yönelik adımlar atılması gerektiğini ifade etmiştir. Bu anlayışla pratik çözüm yollarına odaklanmanın en çok kadınlara fayda sağlayacağına inandığını belirtir (Güloğlu, 2011:32).

3. DİN VE KADIN

3.1.DİN

Din insanla birlikte var olmuştur. Ve her dönemde insanı ve içinde yaşadığı toplumu derinden etkileyen toplumun en temel olgularından biri olmuştur. Toplumdaki sistemler bireyin kendini yapılandırmasına olanak sağlar. Toplumun değerleri, gelenekleri, ekonomik ve siyasi tutumları bireyin kendini şekillendirmesinde etkili unsurlar olmuştur. Yaratılış itibariyle kendini ve evreni anlama gayreti içinde olan bireyin bu kendini gerçekleştirme sürecinde ona yardımcı olan dinamiklerden biri de dindir. Din insanın kendi kimliğini oluşturmasında oldukça etkili olan olgulardan birisidir (Karaaslan, 2010: 4).

Din kelimesi için, Yunanca’da korkuyu da içinde barındıran saygı anlamında “thrioheya” Latince’de, büyük itina gösterilen şey anlamında “religio” kelimesi kullanılmaktadır. Arapçada “dane-deyin” kökünden gelir ve ceza, mükafat, teslimiyet, ibadet, gibi pek çok anlamı ifade etmektedir (Kaya, 2007: 53).

Din kelimesi ile ilgili yorum yapan pek çok alim din kavramının filolojik açıdan belirsiz ve karışık olduğu için tek bir anlamını mümkün olmadığını ifade etmektedir. Bütün bunlar düşünüldüğünde Korkmaz, Arapça’da dane – yedinu fiilinden gelen din kelimesini dört grupta toplamıştır.

1. Üstün gelme, hakimiyet, boyun eğdirme, zorlama
2. Taat, itaat, teslimiyet, ibadet
3. Adet, yol, kanun, şeriat, millet, mezhep
4. Karşılık (ceza/mükafaat), muhakeme, hüküm, hesap (Korkmaz, 2011, 15).

Dinin sosyoloji literatürüne girişinde Durkheim, Weber, gibi sosyologların alandaki çalışmaları etkili olmuştur. Bu bağlamda Din Sosyolojisi literatüründe Durkheim’in “Din Hayatının İbtidai Şekilleri” adlı eserinin önemli bir yeri vardır. Durkheim dinin, insanın kendini ve dünyayı anlamasının temel dayanağı olduğunu vurgular. Weber ise din sosyolojisinin sistematik anlamdaki ilk kurucusudur. 1905 tarihli “Protestan Ahlakı ve Kapitalist Ruhu” adlı eserinde Weber, kapitalizmin gelişimini Protestan ahlakının yaygınlaşmasına bağlamaktadır (Günay, 2012: 157-168). Bu bağlamda Weber, kapitalist ruhu, “ahlak boyasıyla boyanmış bir hayat düsturudur” şeklinde ifade etmiştir (Kehrer, 1992: 28).

Çalışmalarında Protestan Hristiyanlığın dindarlık için büyük bir mücadele gerektirdiği anlayışı sonucu gelenekçi toplum yapısının köklü bir değişime uğradığını savunan Weber kapitalizmin dinamiklerini açıklamaya çalışmıştır (Clarke, 2012: 148).

Kant “Saf Aklın Sınırları İçinde Din” adlı eserinde iki çeşit dinden bahseder. Biri ‘kült olarak din’ diğeri ise ‘ahlaki eylem olarak din’dir. Kült olarak din anlayışındaki takipçiler; Tanrı’ya adaklar adayarak O’nun kendilerine şifa ve iyilik göndermesini beklerler. Bir eylem olarak din ise, dinin mensuplarının davranışlarında değişiklikler meydana getirir böylece inanan kişi iyi ve mutlu bir yaşam sürer (Clarke, 2012: 151).

Din insan yaşamında iki şekilde yer bulur birincisi kişinin anlama ihtiyacını gidermesi ikincisi de sosyal hayatı düzenlemesi bağlamındadır. Toplumsal hayat içinde yer alan din toplumda bulunan birçok yapıdan etkilenir ve onları etkiler. Bu hareketlilikle toplumsal yapının temel unsurları da şekil alır (Kaya, 2007: 54).

Meerten B. Ter Borg “Din ve İktidar” başlıklı makalesinde dinin insanın hayatında yaşadığı sıkıntılara karşı direnme gücü verdiğini, acı tecrübeler sonucu yaşayabileceği psikolojik çöküntüden alıkoyduğunu, yaratılışın anlamını kavrama noktasında bize kapı araladığını, ölüm düşüncesiyle baş edebilmemizi sağladığını, zayıflıklarımıza rağmen vazgeçmemek için bize ümit verdiğini vurgular. Bu nedenle din kavramını sadece Tanrıya inanmak olarak sınırlamamıştır. (Clarke, 2012: 314).

Ter Borg, dinin insana varoluşsal bir güvenlik sağladığını, eksik yönleri ile beraber üstün bir güce dayanması aracılığıyla varlığını sürdürdüğünü, insanlar kendilerine yetemeyeceği için de üstün bir otoriteye atıfta bulduklarını belirtir (Clarke, 2012: 327).

“Din Sosyolojisinde Metot” başlıklı makalesinde Ole Preben Riis“ Din bir dünya görüşü bir ideoloji bir organizasyon bir yönelimli değerler manzumesi, bir motivasyon, bir ruh hali veya bir ahlaki karşı duruş olarak nitelendirilebilir.” diyerek dinin bir fikir çerçevesinde beliren bir yaşam tarzı olduğuna vurgu yapmıştır (Clarke, 2012: 367).

Diğer yandan din ile bilim arasında “anlamlandırma” açısından bir benzerlik olduğuna vurgu yapan Stephen Jay Gould; bilim, doğanın anlaşılmasında bize ışık tutarken din, hayatımıza ve hareketlerimize bir mana katacağımız muhkem bir ölçü sunar (Clarke, 2012: 13). Dolayısıyla din; sabah uyandığımızda, evden dışarı çıkarken ya da ders çalışırken, zamana ve bütün fiillerimize anlam katan hareket ettiricimizdir. Bütün fiillerinin kutsal bir amaca, yüce bir varlığına hizmet ettiğine inanan bir insan gerçek manada huzuru hissedebilir ve manevi tatmini yaşayabilir.

Bilim ve din arasındaki benzerliğin yanı sıra, modern dünyada bilim adamlarının dinin, insanın evriminin bir sonucu olduğunu kabul etmesi gerektiğini

ileri süren görüşler de mevcuttur. Buna göre din, insanın ahlaki yapısını şekillendiren bir olgudur (Clarke, 2012: 15).

Porter Abbott'a göre ise din; ortalama bir yaşam düzeyine sahip insanın hikayesini anlatır. Hedefi doğrultusunda harekete geçen insan, hikayenin kahramanıdır ve gelişim serüveninde çeşitli engellerle karşılaşır. Bilimsel evrim kuramının tamamlayamayacağı hikayeleri dile getiren din; “şimdiye dek anlatılmış en büyük hikâyeyi” sunar (Clarke, 2012: 23).

Ninian Smart'ın dini açıklarken dinin boyutları üzerine yaptığı kategorileştirmesinde din çok boyutlu bir sistemdir. Smart'ın 8 sınıfa ayırdığı boyutları şöyle sıralanmıştır (Clarke, 2012: 368).

1. Ritüel
2. Doktrin
3. Efsane
4. Tecrübe
5. Etik
6. Sosyal
7. Sanatsal
8. Politik ve ekonomik

Sosyolojik açıdan ilahi kaynaklı olmasa da kabul edilen sistemler olmasına rağmen, İslam'a göre dinin kaynağı İlahidir yani tanrıdır. Yani hak din sayılabilmesi için Tanrı'dan gelen vahye dayanmalıdır. Kulluğun gereklilikleri olan ibadet kavramı da islam ile ilişkili bir kavramdır. Durkheim dinin kutsalla ilişkisinde kendine has pratikleri olduğunu ve kiliseden ayrı tutulamayacağını belirterek dinin toplumsal olduğuna ve birtakım boyutlarının bulunduğuna vurgu yapmıştır (Korkmaz, 2011: 19-31).

Berger'e göre modern toplumlara doğru evrildikçe dinin ortadan yok olup gitmekten ziyade dönüşerek yeni bir şekil alarak "öznelleşme"sidir. Modernleşme ve sekülerizasyon süreçleri ile din bireysel bir anlayış kazanarak nesnelliğini yitirecek sembolik hale gelecektir. (Korkmaz, 2011: 28). "Benim hayatım, benim dinim" (Clarke, 2012: 268) şeklinde ifadesini bulan bireyselle evrilen din, bireyin dine karşı radikal bir duruş sergilemesi sonucu değil toplumun işlevlerindeki değişimin sonucudur (Korkmaz, 2011: 23).

Paul Heelas'ın "Hayattaki Ruhsallıklar" adlı çalışmasında bütüncül etkinliklerin genelde kadınların ilgi gösterdiği bir alan olduğunu belirtir. Houtman ve Auper'in düşüncesi de inancın zayıflaması, kültürden uzaklaşma, özerklik gibi durumlar kadın ve erkekte aynı stres durumuna yol açsa da iki cinsin de bu durumlarla baş edebilme yolları farklıdır. Kadınların erkeklere oranla mistik ve kutsal olana ilgi duymaları, kendilerini adayacakları yol gösterici bir güce yönelmeleri daha olasıdır (Clarke, 2012: 270-271).

3. 2. KADIN

Kadının toplumdaki yerine ilişkin tartışmalar tarihin her döneminde yapılmış en eski tartışma konularından biridir. Kadının toplumdaki ezilmişliği bütün zamanlarda gündemde olan bir konu olarak halen aktif bir şekilde tartışılmaktadır. Kadının toplumsal yapı içinde ikinci planda kalmasının sebepleri bağlamında çeşitli nedenler sayılmıştır. Toplumların gelenekselden moderne doğru evrilmesi ile kadının aile içinde ve toplumdaki statüsü de evrim geçirmiştir. Anaerkil dönemde kadın da erkeğin yaptığı işleri yapıp devlet yönetiminde bile sorumluluk alabilirken yerleşik hayata geçiş, fabrika çıkışlı toptan üretimin başlaması ile kadın ev içinde erkek de ev dışında (iş yeri) aktif olmaya başlamıştır. Erkeğin evin geçimiyle ilgilenen bir pozisyonda olması aynı zamanda ekonomik gücü elinde bulundurmasını da beraberinde getirmiştir. Böylece kadın erkeğe muhtaç hale gelmeye başlamıştır. Ayrıca kadın ve erkeğe ilişkin dini kriterlerin de farklı yorumları (çoğunlukla erkek egemen bakış ile) kadının itibarının daha da zedelenmesine ve toplumda ikinci sınıf insan (!) muamelesi görmesine sebep olmuştur. Bu şekilde gelişen ataerkil düşünce

yapısı kadını eve hapsederken eğitim, evlilik, çocuk doğurma gibi tercihlerini de elinden almıştır.

Modernizmin ortaya çıkması, teknolojik ve bilimsel gelişmelerin artması, bilgiye daha kolay ulaşım kadınların kendi konumları hakkında sorgulama yapmalarının yolunu açarak feminist kuramların gelişmesini sağlamıştır. “Çiçek değil, hak istiyoruz” diyen feministler ellerinden alınmış olan siyasi, sosyal, ekonomik vb. haklarını talep etmeye başlamışlardır. Feminist kuramların temelinde kadının özgürlüğü ve eşitliği vardır. Toplum içinde kadınları öteleyen ve ötekileştiren eril hakimiyete karşı çıkarlar. Kadın ve erkeğin üstünlüklerinin doğuştan gelen cinsiyet statüsüne göre belirlenemeyeceğini ifade ederler. Buna göre erkeğin kadından üstün olduğu anlayışı toplum içinde üretilen suni bir görüştür.

Varoluşçu feminizmin önderlerinden Simone de Beauvoir’ın toplumsallaşma teorisine göre biz kadın olarak doğmuyoruz, toplum bizi kadın haline getiriyor. (we are not born woman, but made). Kadının yapması ve yapmaması gereken hareketleri, ne giyip giymeyeceği, neyi söyleyip söylemeyeceği kısacası kadına “kadın olmayı” toplum öğretiyor.

3. 3. İSLAM’DA KADIN

İslamda kadın konusunu işlerken öncelikle özlemle yadedilen asr-ı saadet dönemindeki kadının yaşamını analiz etmek gerekir. İslamda kadın tartışmalarını asrı saadet döneminden ayrı tutarak yapmaya çalışmak nakıs bir bakış olacaktır.

Feministlerin kadın haklarını savunurken kullandığı argümanlardan “eşitlik” olgusu, her şeyin – kadın ve erkeğin de – tek bir nefesten yaratıldığı esası ile İslamdaki birlik anlayışının temelinde bulunan bir esastır. Bu bağlamda islamda kadın hakları konusundaki uygulamalar “adalet” kavramı ekseninde kendini göstermektedir. Kur’an’da yaratılanlar arasında derece itibariyle farklılık bulunduğu, bunun da bir imtihan gayesi ile olduğu belirtilmektedir. Doğuştan gelen özellikler açısından da kadın ve erkek birbirinden farklıdır. Dolayısıyla kadın-erkek eşit olamaz (Birekul, 2015: 117-118).

İslam anlayışında kadın ve erkeğin birlikteliği sayesinde oluşan aile kavramı çok önemlidir. Bireylerin sosyalizasyon süreçlerinin sağlıklı gelişebilmesi için ailenin devamlılığı gereklidir. Çocuğun toplumun değerlerini anne-baba sayesinde öğrendiği ilk mekan ailedir. Kadın aile içinde hem annelik hem de eğiticilik rolüyle bu sürecin başarılı geçmesini sağlayan en önemli unsurdur. Kadının varlığı annelik görevi ile yüceltildiğinden kadın oldukça yüksek bir değere sahiptir (Birekul, 2015: 117-118).

İslam evlilik kurumunun düzenli ve devamlı olması için eşlerin birbirini tamamlayıcılığı anlayışı ile eşler arasında görev dağılımını öngörmüştür. Bu dağılımda erkek ailesine bakmak sorumluluğu verilen taraf olduğundan aynı zamanda otorite sahibi olmuştur. Bu bağlamda islam ailesi erkek merkezli bir sistem olarak görülür. Fakat burada kadın ve erkeğe belli kurallar dahilinde görevler verilmiştir. İslam cinsiyet olarak bir farklılık olduğunu belirtmiş olsa da kadın ve erkeğin aile kurumunda birbirini tamamlama özelliğini vurgulamıştır. Bu nedenle birinin birinden farkı yoktur (Kadın Araştırmaları Dergisi, 2015: 121) Buna işaret olarak Kur'an-ı Kerim'de; insanların kadın ve erkek olarak yaratıldığını, insanlar arasındaki üstünlüğün ancak ahlaki değerlerde, takvada olduğu ifade edilmiştir (49-Hucurat:13).

İslam tarihinin asrı saadet dönemine bakıldığında kadınların siyasetten ekonomiye, sanattan eğitime kadar pek çok alanda kendilerini gösterdiklerini görmekteyiz. İslam tarihindeki insanların hayatlarının anlatıldığı tabakat kitaplarında çeşitli meslek sahibi pek çok kadın sahabenin hayatından kesitler bulunmaktadır. Kadının toplumsal konumuna ilişkin tablolarda görüleceği üzere kadınlar pek çok meslek alanında yer almaktaydılar. Erkekten izin almasına gerek kalmadan kadınlar; seçme-seçilme, vekalet, nikah, vasiyet, eğitim vs. gibi birçok mecraada söz sahibi olmuşlardır. Her kadın kendi yeteneklerine göre toplum içinde bir yer edinmiştir. Bir eğitim yuvası olan Suffe'de kadınlara ayrı bi bölüm verilmiş Hz. Peygamber de haftada bir gün onlara sohbetlerde bulunarak kadınların eğitimi ile yakından ilgilenmiştir.

Doktorluk, hemşirelik, tüccarlık, terzilik, attarlık, dericilik, askerlik, çobanlık, zabıta, fakihlik, şairlik gibi bir çok alanda meslek icra eden kadınlar, siyasi konularda görüş bildirecek kadar da özgür bir ortamda bulunmaktaydılar. Bunlardan bazı örnekleri şöyle sıralayabiliriz:

1. Hz. Hatice iyi bir tüccardı
2. Hz. Peygamberin eşlerinden Zeynep bint. Cahş deri işleyip dikerek para kazanmış ve tamamını tasadduk etmiştir.
3. İlk müslümanlardan Esmâ bint Ümeys iyi bir doktordu
4. İlk islam hastanesinde Kuteyle bint Şad yaralıları tedavi etmiştir
5. Peygamberimiz Hudeybiye’de arkadaşlarına tıraş olmalarını ve kurban kesmelerini iki defa tekrar ettiği halde onların üzgün olmalarından dolayı hareket etmediklerini gören Ümmü Seleme kendisinin yapması halinde onların da yapacağını söyleyerek sorunun çözümüne katkı sağlamıştır.
6. Bizzat kendi istekleri ile savaşa katılma talebinde bulunan kadınlar da olmuştur. Ümmü Varaka onlardan biridir. Peygamberimiz izin vermemiş ama ona şehide lakabını vermiştir. Savaşa katılan kadınlardan Ümmü Umarenin eli kesildiği Ümmü Eymen’in de yaralandığı rivayet edilmiştir (Birekul: 122-127).

Bu bilgiler bağlamında İslam’ın kadına eşitlik değil özgürlük çerçevesinde bir sosyal hayat sunduğunu görmekteyiz. Kadın da erkek gibi tek bir nefesten yaratılması yönünden eşittir. Toplumdaki sosyal statüsü anlamında da kadına “adalet” anlayışı ile yer verilmiştir (Birekul, 2015: 129).

İKİNCİ BÖLÜM: DENEYSEL ÇERÇEVE

İLAHİYAT FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN TOPLUMSAL CİNSİYETROLLERİNE İLİŞKİN TUTUMLARI

Araştırmanın ikinci bölümünde anket çalışması sonucunda elde edilen veriler ile oluşturulan tablolar yer almaktadır. Bu tabloların ilk kısmı katılımcıların; cinsiyet, yaş, üniversite, medeni durum, anne – baba eğitim, meslek vb. durumlarına göre dağılımlarını gösteren frekans tablolarıdır. İkinci kısmı ise hipotezler doğrultusunda aralarında anlamlı ilişki olup olmadığını tespit edebilmek için değişkenlerin karşılaştırılması ile oluşturulan çapraz (ki-kare) tablolarıdır.

Çalışma kapsamında elde edilen cinsiyet, eğitim durumu, meslek gibi değişkenlerin gösteriminde sayı (n) ve yüzde (%) değerleri verilmiştir.

Anket sorularının demografik değişkenlerle karşılaştırılmasında Ki-Kare test istatistiği kullanıldı. İstatistiksel analizler ve hesaplamalar için IBM SPSS Statistics 21.0 (IBM Corp. Released 2012. IBM SPSS Statistics for Windows, Version 21.0. Armonk, NY: IBM Corp.) ve MS-Excel 2007 programları kullanıldı. İstatistiksel anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ olarak kabul edilmiştir.

1. KATILIMCILARIN DEMOGRAFİK VE SOSYO-KÜLTÜREL YAPISI

Bireylerin kişisel özellikleri ile düşünce ve tutumları arasında bir ilişki vardır. Bu nedenle toplumsal araştırmalarda öncelikle örneklem grubunun tanınması için demografik özelliklerin bilinmesi gerekmektedir. Bunlar araştırma konusunun bağımsız değişkenleridir. Anketimizdeki ilk 17 soru öğrencilerin bu tür özelliklerini belirlemek için sorulmuş sorulardır. Bu bağımsız değişkenler cinsiyet, yaş, mezun olduğu lise türü, üniversite, sınıf, medeni durum, çocuk sahibi olup olmadığı, eşin çalışma durumu, eşin mesleği, yaşamının çoğunu geçirdiği yer, aile gelir düzeyi, anne ve babanın eğitim ve mesleği, aile türü, ailenin kimlerden oluştuğu ile ilgili sorulardır. 17-21 arasındaki sorular ise toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları

ölçme amacıyla sorulmuş nominal sorulardır. Bağımsız değişkenlerin ve nominal sorulara verilen cevapların frekans dağılımlarını gösteren tablolar aşağıda verilmiştir.

1.1. CİNSİYET

Tablo 1: Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Cinsiyet	N	%
Kadın	395	61,3
Erkek	249	38,7
Toplam	644	100,0

Anketimize katılan öğrenci sayısı 644'tür. Katılımcıların cinsiyet oranlarının dengeli olmasına azami gayret edilmişse de kız öğrencilerin sayısının daha fazla olduğunu görmekteyiz. Genel olarak ilahiyat fakültelerinde kız öğrencilerinin sayısının daha fazla olması bu durumun sebeplerinden birisidir. Diğer sebep de araştırmacının öğrencilere ulaşılabilirlik durumuyla ilgilidir. Dolayısıyla bu oran kızlarda % 61,3, erkeklerde % 38,7 olacak şekilde sağlanabilmiştir. Buna göre ankete katılan kız öğrenci sayısı 395, erkek öğrenci sayısı da 249 olmuştur.

Göze çarpan bir başka durum ise kız öğrencilerin erkeklere göre ankete katılımı daha istekli olmasıdır. Erkek öğrencilerin bazılarının konunun hassasiyetinden bazılarının ise araştırmacının karşı cins olmasından dolayı çekingen davranmaları gözlemlendiğimiz diğer hususlardandır.

1.2. YAŞ

Tablo 2: Öğrencilerin Yaşlarına Göre Dağılımı

Yaş	N	%
18,00	37	5,7
19,00	81	12,6
20,00	134	20,8
21,00	139	21,6
22,00	134	20,8
23,00	119	18,5
Toplam	644	100,0

Öğrencilerin yaş dağılımlarına baktığımızda ankete katılanların % 5,7'si 18, % 12,6'sı 19, % 20,8'i 20, % 21,6'sı 21, % 20,8'i 22 ve % 18,5'i ise 23 ve üzeri yaşındadır. Genel itibariyle 20 – 23 yaş arasındaki öğrencilerin çoğunlukta olduğunu görmekteyiz. Bunun da sebebi Tablo 3.'te görüldüğü üzere en fazla 2. sınıf öğrencilerinin anketimize katılmış olmasıdır.

1.3. SINIF

Tablo 3: Öğrencilerin Okuduğu Sınıflara Göre Dağılımı

Sınıf	N	%
1. Sınıf	101	15,7
2. Sınıf	271	42,1
3. Sınıf	97	15,1
4. Sınıf	50	7,8
Hazırlık	125	19,4
Toplam	644	100,0

Ankete katılan öğrencilerin % 15,7'si (101 kişi) birinci sınıf, % 42,1'i (271 kişi) ikinci sınıf, % 15,1'i (97 kişi) üçüncü sınıf, % 7,8'i (50 kişi) dördüncü sınıf, % 19,4'ü (125 kişi) hazırlık sınıfı öğrencileridir. Tablo 3'e göre 271 kişiyle ikinci sınıf öğrencileri, anketimize katılanlar içinde en fazla paya sahip olan gruptur. Tabloda en

az paya sahip olan grubun 4. sınıf öğrencileri olduğu görülmektedir. Bunun bir sebebi; Bitlis Eren üniversitesinde 4. sınıf öğrencisinin olmaması, diğer bir sebebi de anket için üniversitelere gidilen zamanda 4. sınıf öğrencilerinin formasyon eğitimi dolayısıyla fakültede bulunmamalarıdır.

1.4. MEZUN OLDUĞU LİSE

Tablo 4: Öğrencilerin Mezun Olduğu Lise Türüne Göre Dağılımı

Mezun Olduğu Lise	N	%
İmam Hatip lisesi	442	68,6
Teknik ve Mesleki Lise	35	5,4
Açık Lise	26	4,0
Kolej	5	0,8
Anadolu ve Genel Lise	133	20,7
Diğer Liseler	3	0,5
Toplam	644	100,0

Katılımcıların mezun olduğu lise türüne göre dağılımlarına baktığımızda en fazla imam – hatip lisesi mezunu öğrenci görülmektedir. Öğrencilerin % 68,6’sı imam-hatip lisesi mezunudur. Bunu % 20,7 ile Anadolu ve Genel Lise, % 5,4 ile Teknik ve Mesleki lise, % 4 ile Açık lise, % 0,8 ile Kolej ve % 0,5 oranında ise diğer liseler takip etmektedir. Katılımcıların 459’u imam – hatip lisesi mezunu, 133’ü Anadolu ve Genel Lise, 35’i Mesleki ve Teknik Lise, 26’sı Açık Lise, 5’i Kolej, 3’ü de diğer liseler mezunu öğrencilerdir. Buna göre anketimize katılan öğrencilerin büyük çoğunluğunun imam – hatip lisesi mezunu olması, bize bu eğitimin devamı olarak ilahiyat fakültesini tercih ettiklerini göstermektedir.

1.5. ÜNİVERSİTE

Tablo 5: Öğrencilerin Okumakta Oldukları Üniversiteye Göre Dağılımı

Üniversite	N	%
Necmettin Erbakan İlahiyat	228	35,4
Ankara İlahiyat	110	17,1
Harran İlahiyat	98	15,2
Erzurum Atatürk İlahiyat	109	16,9
Bitlis Eren İlahiyat	99	15,4
Toplam	644	100,0

Anketimize katılan 644 öğrencinin % 35,4'ü Necmettin Erbakan, % 17,1'i Ankara, % 15,2'si Harran, % 16,9'u Erzurum Atatürk ve %15,4'ü Bitlis Eren Üniversitesi ilahiyat fakültesi öğrencileridir. Anketimize en çok Necmettin Erbakan Üniversitesi ilahiyat fakültesi öğrencileri katılmıştır.

1.6. AİLE

1.6.1. MEDENİ DURUM

Tablo 6: Öğrencilerin Medeni Durumlarına Göre Dağılımı

Medeni Durum	N	%
Evli	32	5,0
Bekar	597	92,7
Nişanlı -sözlü	15	2,3
Toplam	644	100,0

Tabloya 6'a göre öğrencilerin % 92,7'si bekar, % 5'i evli, % 2,3'ü ise nişanlı veya sözlüdür. Buna göre soruya cevap veren öğrencilerin 597'si bekar, 32'si evli ve 15'i de nişanlı veya sözlüdür.

1.6.2. ÇOCUK SAHİBİ OLMA DURUMU

Tablo 7: Evli Öğrencilerin Çocuk Sahibi Olma Durumuna Göre Dağılımı

Çocuğunuz var mı?	N	%
Evet	18	56,2
Hayır	14	43,8
Toplam	32	100,0

Evli olanlara “Çocuğunuz var mı?” sorusu sorulduğunda katılımcıların % 56,2’si evet, % 43,8’i hayır cevabını vermiştir. Buna göre evli olan katılımcılardan çocuğu olanların sayısı 18, olmayanların sayısı ise 14’tür.

1.6.3. EŞİN ÇALIŞMA DURUMU

Tablo 8: Öğrencilerin Eşlerinin Çalışma Durumuna Göre Dağılımı

Eşiniz çalışıyor mu?	N	%
Evet	19	46,8
Hayır	13	53,2
Toplam	32	100,0

Evli olanlara “Eşiniz çalışıyor mu?” diye sorulduğunda % 46,8’i evet, % 53,2’si hayır cevabını vermiştir. Buna göre 19 kişni eşi çalışırken 13 kişinin eşi çalışmamaktadır.

1.6.4. EŞİN MESLEĞİ

Tablo 9: Öğrencilerin Eşlerinin Mesleğine Göre Dağılımı

Eşinizin mesleği nedir?	N	%
Memur	10	52,6
Kendi işi	8	42,1
İşçi	1	5,3
Toplam	19	100,0

Eşleri çalışan katılımcıların eşlerinin, mesleklerine göre dağılımlarına baktığımızda % 52,6'sı (10 kişi) memur, % 42,1'i (8 kişi) kendi işini yapmakta, % 5,3'ü de işçi olarak çalışmaktadır. “Öğrenci” ve “Diğer” seçeneklerini işaretleyenler olmadığı için bu seçenekler tabloya alınmamıştır.

1.6.5. ANNE – BABA EĞİTİM DURUMU

Tablo 10: Öğrencilerin Anne – Baba Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımı

Eğitim Durumu	Anne		Baba	
	N	%	N	%
Hiç Okula Gitmedi	156	24,2	32	5,0
İlkokul	319	49,5	244	37,9
Ortaokul	93	14,4	118	18,3
İmam-Hatip Lisesi	22	3,4	39	6,1
Genel ve Diğer Meslek Liseleri	28	4,3	76	11,8
İlahiyat Fakültesi	9	1,4	41	6,4
Diğer Fakülte ve Yüksek Okullar	17	2,6	94	14,6
Toplam	644	100,0	644	100,0

Öğrencilerin ailelerinin eğitim düzeylerini gösteren tabloya baktığımızda hem anne (332 kişi) hem baba için (251 kişi) ilkokul mezunu olanların en yüksek orana sahip olduğunu görmekteyiz. Annelerin % 49,5'i, babaların ise % 37,9'u ilkokul mezunudur. Hiç okula gitmeyen annelerin oranının ise % 24,2 olduğunu ve bunun

hiç okula gitmeyen babalardan (% 5) daha yüksek olduğunu görmekteyiz. Çok az bir kısmını da ilahiyat fakültesi ve diğer fakülte ve yüksek okullar seçeneğini işaretlemiştir. İlahiyat fakültesi mezunu annelerin oranı % 1,4 babaların ise % 6,4'tür. Diğer fakülte ve yüksek okul mezunu anne oranı % 2,6, baba % 14,6'dır. Buna göre üniversite mezunu olan babaların oranının annelerden daha çok olduğu görülmektedir.

1.6.6. ANNE – BABA MESLEĞİ

Tablo 11: Öğrencilerin Anne – Baba Mesleğine Göre Dağılımı

Meslek	Anne		Baba	
	N	%	N	%
Ev Hanımı	611	94,9	-	-
Çiftçi	3	5	129	20,0
İşçi	18	2,8	172	26,7
Memur	12	1,9	143	22,2
Kendi İşi	-	-	175	27,2
Diğer	-	-	25	3,9
Toplam	644	100,0	644	100,0

Tablo 11 öğrencilerin anne ve babalarının mesleklerini gösteren tablodur. Buna göre öğrencilerin annelerinin neredeyse tamamının (% 94,9) ev hanımı olduğunu herhangi bir işte çalışmadığı görülmektedir. Babasının çalıştığını gördüğümüz öğrencilerin ise daha çok kendi işi (% 27,2), işçi (% 26,7) ve memur (% 22,2) seçeneklerini işaretlediklerini görmekteyiz.

1.6.7. AİLENİN AYLIK GELİR DURUMU

Tablo 12: Öğrencilerin Ailelerinin Gelir Düzeyine Göre Dağılımı

Ailenin Aylık Geliri	N	%
0-500 TL	29	4,5
501-1000 TL	71	11,0
1001-2000 TL	170	26,4
2001-3000 TL	177	27,5
3001-5000 TL	131	20,3
5001-7000 TL	40	6,2
7001 TL'den Yukarı	26	4,0
Toplam	644	100,0

Öğrencilerin ailelerinin gelir düzeylerini incelediğimizde en büyük oranın % 27,5 oranı ile (177 kişi) 2001-3000 tl aralığında olduğunu görmekteyiz. Öte yandan % 26,4'ü (170 kişi) 1001-2000, % 20,3'ü (131 kişi) de 3001-5000 aralığında gelir düzeyine sahip ailelerin çocuklarıdır. Asgari ücretin 2020 tl olduğunu düşündüğümüzde öğrencilerin büyük çoğunluğunun (478 kişi) ailesinin orta düzey gelire sahip olduklarını söyleyebiliriz.

1.6.8. AİLE TÜRÜ

Tablo 13: Öğrencilerin Aile Türüne Göre Dağılımı

Aile Türü	N	%
Baskıcı Aile	30	4,7
Demokratik Aile	127	19,7
Muhafazakar Aile	464	72,0
İlgisiz Aile	23	3,6
Toplam	644	100,0

Bireylerin yetiştikleri aile ortamının onların düşünceleri ve tutumları üzerinde şekillendirici bir etkiye sahip olduğu düşüncesi sosyal bir gerçekliktir. Bu nedenle

katılımcılara “Ailenizi hangisi ile değerlendirirsiniz?” sorusu sorularak onların aile türleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Tablo 13’e göre öğrencilerin büyük bir çoğunluğu (464 kişi; % 72) ailesini muhafazakar olarak nitelemiştir. Diğer cevaplara baktığımızda öğrencilerin % 19,7’si (127 kişi) ailesini demokratik, % 4,7’si (30 kişi) baskıcı, % 3,6’sı (23 kişi) de ilgisiz olarak tanımlamıştır. Buna göre öğrencilerin büyük bir kısmının muhafazakar ailelerin üyeleri olduğu anlaşılmaktadır. Buradan hareketle öğrencilerin, yetiştikleri aile yapıları ile paralel olan dini eğitim veren ilahiyat fakültesini tercih ettiklerini görmekteyiz. Ayrıca ataerkil bir toplum yapısında yetişmiş bireyler olarak katılımcıların % 19,7’sinin ailelerini demokratik olarak tanımlaması da kanaatimizce azımsanmayacak bir orandır.

1.6.9. AİLE BİREY SAYISI

Tablo 14: Öğrencilerin Aile Birey Sayısına Göre Dağılımı

Aile Birey Sayısı	N	%
Anne	14	2,2
Baba	5	8
Anne-Baba	32	5,0
Anne-Baba-Kardeşler	539	83,7
Anne-Baba-Kardeşler-Dede, Teyze vs.	54	8,4
Toplam	644	100,0

Tablo 14 anketimize katılan öğrencilerin ailelerinin büyüklüğünü göstermektedir. Buna göre öğrencilerin % 83,7’si anne, baba ve kardeşleri ile birlikte yaşarken, % 8,4’lük küçük bir kısmı ise anne, baba ve kardeşlerin yanısıra dede, nene, teyze gibi aile büyükleri ile birlikte yaşamaktadırlar. Buna göre öğrencilerin büyük bir kısmı (539 kişi) çekirdek aile, çok azı da (54 kişi) geniş aile üyeleridir. Yine % 5’lik (32 kişi) bir kısmının anne ve babasıyla, % 3’lük (14+5=19 kişi) bir kısmının da anne ya da baba olarak tek ebeveynli ailelerde yaşadığını görmekteyiz.

1.7. YAŞAMINI EN ÇOK GEÇİRDİĞİ YER

Tablo 15: Öğrencilerin Yaşamının Çoğunu Geçirdikleri Yere Göre Dağılımı

Yaşamını Geçirdiği Yer	N	%
İl merkezi	155	24,1
İlçe Merkezi	158	24,5
Büyük Şehir	215	33,4
Köy	116	18,0
Toplam	644	100,0

Katılımcıların “Yaşamınızın çoğunu nerede geçirdiniz?” sorusuna verdikleri cevaplara baktığımızda % 33,4 oranı ile 215 kişinin Büyükşehir, % 24,5 oranı ile 158 kişinin ilçe merkezi, % 24,1 oranı ile 155 kişinin il merkezi ve % 18 oranı ile de 116 kişinin köy cevabını verdiğini görmekteyiz. Buna göre öğrencilerin büyük bir kısmının gelişmiş ve imkanları bol olan büyükşehir ve il ve ilçe merkezleri gibi çevrelerde yetişmiş oldukları anlaşılmaktadır.

1.8. NOMİNAL SORULAR

Anketimizde 4 adet nominal soru bulunmaktadır. Bunlar:

1. Sizce evin reisi kim olmalıdır?
2. Sizce çocuğun bakımı ve yetiştirilmesinde sorumlu kimdir?
3. Çalıştığımız iş yerinde yöneticinizin kadın olması sizi rahatsız eder mi?
Neden?
4. Flört hakkındaki düşünceniz hangisidir? Sorularıdır.

1.8.1. EVİN REİSİ KİM OLMALIDIR?

Tablo 16: Öğrencilerin “Evin Reisinin Kim Olduğu” ile İlgili Görüşlerine Göre Dağılımı

Sizce Evin Reisi Kim Olmalıdır?	N	%
Kadın	7	1,1
Erkek	332	51,6
Kadın ve Erkek Birlikte	208	32,3
Kadın, Erkek ve Çocuklar Hep Birlikte	97	15,1
Toplam	644	100,0

“Evin reisi kim olmalıdır?” sorusuna öğrencilerin % 51,6’sı (332 kişi) erkek cevabını verirken, sadece % 1,1’i (7 kişi) kadın cevabını vermiştir. % 32,3’ü (208 kişi) kadın ve erkek birlikte derken % 15,1’i (97 kişi) buna çocukları da dahil etmiştir.

Katılımcıların 332’si evin reisi olarak erkeği kabul ederken yalnız 7 kişinin kadın cevabı vermesi toplumda ataerkil bakışın ağırlıklı bir şekilde devam ettiğini ve kadının ikinci planda düşünülmesinin bir göstergesi olduğunu söyleyebiliriz. Öte yandan 208 kişiyi kadın ve erkek birlikte cevabını vermesi gelişmekte olan bir ülke olarak toplumda kadın açısından pozitif bir değişim yaşandığının ve yaşanacağını da sinyalleri olduğunu ifade etmek mümkündür.

“Evin reisi kim olmalıdır?” sorusu cinsiyet değişkeni ile karşılaştırıldığında da anlamlı bir sonuç ortaya çıkmıştır. Bununla ilgili veriler ileride Tablo 80’de gösterilmiştir.

1.8.2. ÇOCUĞUN BAKIMI VE YETİŞTİRİLMESİNDEN SORUMLU KİŞİ KİMDİR?

Tablo 17: Öğrencilerin “Çocuğun Bakımı ve Yetiştirilmesinden Sorumlu Kişi” ile İlgili Görüşlerine Göre Dağılımı

Çocuğun bakım ve yetiştirilmesinden sorumlu kişi kimdir?	N	%
Anne	99	15,4
Baba	10	1,6
Anne ve Baba Eşit Derecede	535	83,1
Toplam	644	100,0

Öğrencilerin %15,4’ü çocuğun bakımından anneyi sorumlu tutarken, % 1,6 gibi çok küçük bir oranı ise babayı sorumlu olarak görmektedir. Öğrencilerin % 83,1’i ise anne babanın eşit derecede çocuğun bakımından sorumlu olduğunu düşünmektedir. Öğrencilerin 535’i çocuğun bakımından anne ve babayı eşit ölçüde sorumlu tutmaktadır. 99 kişi ise çocuğun bakımından sadece annenin sorumlu olduğunu ifade ederken 10 kişi gibi çok az bir kısım da sadece babayı sorumlu görmektedir. Buna göre 99 kişinin, çocuğun bakımından sadece anneyi sorumlu tutması ataerkil bir toplum yapısının görüntüsünü verirken, 545 gibi büyük çoğunluğun anne ve babayı eşit derecede sorumlu tutması bizim gibi gelişmekte olan bir ülkenin toplumsal görüntüsünün bir sonucudur diyebiliriz.

Kapitalist feminizme göre kadının ev içindeki emeğinin bir artı değer olarak görülmemesi, doğum yaparak piyasaya sadece işgücü sağlama potansiyelinin olması kadının ikinci planda olmasının ve emeğinin sömürülmesinin sebeplerindedir. Fakat günümüzde kadının iş dünyasında yerini giderek sağlamlaştırması, onun aynı zamanda çalışan bir anne olarak yerini almasının önünü açacak doğum izni, emzirme izni gibi haklara ulaşmasının da önünü açtı. Bu durumda babanın yanısıra annenin de çalışıyor olması ev işlerinde ve çocuk üzerindeki sorumlulukların paylaşılması anlayışını da beraberinde getirmiştir. Sadece kadının alanı olarak belirlenen ve “özel alan” denilen evin içindeki işler artık babanın da sorumluluk alanına girmiştir. Çünkü

kadın da artık “kamusal alan”da erkek ile birlikte söz sahibi olmuştur. Bu sebeple ankete katılan 535 kişi gibi büyük bir kısmının, çocuğun bakımından ebeveynlerin her ikisini de sorumlu tutmalarının – kadının lehine – zihniyetteki değişimin açık bir göstergesi olduğunu söyleyebiliriz.

1.8.3. ÇALIŞTIĞINIZ İŞ YERİNDE YÖNETİCİNİZİN KADIN OLMASI SİZİ RAHATSIZ EDER Mİ? NEDEN?

Tablo 18: Öğrencilerin “Yöneticinin Kadın Olmasından Rahatsız Olma” Durumlarına Dağılımı

Çalıştığınız iş yerinde yöneticinizin kadın olması sizi rahatsız eder mi?	N	%
Evet	137	21,3
Hayır	507	78,7
Toplam	644	100,0

Tablo 18’ de öğrencilerin “Çalıştığınız işyerinde yöneticinizin kadın olması sizi rahatsız eder mi?” sorusuna verdikleri cevaplar gösterilmiştir. Öğrencilerin % 21,3’ü yöneticilerinin kadın olmasından rahatsız olacağını belirtirken, % 78,7’si rahatsız olmayacaklarını ifade etmişlerdir. Buna göre öğrencilerin 507’si kadın yönetici ile çalışmanın onları rahatsız etmeyeceğini belirtirken, 137’si ise rahatsız olacaklarını söylemiştir.

Öğrencilerin cinsiyetleri ile “Çalıştığınız iş yerinde yöneticinin kadın olması sizi rahatsız eder mi?” sorusu istatistiksel çapraz tablo yapılarak karşılaştırılmış ve sonuçta aralarında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Elde edilen sonuçları gösteren çapraz tablonun verileri Tablo 72’de bulunmaktadır.

“Çalıştığınız iş yerinde yöneticinin kadın olması sizi rahatsız eder mi?” sorusuna evet veya hayır cevabı verenlerin her ikisine de nedenleri sorulmuştur. Verilen cevaplar sebeplerin benzerliklerine göre gruplandırılarak aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 19: Öğrencilerin “Yöneticinin Kadın Olmasından Rahatsız Olma” Nedenlerine Göre Dağılımı

Evet, rahatsız eder çünkü;	Kadın		Erkek		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Fitrata uygun değil	2	6,5	4	4,9	6	5,3
Bir kadından emir almak hoşuma gitmez	-	-	3	3,7	3	2,7
İletişim kurmakta zorlanırım. Rahat hareket edemem	-	-	23	28,0	23	20,4
İslama aykırı, mahremiyet, caiz değil	-	-	22	26,8	22	19,5
Duygusal, kaprisli, adil davranamaz, diktatör kibirli, stresli	24	77,4	13	15,9	37	32,7
Kadınlardan yönetici olmaz hadisi var	1	3,2	5	6,1	6	5,3
Kadınlar yöneticiliği beceremiyor, yöneticilik erkek işi	4	12,9	12	14,6	16	14,2
Toplam	31	100,0	82	100	113	100,0

Soruya cevap veren 113 kişi iş yerinde kadın yöneticinin olmasından çeşitli sebeplerle rahatsızlık duyduklarını belirtmişlerdir. Kız öğrencilerin 31’i, daha çok kadınların duygu durumlarından kaynaklanan sebeplerden ötürü rahatsız olduklarını ifade etmişlerdir. Kız öğrencilerin % 77,4’ü (24 kişi) kadın yöneticinin daha diktatör, duygusal, kibirli, stresli olmaları nedeniyle adil olamadıkları için çalıştıkları işyerinde yöneticinin kadın olmasından rahatsız olacaklarını belirtmişlerdir. Yine kız öğrencilerin %12,9’u (4 kişi) kadınların yöneticiliği beceremediğini, bunun erkek işi olduğunu ifade etmişlerdir.

Kadın yöneticiden rahatsız olacaklarını açıklayan erkek öğrencilerin sayısı ise 82’dir. Bu konuda çeşitli sebepler ileri sürüşlerdir. Rahatsız olma sebepleri arasında; kadınların fitratı gereği duygusal, şefkatli oldukları için doğru karar veremediklerini, bu yüzden de yöneticilikte başarılı olamayacaklarını düşünmektedirler. Diğer yandan, yöneticinin kadın olmasının İslam’a aykırı olduğu, kadın ile iletişim kurmakta zorlanacaklarını, kadınların yöneticiliği beceremediği, bu konuda hadis olduğu gibi sebepleri sıralamışlardır. Buna göre erkeklerin en çok belirttikleri sebep % 28 (23 kişi) oranında “iletişim kurmakta zorlanırım” ifadesi olmuştur. Yine erkeklerin % 26,8’si (22 kişi) kadın yönetici olmasının, İslam’a aykırı olduğunu bu yüzden caiz olmadığını belirtmiştir. Erkeklerin % 14,6’sı (12 kişi) ise yöneticiliği

sadece erkeğin yapabileceği bir meziyet olarak görmekte ve erkeklerin bu konuda daha kaabileyetli olduğunu, kadının zayıf olduğu için otoriteyi sağlayamayacağını ve yerinin ev olduğunu düşündüklerini ifade etmişlerdir.

Kız ve erkek öğrencilerin verdikleri cevaplar arasında en çok vurgu yaptıkları nokta, kadınların duygusal bir kişiliğe sahip olmaları olmuştur. Katılımcıların % 32,7'si kadınların fitratı gereği duygusal varlıklar olduğunu, bunun da iş dünyası için bir engel teşkil ettiğini ifade etmiştir. Ayrıca bu soruya cevap verenlerin toplamına baktığımızda en çok erkeklerin (113 erkek, 31 kız öğrenci) kadın yöneticiye karşı çıktığını görmekteyiz.

Tablo 20: Öğrencilerin “Yöneticinin Kadın Olmasından Rahatsız Olmama” Nedenlerine Göre Dağılımı

Hayır, rahatsız olmam çünkü;	Kadın		Erkek		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Hemcinsim	76	31,9	-	-	76	23,4
Liyakat	85	35,7	47	54,0	132	40,6
Eşitlik	77	32,4	40	46,0	117	36,0
Toplam	238	100,0	87	100,0	325	100,0

Tablo 20'ye göre bu soruya cevap veren 325 kişi yöneticinin kadın olmasından rahatsızlık duymadığını belirtmiştir. Buna göre kız öğrencilerin % 31,9'u (76 kişi) “ben de bir kadın olduğum için daha rahat hissederim, hemcinsim olduğum için beni daha iyi anlar, daha rahat iletişim kurarım, dinen de uygun olduğum için kendimi daha iyi hissederim.” gibi ifadeler ile hemcinsi oldukları için kadın yöneticiden rahatsız olmayacaklarını belirtmişlerdir. Yine kız öğrencilerin % 35,7'si (85 kişi) kadınların daha anlayışlı, titiz ve detaycı olduğunu, önemli olanın işini düzgün yapmak olduğunu söyleyerek liyakat kavramına vurgu yapmışlardır. Kız öğrencilerin % 32,4'lük (77 kişi) kısmı da eşitlik kavramına vurgu yapmışlardır. Buna göre; kadınların da çalışmaya, yüksek statüde olmaya hakları olduğunu belirtmiş, kadınların da erkekler gibi bir birey olduğu yönünde açıklamalar yaparak kadın ve erkeği eşit gördüklerini ifade etmişlerdir. Erkek öğrencilerin % 54'ü (47

kişi) işini düzgün yaptıktan sonra cinsiyetin farketmediğini, başarılı olduğu sürece o konumu hak ettiğini belirterek liyakatin önemini vurgulamışlardır. Erkek öğrencilerin % 46'sı (40 kişi) da kadın ve erkeğin eşit olduğunu belirterek kadın yöneticiden rahatsız olmadıklarını belirtmişlerdir. Kız ve erkek öğrencilerin tümünün bu konudaki görüşlerine baktığımızda, toplamda % 40,6 oranında öğrenci (132 kişi) liyakat cevabı vererek tablodaki en büyük yüzdeye sahip görünmektedirler.

1.8.4. FLÖRT HAKKINDAKİ DÜŞÜNCENİZ NEDİR?

Tablo 21: Öğrencilerin Flört Hakkındaki Görüşlerine Göre Dağılımı

Flört Hakkındaki Düşünceniz Hangisidir?	N	%
Kesinlikle karşıyım.	240	37,3
Dini hassasiyetler dikkate alındığı sürece bir sakınca görmüyorum.	195	30,3
İlahiyatçılara yakışmayan bir davranıştır.	28	4,3
Kişisel bir tercihtir. Kimseyi ilgilendirmez.	88	13,7
Doğal bir duygu, normal karşılıyorum.	22	3,4
Ciddi düşünülüyorsa uygun görüyorum.	71	11,0
Toplam	644	100,0

Tablo 21'e baktığımızda flörtlere karşı çıkanların % 37,3 oranı ile en büyük paya sahip olduğunu görmekteyiz. Katılımcıların 240'ı flörtlere kesinlikle karşı olduklarını belirtmiştir. Bunu 195 kişiyle % 30,3 oranında "dini hassasiyetler dikkate alındığı sürece bir sakınca görmüyorum" diyenler takip etmektedir. 13,7'si (88 kişi) flörtün kişisel bir tercih olduğunu, kimseyi ilgilendirmediğini düşünürken, flörtü doğal bir duygu olarak görüp normal karşılayanların oranı ise % 3,4'tür (22 kişi) ve şıklar arasında en az tercih edilen de budur. % 4,3'lük (28 kişi) bir kısmı ise flörtün ilahiyatçılara yakışmayan bir durum olduğunu düşünmektedirler. % 11'i (71 kişi) ise "Ciddi düşünülüyorsa bir sakınca görmüyorum." cevabını işaretleyerek flörtün bazı ölçüleri olması gerektiğine işaret etmişlerdir.

Bu verilerden hareketle anketimize katılan öğrenciler içinde büyük bir kısmının (% 37,3 – 240 kişi) flörte karşı olduklarını ancak dinin belirlediği ölçütler dikkate alınırca kabul edebileceklerini ifade etmeleri, ikili ilişkilerde dini kuralları ölçü almada hassas olduklarını göstermektedir.

2. TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİNE İLİŞKİN TUTUMLAR

İki kısımdan oluşan anketimizin birinci kısmındaki demografik özelliklerin dağılımlarını gösteren tablolar yukarıda verildi. Bu bölümde de istatistiksel çapraz tablolar verilecektir. Anketteki ikinci kısmındaki ifadeler, öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarını ölçmek için hazırlanmış 5’li likert tipi tutum ölçen ifadelerdir. Bu kısımda bulunan 58 ifade (22 – 79 arası) ile birinci kısmın sonundaki nominal 4 soru (17 – 21 aası), ölçtükleri konuya göre gruplandırılmıştır. Bunlar; cinsiyetçilik, şiddet, eğitim, aile içi roller, çalışma – ekonomi, kişiler arası ilişkiler ve din başlıkları altında toplanmıştır.

Cinsiyetçilik ifadeleri; kadın ve erkeğin birbirinden üstün olduğuna vurgu yapar.

Şiddet ifadeleri; erkeğin kadın üzerinde sözel, fiziksel, psikolojik vs. güç uygulamasını belirtir.

Eğitim ile ilgili ifadeler; kadın ve erkeğe eşit eğitim imkanı sağlanmasına işaret eder.

Aile içi roller ile ilgili ifadeler; kadın ve erkeğin ailede üstlendikleri rollerle ilişkilidir.

Çalışma – Ekonomi ile ilgili ifadeler; kadının çalışma hayatına katılımı ile ilgilidir.

Kişiler arası ilişkiler; kadın ve erkeğin toplum içinde birbirleri ile olan iletişimini konu edinir.

Din ile ilgili ifadeler; dinin toplum içinde kadın ve erkeğin eylemlerini nasıl etkilediği ile ilgilidir.

Bu ifadelere öğrencilerin verdikleri cevaplar, demografik özelliklerine göre karşılaştırılarak ki-kare tabloları oluşturulmuştur. Bu tablolardan istatistiki olarak anlamlı olanları seçilerek yorumlar yapılmıştır.

Verilen ki-kare tabloları bize çalışmanın ölçmeyi amaçladığı varsayımların doğrulanıp doğrulanmadığını gösterecektir.

2.1. CİNSİYETÇİLİK

Anketimizde yer alan cinsiyetçilik ile ilgili ifadeler şunlardır:

1. Kadın kocasının sözünden çıkmamalıdır .
2. Boşanma hakkı kadına verilmemelidir.
3. Erkekler görüşlerinde kadınlardan daha isabetlidir.
4. Dilimizde kadını küçük düşürücü deyimler, ifadeler vardır.
5. Bazı meslekleri sadece erkek yapabilir. (Pilot, mühendis vs.)
6. Bazı meslekler kadına daha uygundur. (Hemşire, öğretmen vs.)
7. Erkek kadından üstündür.
8. Ailenin geleceği ile ilgili kararları erkek vermelidir.
9. Erkekler kadınlara göre daha mantıklıdır.
10. Psikolojik açıdan erkek kadından daha güçlüdür.
11. Erkekler aile bütçesini daha iyi idare ederler.
12. Siyaset yapmak erkek işidir.
13. Kadının yaşamıyla ilgili kararları kocası vermelidir.
14. Kadınların bir erkek tarafından her zaman korunmaya ihtiyacı vardır.

15. Erkeğin gece geç vakitlerde dışarıda olmasında bir sorun yoktur.
16. Bir kadının gece geç vakitlerde eğlenme amacıyla dışarda olması dinimize göre uygun değildir.
17. Kadın olduğum için ayrımcılığa uğradığımı düşünüyorum.
18. Erkek olsaydım daha başarılı olabilirdim.
19. Kadın olmak sosyalleşmemi zorlaştırıyor.
20. Kadın olduğum için sportif faaliyetlerde mahrumiyet yaşıyorum.
21. Kadınlar zayıf karakterlidir.
22. Erkek olduğum için daha kolay sosyalleşme imkanı buluyorum.
23. Erkek olduğum için bazı faaliyetlere (sosyal, sportif vs.) katılmam daha kolay.
24. Erkek olduğum için daha şanslıyım.

Bu ifadelere katılımcıların verdiği cevaplar cinsiyet değişkenine göre karşılaştırılmıştır.

2.1.1. CİNSİYET

Tablo 22: Cinsiyet ile “Kadın Kocasının Sözüden Çıkmamalıdır” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki

Cinsiyet	22.Kadın kocasının sözüden çıkmamalıdır.					Toplam	
	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum		
Kadın	n	42	155	64	97	395	
	%	10,6%	39,2%	16,2%	24,6%	9,4%	100,0%
Erkek	n	121	78	23	22	5	249
	%	48,6%	31,3%	9,2%	8,8%	2,0%	100,0%
Toplam	n	163	233	87	119	42	644
	%	25,3%	36,2%	13,5%	18,5%	6,5%	100,0%

(p<0.001)

Tablo 22'ye göre; Cinsiyet ve “Kadın kocasının sözünden çıkmamalıdır.” ifadesine katılım derecesi arasında anlamlı bir ilişki vardır. Yani kız ve erkek öğrencilerin bu soruya verdikleri cevapların dağılımları birbirinden anlamlı derecede farklılık göstermektedir. Erkek öğrencilerin % 79,9'u (tamamen katılıyorum + katılıyorum = 199 kişi), kız öğrencilerin de % 49,1'i ((tamamen katılıyorum + katılıyorum =197 kişi) katılıyorum cevabı vermiştir. Tablodan anlaşılacağı üzere bu ifadenin hem erkek hem de kız öğrenciler tarafından kayda değer oranlarda benimsenmiş olması dikkat çekici bir durumdur. Erkek öğrencilerin yarısından çoğu kadının kocasının sözünden çıkmaması gerektiğini düşünmektedir. Kız öğrencilerin de yine neredeyse yarısı buna katılırken diğer yarısı muhtemelen kendileri için bir kısıtlama ifade etmesinden dolayı “kocanın sözünden çıkmama” düşüncesine karşı olduklarını belirtmiştir.

Tablo 23: Cinsiyet ile “Boşanma Hakkı Kadına Verilmemelidir.”İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki

Cinsiyet		23. Boşanma hakkı kadına verilmemelidir.					Toplam
		Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum	
Kadın	n	36	53	51	128	127	395
	%	9,1%	13,4%	12,9%	32,4%	32,2%	100,0%
Erkek	n	48	44	40	65	52	249
	%	19,3%	17,7%	16,1%	26,1%	20,9%	100,0%
Toplam	n	84	97	91	193	179	644
	%	13,0%	15,1%	14,1%	30,0%	27,8%	100,0%

(p<0.001)

Tablo 23' baktığımızda Cinsiyet ve “Boşanma hakkı kadına verilmemelidir.” ifadesine katılım derecesi arasında anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Kız ve erkek öğrencilerin bu ifadeye katılım dereceleri birbirinden farklıdır. Kız öğrencilerin % 22,5'i , erkek öğrencilerin % 37'si katıldıklarını belirtmiştir (tamamen katılıyorum + katılıyorum). Bu ifadeye katılmama oranlarına baktığımızda kız öğrencilerin erkek öğrencilerden fazla olduğunu görüyoruz. Kız öğrencilerin % 64,6'sı bu ifadeye katılmazken erkek öğrencilerin % 47'si katılmamaktadır (katılmıyorum + hiç katılmıyorum). Buna göre kız öğrenciler kadınlara da boşanma

hakının verilmesini istemekte ve bu düşüncüyü erkek öğrencilerden daha fazla desteklemektedirler.

Tablo 24: Cinsiyet ile “Erkekler Görüşlerinde Kadınlardan Daha İsbetlidir.”İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki

Cinsiyet		27. Erkekler görüşlerinde kadınlardan daha isabetlidir.					Toplam
		Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum	
Kadın	n	10	46	89	122	128	395
	%	2,5%	11,6%	22,5%	30,9%	32,4%	100,0%
Erkek	n	38	57	60	64	30	249
	%	15,3%	22,9%	24,1%	25,7%	12,0%	100,0%
Toplam	n	48	103	149	186	158	644
	%	7,5%	16,0%	23,1%	28,9%	24,5%	100,0%

(p<0.001)

Cinsiyet ve “Erkekler görüşlerinde kadınlardan daha isabetlidir.” ifadesine katılım derecesi arasında anlamlı bir ilişki vardır. Kız ve erkek öğrencilerin bu ifadeye katılım düzeylerinin dağılımlarına baktığımızda bunların birbirinden farklı olduğunu görmekteyiz. Bu ifadeye kız öğrencilerin % 2,5’i, erkeklerin ise % 15,3’ü bu ifadeye tamamen katıldığını belirtmiştir. Yine, kız öğrencilerin % 32,4’ü, erkek öğrencilerin ise % 12’si hiç katılmadığını ifade etmiştir. Toplama baktığımızda erkeklerin kadınlardan daha isabetli kararlar verdiği görüşüne erkek öğrenciler % 37,2 oranında (tamamen katılıyorum + katılıyorum) katılırken, kız öğrenciler ise bu görüşü % 63,3 oranında (hiç katılmıyorum + katılmıyorum) benimsemediklerini ifade etmişlerdir. Erkek öğrenciler “Erkeklerin görüşlerinde kadınlardan daha isabetli olduğu” düşüncesine kızlardan daha fazla katılırken, kız öğrencilerin buna karşı çıkma oranı erkek öğrencilerden daha fazladır. Yani erkeklerin kadınlardan daha isabetli olduğu ifadesine kız öğrencilerin yarıdan fazlası (katılmıyorum + hiç katılmıyorum=250 kişi) karşı çıkmaktadır.

Tablo 25: Cinsiyet ile “Dilimizde Kadını Küçük Düşürücü Deyimler, İfadeler Vardır.”İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki

Cinsiyet		29. Dilimizde kadını küçük düşürücü deyimler, ifadeler vardır.					Toplam
		Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum	
Kadın	n	95	146	53	51	50	395
	%	24,1%	37,0%	13,4%	12,9%	12,7%	100,0%
Erkek	n	38	83	46	38	44	249
	%	15,3%	33,3%	18,5%	15,3%	17,7%	100,0%
Toplam	n	133	229	99	89	94	644
	%	20,7%	35,6%	15,4%	13,8%	14,6%	100,0%

(p=0.004)

Kız ve erkek öğrencilerin; “Dilimizde kadını küçük düşürücü deyimler, ifadeler vardır.” ifadesine katılım düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Dilimizde kadını küçük düşüren ifadeler olduğu ifadesine kız öğrencilerin% 24,1’i, erkek öğrencilerinse % 15,3’ü tamamen katıldığını belirtmişlerdir..Toplamda kızların % 61,1’i (241 kişi), erkeklerin % 48,6’sı (121 kişi) bu görüşe katılmaktadır. Kız öğrencilerin oranının erkek öğrencilere göre daha fazla olmasının, kadınların kendileri ile ilgili ifadeleri farketme konusunda daha hassas olmalarından dolayı olduğunu söyleyebiliriz.

Tablo 26: Cinsiyet ile “Bazı Meslekleri Sadece Erkek Yapabilir (pilot, mühendis vs.)” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki

Cinsiyet		30. Bazı meslekleri sadece erkek yapabilir. (Pilot, mühendis vs.)					Toplam
		Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum	
Kadın	n	46	110	42	106	91	395
	%	11,6%	27,8%	10,6%	26,8%	23,0%	100,0%
Erkek	n	60	59	24	66	40	249
	%	24,1%	23,7%	9,6%	26,5%	16,1%	100,0%
Toplam	n	106	169	66	172	131	644
	%	16,5%	26,2%	10,2%	26,7%	20,3%	100,0%

(p<0.001)

Tablo 26'ya göre, Cinsiyet ve “Bazı meslekleri sadece erkekler yapabilir.” ifadesine katılım derecesi arasında anlamlı bir ilişki görülmektedir. Yani kız ve erkek öğrencilerin bazı mesleklerin erkeğe özgü olduğu konusundaki düşünceleri

birbirinden farklıdır. Bu düşünceye katılmayan kızların oranı erkeklerden fazladır. Bazı meslekleri sadece erkeklerin yapabileceğine katılan kız öğrencilerin oranı %38,4, erkek öğrencilerin oranı % 47,8'dir (tamamen katılıyorum + katılıyorum). Bu görüşe katılmayan kız öğrencilerin oranı % 49,8 iken erkek öğrencilerin oranı % 42,6'dır (hiç katılmıyorum + katılmıyorum). Yani erkek öğrencilerin yarıya yakını bazı mesleklerin sadece erkeklere özgü olduğunu düşünürken kız öğrencilerin de neredeyse yarısı bu görüşe karşı çıkmaktadır.

Tablo 27: Cinsiyet ile “Bazı Sportif Faaliyetler Kadınlar İçin Uygun Değildir (yüzme, futbol vs.)” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki

Cinsiyet	32. Bazı sportif faaliyetler kadınlar için uygun değildir (yüzme, futbol vs.).						Toplam
	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum		
Kadın	n	31	75	40	134	115	395
	%	78%	19,0%	10,1%	33,9%	29,1%	100,0%
Erkek	n	89	61	23	45	31	249
	%	35,7%	24,5%	9,2%	18,1%	12,4%	100,0%
Toplam	n	120	136	63	179	146	644
	%	18,6%	21,1%	9,8%	27,8%	22,7%	100,0%

(p<0.001)

Tablo 27 bize Cinsiyet ve “Bazı sportif faaliyetler kadınlar için uygun değildir (yüzme, futbol vs.)” ifadesine katılım derecesi arasında anlamlı bir ilişki olduğu göstermektedir bu görüşe kız öğrencilerin % 26,8'i erkek öğrencilerin de % 60,2'si katılmaktadır (tamamen katılıyorum + katılıyorum). Bu görüşe katılmayan kız öğrencilerin oranı ise % 63, erkek öğrencilerin oranı % 30,5'tir (hiç katılmıyorum + katılmıyorum). Buradan anlaşılacağı üzere kız öğrencilerin büyük çoğunluğu kendileriyle ilgili bir kısıtlamaya işaret eden bu ifadeyi kabul etmezken erkek öğrencilerin de yarıdan fazlası bunu kabul etmektedirler.

Tablo 28: Cinsiyet ile “Erkek Kadından Üstündür.” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki

Cinsiyet		33. Erkek kadından üstündür.					Toplam
		Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum	
Kadın	n	7	49	18	101	220	395
	%	1,8%	12,4%	4,6%	25,6%	55,7%	100,0%
Erkek	n	23	45	28	58	95	249
	%	9,2%	18,1%	11,2%	23,3%	38,2%	100,0%
Toplam	n	30	94	46	159	315	644
	%	4,7%	14,6%	7,1%	24,7%	48,9%	100,0%

(p<0.001)

Tablo 28 Cinsiyet ve “Erkek, kadından üstündür.” ifadesine katılım derecesi arasındaki ilişkiyi göstermektedir. Buna göre erkek ve kız öğrencilerin ifadeleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Kadının erkekten üstün olduğu ifadesine katılan kız öğrencilerin oranı % 14,2 iken erkek öğrencilerin oranı % 27,3'tür (tamamen katılıyorum + katılıyorum). Bu görüşe katılmayan kız öğrencilerin oranı % 81,3 iken erkek öğrencilerin oranı ise % 61,5 tir (hiç katılmıyorum + katılmıyorum). Buna göre kız öğrencilerin büyük bir bölümü (321 kişi) bu görüşü reddederken erkek öğrencilerin de büyük bir çoğunluğu (153 kişi) bu görüşü kabul etmemiştir. Bu görüşe katılan küçük oranlarda da olsa kız ve erkek öğrenciler bulunmaktadır. Fakat bu görüşü reddeden erkek ve kız öğrencilerin oranı oldukça yüksektir. Yani her iki grup da cinsiyetin bir üstünlük sebebi olmadığını düşünmektedirler. Bu durum din eğitimi alan öğrencilerin Kur'an'dan da öğrendiği üzere insanlar arasında sadece “takvada bir üstünlük vardır” anlayışına uygun düşmektedir.

Tablo 29: Cinsiyet ile “Ailenin Geleceği İle İlgili Kararları Erkek Vermelidir.” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki

Cinsiyet		39. Ailenin geleceği ile ilgili kararları erkek vermelidir.					Toplam
		Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum	
Kadın	n	5	31	43	172	144	395
	%	1,3%	7,8%	10,9%	43,5%	36,5%	100,0%
Erkek	n	34	45	56	89	25	249
	%	13,7%	18,1%	22,5%	35,7%	10,0%	100,0%
Toplam	n	39	76	99	261	169	644
	%	6,1%	11,8%	15,4%	40,5%	26,2%	100,0%

(p<0.001)

Öğrencilerin Cinsiyet ve “Ailenin geleceğiyle ilgili kararları erkek vermelidir.” ifadesine verdikleri yanıtlar arasında anlamlı bir ilişki vardır. Buna göre erkek öğrencilerin % 18,1’i bu görüşe katılırken kız öğrencilerin ise % 43,5’i bu görüşü reddetmektedir. Kız öğrencilerin yarıya yakınının bu görüşü kabul etmemeleri kadınların da ailede söz sahibi bir birey olduğu ve söz hakkının olması gerektiğini düşündüklerini göstermektedir. Bu ifadeye katılmayan erkeklerin % 35,7’lik oranı da azımsanmayacak bir miktardır.

Tablo 30: Cinsiyet ile “Erkek Kadınlara Göre Daha Mantıklıdır.” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki

Cinsiyet		40. Erkekler kadınlara göre daha mantıklıdır.					Toplam
		Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum	
Kadın	n	21	80	66	115	113	395
	%	5,3%	20,3%	16,7%	29,1%	28,6%	100,0%
Erkek	n	38	63	58	61	29	249
	%	15,3%	25,3%	23,3%	24,5%	11,6%	100,0%
Toplam	n	59	143	124	176	142	644
	%	9,2%	22,2%	19,3%	27,3%	22,0%	100,0%

(p<0.001)

Cinsiyet ve “Erkekler kadınlara göre daha mantıklıdır.” ifadesine katılım düzeyi arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Bu ifadeye erkeklerin % 25,3’ü

katılıyorum cevabını verirken % 24,5'i katılmıyorum diye cevap vermiştir. Erkeklerin daha mantıklı olduğu ifadesine kız öğrenciler % 20,3 oranında katılırken % 29,1 oranında katılmadıklarını belirtmişlerdir. Erkek öğrenciler kendileri için olumlu olan bu ifadeye kız öğrencilerden daha fazla katılırken kız öğrencilerin buna katılmama oranı erkek öğrencilerden daha fazladır.

Tablo 31: Cinsiyet ile “Psikolojik Olarak Erkek Kadından Daha Güçlüdür.” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki

Cinsiyet		41. Psikolojik açıdan erkek kadından daha güçlüdür.					Toplam
		Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum	
Kadın	n	66	168	47	55	59	395
	%	16,7%	42,5%	11,9%	13,9%	14,9%	100,0%
Erkek	n	87	96	27	25	14	249
	%	34,9%	38,6%	10,8%	10,0%	5,6%	100,0%
Toplam	n	153	264	74	80	73	644
	%	23,8%	41,0%	11,5%	12,4%	11,3%	100,0%

(p<0.001)

Cinsiyet ile “Psikolojik olarak erkek kadından daha güçlüdür.” katılım düzeyi arasında anlamlı bir ilişki vardır. Bu ifadeye kız öğrencilerin % 42,2’si erkek öğrencilerin de % 38,6 sı katılmıştır. Buna katılmayan öğrencilerin oranı kızlarda % 13,9 iken erkek öğrenciler % 10 dur. Buradan hareketle erkeğin kadından psikolojik olarak güçlü olduğu anlayışı, hem kız hem de erkek öğrencilerin büyük çoğunluğu tarafından kabul edilen bir görüş olduğunu söylemek mümkündür.

Tablo 32: Cinsiyet ile “Erkekler Aile Bütçesini Daha İyi İdare Ederler.” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki

Cinsiyet		43. Erkekler aile bütçesini daha iyi idare ederler.					Toplam
		Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum	
Kadın	n	78	107	72	89	49	395
	%	19,7%	27,1%	18,2%	22,5%	12,4%	100,0%
Erkek	n	86	78	36	30	19	249
	%	34,5%	31,3%	14,5%	12,0%	7,6%	100,0%
Toplam	n	164	185	108	119	68	644
	%	25,5%	28,7%	16,8%	18,5%	10,6%	100,0%

(p<0.001)

Cinsiyet ve “Erkekler aile bütçesini daha iyi idare ederler.” ifadesine katılım derecesi arasında anlamlı bir ilişki vardır. Bu ifadeye katılan kız öğrencilerin oranı % 27,1 iken erkek öğrencilerin oranı % 31,3 tür. Erkeklerin aile bütçesini daha iyi idare ettiği fikrine kız öğrencilerin % 22,5’i erkek öğrencilerin ise % 12’si katılmadıklarını belirtmişlerdir. Buna göre erkek öğrenciler erkeklerin aile bütçesini daha iyi idare ettiği fikrine kızlardan daha çok katılmaktadır. Buna rağmen kız öğrencilerden % 27,1’inin erkeklerin aile bütçesini daha iyi idare ettiğini düşünmesi de dikkat edilmesi gereken bir orandır.

Tablo 33: Cinsiyet ile “Siyaset Yapmak Erkek İşidir.” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki

Cinsiyet		44. Siyaset yapmak erkek işidir.					Toplam
		Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum	
Kadın	n	28	64	83	112	108	395
	%	7,1%	16,2%	21,0%	28,4%	27,3%	100,0%
Erkek	n	74	55	48	49	23	249
	%	29,7%	22,1%	19,3%	19,7%	9,2%	100,0%
Toplam	n	102	119	131	161	131	644
	%	15,8%	18,5%	20,3%	25,0%	20,3%	100,0%

(p<0.001)

Tablo 33 Cinsiyet ile “Siyaset yapmak erkek işidir.” ifadesine katılım düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir. Bu ifadeyi kız öğrencilerin %16, 2’si katılırken erkek öğrencilerin %22,1’i katılmaktadır erkek öğrencilerin %19,

yedi'si bu ifadeye katılmazken kızı öğrencilerin %28,4'ü katılmadığını belirtmiştir. Buna göre erkek öğrenciler kız öğrencilerden daha fazla, siyasetin erkeğe uygun olduğunu düşünmektedirler.

Tablo 34: Cinsiyet ile “Kadının Yaşamıyla İlgili Kararları Kocasını Vermelidir.” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki

Cinsiyet		59. Kadının yaşamıyla ilgili kararları kocasını vermelidir.					Toplam
		Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum	
Kadın	n	1	7	34	173	180	395
	%	3%	18%	86%	43,8%	45,6%	100,0%
Erkek	n	20	42	49	102	36	249
	%	80%	16,9%	19,7%	41,0%	14,5%	100,0%
Toplam	n	21	49	83	275	216	644
	%	3,3%	7,6%	12,9%	42,7%	33,5%	100,0%

(p<0.001)

Cinsiyet ile “Kadının yaşamı ile ilgili kararları kocasını vermelidir.” ifadesine katılım düzeyi arasında öğrencilerin görüşlerinde farklılık görülmektedir. Bu görüşü kabul eden kız öğrencilerin oranı % 2,1 iken erkek öğrencilerin oranı % 24,9'dur (tamamen katılıyorum + katılıyorum). Kız öğrencilerin % 89,4'ü erkek öğrencilerin % 55,5'i bu görüşe katılmadığını ifade etmiştir (katılmıyorum + hiç katılmıyorum). Bu görüşü kız ve erkek öğrencilerin yarısından çoğu kabul etmekle beraber bu oran kız öğrencilerde daha fazladır. Erkek öğrenciler kadının yaşamı ile ilgili kararları kocasının vermesi gerektiği konusunda erkeği öncelerken kız öğrencilerin neredeyse tamamı buna karşı çıkmaktadır.

Tablo 35: Cinsiyet ile “Kadınların Bir Erkek Tarafından Her Zaman Korunmaya İhtiyacı Vardır.”İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki

Cinsiyet		60. Kadınların bir erkek tarafından her zaman korunmaya ihtiyacı vardır.					Toplam
		Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum	
Kadın	n	60	104	91	85	55	395
	%	15,2%	26,3%	23,0%	21,5%	13,9%	100,0%
Erkek	n	100	88	31	22	8	249
	%	40,2%	35,3%	12,4%	8,8%	3,2%	100,0%
Toplam	n	160	192	122	107	63	644
	%	24,8%	29,8%	18,9%	16,6%	9,8%	100,0%

(p<0.001)

Cinsiyet ve “Kadınların bir erkek tarafından her zaman korunmaya ihtiyacı vardır.” ifadesine katılım derecesi arasında anlamlı bir ilişki vardır. Bu ifadeye, kız öğrencilerin % 15,2’si, erkek öğrencilerin de %40,2’si tamamen katıldığını ifade belirtmişlerdir. Kadınların korunmaya ihtiyacı olduğunu ifadesine kız öğrencilerin % 13,9’u erkeklerin % 3,2’si hiç katılmadıklarını belirtmiştir.

Tablo 36: Cinsiyet ile “Erkeğin Gece Geç Vakitlerde Dışarıda Olmasında Bir Sorun Yoktur” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki

Cinsiyet		67. Erkeğin gece geç vakitlerde dışarıda olmasında bir sorun yoktur.					Toplam
		Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum	
Kadın	n	9	18	29	135	204	395
	%	23%	4,6%	7,3%	34,2%	51,6%	100,0%
Erkek	n	18	33	26	101	71	249
	%	7,2%	13,3%	10,4%	40,6%	28,5%	100,0%
Toplam	n	27	51	55	236	275	644
	%	4,2%	7,9%	8,5%	36,6%	42,7%	100,0%

(p<0.001)

Cinsiyet ve “Erkeğin gece geç vakitlerde dışarıda olmasında bir sorun yoktur.” ifadesine katılım düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Yani kız ve erkek öğrencilerin bu soruya verdikleri cevapların dağılımları birbirinden anlamlı derecede farklıdır. Bu ifadeye, kız öğrencilerin %51,6’sı hiç katılmadığını, erkek öğrencilerin de %40,6’sı katılmadığını ifade etmiştir. Kız öğrencilerin % 4,6’sı erkek öğrencilerin de % 13,3’ü buna katıldıklarını belirtmişlerdir. Bu ifadenin kadın için oluşturulmuş şeklini gösteren tablo da aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 37: Cinsiyet ile “Bir Kadının Gece Geç Vakitlerde Eğlenme Amacıyla Dışarda Olması Dinimize Göre Uygun Değildir.” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki

Cinsiyet	68. Bir kadının gece geç vakitlerde eğlenme amacıyla dışarda olması dinimize göre uygun değildir.					Toplam	
	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum		
Kadın	n	205	120	29	17	24	395
	%	51,9%	30,4%	7,3%	4,3%	6,1%	100,0%
Erkek	n	160	47	17	12	13	249
	%	64,3%	18,9%	6,8%	4,8%	5,2%	100,0%
Toplam	n	365	167	46	29	37	644
	%	56,7%	25,9%	7,1%	4,5%	5,7%	100,0%

(p<0.001)

Cinsiyet ve “Bir kadının gece geç vakitlerde eğlenme amacıyla dışarda olması dinimize göre uygun değildir.” ifadesine katılım derecesi arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Bu ifadeye kız öğrencilerin %51.9’u ve erkeklerin de %64.3’ü tamamen katıldığını ifade etmiştir. Yine kız öğrencilerin % 6,1’i erkek öğrencilerin ise % 5,2’si bu ifadeye “hiç katılmıyorum” şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Anketimizin ikinci bölümünde bulunan 69. 70. 71. ve 72. sorular sadece kız öğrencilere yöneltilen cinsiyetçilik ile ilgili ifadelerdir. Bu ifadelerin frekans tablosu hazırlanmıştır.

Tablo 38: Sadece Kız Öğrencilerine Yöneltilen Cinsiyetçilik İfadelerine Verilen Cevapların Dağılımı

Sadece Kız Öğrenciler Cevaplandırmıştır.	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum	Toplam	
69. Kadın olduğum için ayrımcılığa uğradığımı düşünüyorum.	n	52	88	73	120	62	395
	%	13,2	22,3	18,5	30,4	15,7	100,0
70. Erkek olsaydım daha başarılı olabilirdim.	n	34	36	44	110	171	395
	%	8,6	9,1	11,1	27,8	43,3	100,0
71. Kadın olmak sosyalleşmemi zorlaştırıyor.	n	45	79	48	109	114	395
	%	11,4	20,0	12,2	27,6	28,9	100,0
72. Kadın olduğum için sportif faaliyetlerde mahrumiyet yaşıyorum.	n	55	98	57	86	99	395
	%	13,9	24,8	14,4	21,8	25,1	100,0
74. Erkek hocalarımıza soru sormaktan çekiniyorum.	n	13	40	44	116	182	395
	%	3,3	10,1	11,1	29,4	46,1	100,0

Tablo 38 kız öğrencilerin “Kadın olduğum için ayrımcılığa uğradığımı düşünüyorum.”, “Erkek olsaydım daha başarılı olabilirdim.”, “Kadın olmak sosyalleşmemi zorlaştırıyor.”, “Kadın olduğum için bazı sportif faaliyetlerde mahrumiyet yaşıyorum.”, “Erkek hocalarımıza soru sormaktan çekiniyorum.” ifadelerine katılım düzeylerini göstermektedir. Buna göre bu ifadeler kız öğrencilerin büyük oranda katılmadıklarını görmekteyiz. “Kadın olduğum için ayrımcılığa uğradığımı düşünüyorum.” ifadesine kız öğrencilerin %30,4’ü katılmadıklarını ifade etmişlerdir. “Erkek olsaydım daha başarılı olabilirdim.” ifadesine ise %43,3’ü, “Kadın olmak sosyalleşmemi zorlaştırıyor.” ifadesine %28,9’u, “Kadın olduğum için bazı sportif faaliyetlerde mahrumiyet yaşıyorum.” ifadesine %25,1’i hiç katılmıyorum şeklinde cevap vermiştir. Sportif faaliyetlerden mahrum kaldığını belirten kız öğrencilerin oranı % 24,8, ayrımcılığa uğradığını düşünenlerin oranı % 22,3, sosyalleşmekte zorlandığını ifade edenlerin oranı da % 20’dir.

Anketimizin ikinci bölümünde bulunan 75, 76, 77, 78 ve 79. sorular sadece erkek öğrencilere yöneltilen cinsiyetçilik ile ilgili ifadelerdir. Bu ifadelerin frekans tablosu hazırlanmıştır.

Tablo 39: Sadece Erkek Öğrencilere Yöneltilen Cinsiyetçilik İfadelerine Verilen Cevapların Dağılımı

Sadece Erkek Öğrenciler Cevaplandırmıştır.		Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum	Toplam
75. Kadınlar zayıf karakterlidir.	n	48	51	51	58	41	249
	%	19,3	20,5	20,5	23,3	16,5	100,0
76. Erkek olduğum için daha kolay sosyalleşme imkanı buluyorum.	n	54	101	53	28	13	249
	%	21,7	40,6	21,3	11,2	5,2	100,0
77. Erkek olduğum için bazı faaliyetlere (sosyal, sportif vs.) katılmam daha kolay.	n	97	115	25	8	4	249
	%	39,0	46,2	10,0	3,2	1,6	100,0
78. Erkek olduğum için daha şanslıyım.	n	55	54	72	39	29	249
	%	22,1	21,7	28,9	15,7	11,6	100,0

Tablo 39 erkek öğrencilerin “Kadınlar zayıf karakterlidir.”, “Erkek olduğum için daha kolay sosyalleşme imkanı buluyorum.”, “Erkek olduğum için bazı faaliyetlere (sosyal, sportif vs.) katılmam daha kolay.”, “Erkek olduğum için daha

şanslıyım.” ifadelerine katılım derecelerini göstermektedir. Buna göre erkek öğrenciler; “Kadınlar zayıf karakterlidir.” ifadesini % 20,5, “Erkek olduğum için daha kolay sosyalleşme imkanı buluyorum.” ifadesini % 40,6, “Erkek olduğum için bazı faaliyetlere (sosyal, sportif vs.) katılmam daha kolay.” ifadesini % 46,2, “Erkek olduğum için daha şanslıyım.” ifadesini % 21,7 oranında “katılıyorum” şeklinde tercih etmişlerdir. Erkek öğrenciler kendileriyle ilgili olumlu ifadelere olumlu yaklaşırken kadınlar ile ilgili ifadelere çoğunlukla olumsuz yaklaşmaktadırlar.

2.1.2. YAŞ

Tablo 40: Yaş ile “Erkekler Görüşlerinde Kadınlardan Daha İsaletlidir.”İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki

27. Erkekler görüşlerinde kadınlardan daha isabetlidir.							
Yaş		Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum	Toplam
18-20	n	24	39	50	64	75	252
	%	9,5%	15,5%	19,8%	25,4%	29,8%	100,0%
21-23	n	24	64	99	122	83	392
	%	6,1%	16,3%	25,3%	31,1%	21,2%	100,0%
Toplam	n	48	103	149	186	158	644
	%	7,5%	16,0%	23,1%	28,9%	24,5%	100,0%

(p=0.030)

Öğrencilerin “Erkekler görüşlerinde kadınlardan daha isabetlidir.” ifadesine katılım düzeylerini incelediğimizde yaşlar arasında anlamlı şekilde bir ilişki olduğunu görüyoruz. Buna göre yaş arttıkça erkeklerin kadınlardan daha isabetli olduğu görüşüne katılma oranı azalmaktadır. 18 – 20 yaş aralığındaki öğrencilerin % 25,4'ü, 21 – 23 yaş aralığındaki öğrencilerin ise % 31,1'i bu görüşe katılmadıklarını ifade etmişlerdir.

2.1.3. ÜNİVERSİTE

Tablo 41: Üniversite ile “Kadın kocasının sözünden çıkmamalıdır.”İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki

Üniversite	22. Kadın kocasının sözünden çıkmamalıdır.					Toplam	
	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum		
Necmettin Erbakan İlahiyat	n	53	102	32	35	6	228
	%	23,2%	44,7%	14,0%	15,4%	2,6%	100,0%
Ankara İlahiyat	n	20	29	17	27	17	110
	%	18,2%	26,4%	15,5%	24,5%	15,5%	100,0%
Harran İlahiyat	n	29	30	16	13	10	98
	%	29,6%	30,6%	16,3%	13,3%	10,2%	100,0%
Erzurum Atatürk İlahiyat	n	25	44	10	26	4	109
	%	22,9%	40,4%	9,2%	23,9%	3,7%	100,0%
Bitlis Eren İlahiyat	n	36	28	12	18	5	99
	%	36,4%	28,3%	12,1%	18,2%	5,1%	100,0%
Toplam	n	163	233	87	119	42	644
	%	25,3%	36,2%	13,5%	18,5%	6,5%	100,0%

(p<0.001)

Üniversite ile “Kadın kocasının sözünden çıkmamalıdır.” ifadesine katılım düzeyi arasında anlamlı bir ilişki vardır. İfadeye “katılıyorum” diyenlerin oranlarına baktığımızda örneklemdaki bütün üniversitelerde bu görüşün büyük bir oranda benimsendiğini görmekteyiz. Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin % 44,7’si, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin % 26,4’ü, Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin % 30,6’sı, Erzurum Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin % 40,4’ü, Bitlis Eren Üniversitesi İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin % 28,3’ü kadının kocasının sözünden çıkmaması gerektiğini düşünmektedirler.

Çalışmamızı hazırlarken seçtiğimiz üniversitelerin Türkiye'nin farklı bölgelerinden olmasına dikkat ettik. Bireylerin yetiştiği ortamın kültürü, hayat şartları, sosyal ve ekonomik gibi birçok özelliği onların düşüncelerinin oluşmasında ve şekillenmesinde etkili olduğu düşüncesi de bu tercihimizde etkili olmuştur. Tablo 41 bu anlamda kültür farklılığının düşünce çeşitliliğine etkisini de göstermektedir. “Kadın kocasının sözünden çıkmamalıdır.” ifadesine katılmama düzeylerine baktığımızda büyük ve gelişmiş bir şehir olan Ankara’da bulunan Ankara

Üniversitesi'ndeki öğrencilerin oranının daha fazla olduğunu görmekteyiz (Katılmıyorum + hiç katılmıyorum = % 44).

Tablo 42: Üniversite ile “Erkek Kadından Üstündür.”İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki

Üniversite	33. Erkek kadından üstündür.					Toplam	
	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum		
Necmettin Erbakan İlahiyat	n	12	53	18	60	85	228
	%	5,3%	23,2%	7,9%	26,3%	37,3%	
Ankara İlahiyat	n	4	9	9	27	61	110
	%	3,6%	8,2%	8,2%	24,5%	55,5%	
Harran İlahiyat	n	5	14	6	19	54	98
	%	5,1%	14,3%	6,1%	19,4%	55,1%	
Erzurum Atatürk İlahiyat	n	3	10	6	25	65	109
	%	2,8%	9,2%	5,5%	22,9%	59,6%	
Bitlis Eren İlahiyat	n	6	8	7	28	50	99
	%	6,1%	8,1%	7,1%	28,3%	50,5%	
Toplam	n	30	94	46	159	315	644
	%	4,7%	14,6%	7,1%	24,7%	48,9%	

(p=0.004)

Üniversite ile “Erkek kadından üstündür.” ifadesine katılım düzeyi arasında anlamlı bir ilişki görülmektedir. Buna göre 5 üniversitede de hiç “katılmıyorum” seçeneğini tercih edenlerin oranı diğer seçenekleri tercih edenlerden fazladır. Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin % 37,3'ü, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin % 55,5'i, Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin % 55,1'i, Erzurum Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin % 59,6'sı, Bitlis Eren Üniversitesi İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin % 50,5'i kadının erkekten üstün olduğu ifadesine hiç katılmadıklarını belirtmişlerdir.

2.1.4 AİLE BİREY SAYISI

Tablo 43: Aile Birey Sayısı ile “Ailenin Geleceği İle İlgili Kararları Erkek Vermelidir.” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki

Aile Birey Sayısı	39. Ailenin geleceği ile ilgili kararları erkek vermelidir.					Toplam
	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum	
Anne	n 4	0	2	6	2	14
	% 28,6%	0%	14,3%	42,9%	14,3%	100,0%
Baba	n 1	1	2	0	1	5
	% 20,0%	20,0%	40,0%	0%	20,0%	100,0%
Anne-Baba	n 5	6	3	13	5	32
	% 15,6%	18,8%	9,4%	40,6%	15,6%	100,0%
Anne-Baba-Kardeşler	n 26	61	83	223	146	539
	% 48%	11,3%	15,4%	41,4%	27,1%	100,0%
Anne-Baba-Kardeşler-Dede,Teyze vs.	n 3	8	9	19	15	54
	% 5,6%	14,8%	16,7%	35,2%	27,8%	100,0%
Toplam	n 39	76	99	261	169	644
	% 6,1%	11,8%	15,4%	40,5%	26,2%	100,0%

(p=0.044)

Aile Birey Sayısı ile “Ailenin geleceği ile ilgili kararları erkek vermelidir.” ifadesine katılım düzeyi arasında anlamlı bir ilişki görülmektedir. Anne, baba ve kardeşler ile birlikte yaşayanların % 41,4’ü (223 kişi) ailede karar yetkisinin erkekte toplanması fikrine katılmadıklarını belirtmişlerdir.

2.2. ŞİDDET

Şiddet ile ilgili toplumsal cinsiyet ifadeleri:

1. İlahiyatta okuğum için istediğim bazı eğlence ortamlarına giremiyorum.
2. Kadın ne yaparsa yapsın dövülmemelidir.
3. Kadın bazı durumlarda dövülebilir
4. Tokat atmak kadına yönelik şiddet kapsamına girmez.
5. Evlilikte, kadın istemediği zaman cinsel ilişkiyi reddedebilmelidir.
6. Erkeği şiddete kadın tahrik eder.
7. Kadın koca şiddetini başkalarına anlatmamalıdır, kol kırılır yen içinde kalır.
8. Kadınlar kocalarıyla anlaşamadıkları konularda tartışmak yerine susmayı tercih etmelidir

9. Kadın çocuğu varsa koca şiddetine tahammül etmelidir.
10. Bir kadına hakaret etmek de kadına yönelik şiddet kapsamına girer.
11. Kadına şiddet, haklı bir gerekçesi varsa kabul edilebilir. (Kocanın sözünden çıkma, aldatma vs.)
12. 16 yaşından küçük bir çocuğun evlendirilmesi cinsel şiddet kapsamına girer.

2.2.1. CİNSİYET

Tablo 44: Cinsiyet ile “Kadının Sırtından Sopayı Eksik Etmeyeceksin.”İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki

Cinsiyet	28. Kadının sırtından sopayı eksik etmeyeceksin.					Toplam
	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum	
Kadın	n	1	4	3	26	395
	%	3%	10%	8%	66%	100,0%
Erkek	n	4	5	9	34	249
	%	1,6%	2,0%	3,6%	13,7%	79,1%
Toplam	n	5	9	12	60	644
	%	8%	1,4%	1,9%	9,3%	86,6%

(p<0.001)

Cinsiyet ve “Kadının sırtından sopayı eksik etmeyeceksin.” ifadesine katılım derecesi anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Kız ve erkek öğrencilerin bu ifadeye katılı dereceleri birbirinden anlamlı derecede farklıdır. Bu ifadeye, kız öğrencilerin % 91,4’ü bu , erkek öğrencilerin ise %79,1’i hiç katılmadığını ifade etmiştir. Buna göre bu şiddet içeren ifadeye her iki gruptakiler de büyük oranda karşı çıkmaktadırlar. Bu oran kız öğrencilerde daha fazladır (%91,4).

Tablo 45: Cinsiyet ile “Kadın Ne Yaparsa Yapsın Dövülmemelidir.”İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki

Cinsiyet		34. Kadın ne yaparsa yapsın dövülmemelidir.					Toplam
		Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum	
Kadın	n	152	96	37	74	36	395
	%	38,5%	24,3%	9,4%	18,7%	9,1%	100,0%
Erkek	n	75	51	28	62	33	249
	%	30,1%	20,5%	11,2%	24,9%	13,3%	100,0%
Toplam	n	227	147	65	136	69	644
	%	35,2%	22,8%	10,1%	21,1%	10,7%	100,0%

(p=0.045)

Cinsiyet ve “Kadın ne yaparsa yapsın dövülmemelidir.” ifadesine katılım derecesi arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Kız öğrencilerin % 38.5’i tamamen katıldıklarını, % 24.3’ü de katıldıklarını belirtmiştir. Yine, erkeklerin % 30.1’i tamamen katıldıklarını, %20.5’i katıldıklarını belirtmiştir. Kadınların % 9.1’i, erkeklerin ise % 13.3’ü bu ifadeye hiç katılmadığını ifade etmiştir. Kadının dövülmemesi ifadesine kız öğrenciler erkek öğrencilere göre daha hassas bir tutum sergilemişlerdir.

Tablo 46: Cinsiyet ile “Kadın Bazı Durumlarda Dövülebilir.” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki

Cinsiyet		35. Kadın bazı durumlarda dövülebilir.					Toplam
		Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum	
Kadın	n	8	81	60	87	159	395
	%	20%	20,5%	15,2%	22,0%	40,3%	100,0%
Erkek	n	27	73	37	53	59	249
	%	10,8%	29,3%	14,9%	21,3%	23,7%	100,0%
Toplam	n	35	154	97	140	218	644
	%	5,4%	23,9%	15,1%	21,7%	33,9%	100,0%

(p<0.001)

Cinsiyet ve “Kadın bazı durumlarda dövülebilir.” ifadesine katılım düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Bu ifadeye, kız öğrencilerin % 40,5’i’, erkek öğrencilerin de % 41’i katılırken (tamamen katılıyorum + katılıyorum), kız öğrencilerin % 62,3’ü, erkek öğrencilerin % 45’i hiç katılmadığını

ifade etmiştir (hiç katılmıyorum + katılmıyorum) . Toplam orana baktığımızda kız ve erkek öğrencilerin % 77,9'unun (tamamen katılıyorum + katılıyorum) kadının bazı durumlarda dövülebileceğini düşünmesi dikkat çekici bir orandır.

Tablo 47: Cinsiyet ile “Tokat Atmak Kadına Yönelik Şiddet Kapsamına Girmez.” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki

Cinsiyet		36. Tokat atmak kadına yönelik şiddet kapsamına girmez.					Toplam
		Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum	
Kadın	n	1	11	20	103	260	395
	%	3%	28%	5,1%	26,1%	65,8%	100,0%
Erkek	n	11	17	25	85	111	249
	%	4,4%	6,8%	10,0%	34,1%	44,6%	100,0%
Toplam	n	12	28	45	188	371	644
	%	1,9%	4,3%	7,0%	29,2%	57,6%	100,0%

(p<0.001)

Tablo 47 Cinsiyet ve “Tokat atmak kadına yönelik şiddet kavramına girmez.” ifadesine katılım düzeyi arasındaki ilişkiyi göstermektedir. Buna göre kız ve erkek öğrencilerin bu ifadeye verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Bu ifadeye, kız öğrencilerin % 65.8’i, erkek öğrencilerin de %44.6’sı hiç katılmadığını ifade etmiştir. Buna göre her iki cinsiyet grubundaki öğrencilerin büyük bir kısmının (katılmıyorum + hiç katılmıyorum Toplam: % 86,8) tokat atmanın şiddet kapsamında olduğunu düşünmektedir. Öte yandan kız öğrenciler tokatın da şiddet kapsamında olduğu görüşüne erkek öğrencilerden daha fazla katılmaktadırlar.

Tablo 48: Cinsiyet ile “Evlilikte Kadın İstemediği Zaman Cinsel İlişkiyi Reddebilmelidir.” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki

Cinsiyet		48. Evlilikte kadın istemediği zaman cinsel ilişkiyi reddebilmelidir.					Toplam
		Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum	
Kadın	n	120	128	76	44	27	395
	%	30,4%	32,4%	19,2%	11,1%	6,8%	100,0%
Erkek	n	42	65	53	41	48	249
	%	16,9%	26,1%	21,3%	16,5%	19,3%	100,0%
Toplam	n	162	193	129	85	75	644
	%	25,2%	30,0%	20,0%	13,2%	11,6%	100,0%

(p<0.001)

Cinsiyet ve “Evlilikte kadın istemediği zaman cinsel ilişkiyi reddebilmelidir.” ifadesine katılım derecesi arasında anlamlı bir ilişki vardır. Kız öğrencilerin % 32.4’ü, erkek öğrencilerin de % 26.1’i bu ifadeye katıldığını belirtmiştir. Bu ifadeye kız öğrencilerin % 6,8’i erkek öğrencilerin de % 19,3’ü hiç katılmadıklarını belirtmiştir. Erkek öğrencilerin hiç katılmıyorum cevabını kız öğrencilere göre 3 kat daha fazla tercih etmeleri dikkate değer bir durumdur

Tablo 49: Cinsiyet ile “Erkeği Şiddete Kadın Tahrik Eder.”İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki

Cinsiyet		53. Erkeği şiddete kadın tahrik eder.					Toplam
		Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum	
Kadın	n	6	15	61	120	193	395
	%	1,5%	3,8%	15,4%	30,4%	48,9%	100,0%
Erkek	n	22	40	69	72	46	249
	%	8,8%	16,1%	27,7%	28,9%	18,5%	100,0%
Toplam	n	28	55	130	192	239	644
	%	4,3%	8,5%	20,2%	29,8%	37,1%	100,0%

(p<0.001)

Cinsiyet ve “Erkeği şiddete kadın tahrik eder.” ifadesine katılım derecesi arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Bu ifadeye, kız öğrencilerin % 48.9’u, erkeklerin de % 18.5’i hiç katılmadığını ifade etmiştir. Buna tamamen katılıyorum diyen erkek öğrencilerin oranı % 8,8, kız öğrencilerin oranı ise sadece

% 1,5'tir. Her iki grup da erkeği şiddete kadının tahrik ettiği ifadesine büyük çoğunlukla karşı çıkmaktadır.

Tablo 50: Cinsiyet ile “Kadın Koca Şiddetini Başkalarına Anlatmamalıdır. Kol Kırılır Yen İçinde Kalır.” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki

Cinsiyet		57. Kadın koca şiddetini başkalarına anlatmamalıdır, kol kırılır yen içinde kalır.					Toplam
		Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum	
Kadın	n	12	26	43	132	182	395
	%	30%	66%	10,9%	33,4%	46,1%	100,0%
Erkek	n	58	36	49	59	47	249
	%	23,3%	14,5%	19,7%	23,7%	18,9%	100,0%
Toplam	n	70	62	92	191	229	644
	%	10,9%	9,6%	14,3%	29,7%	35,6%	100,0%

(p<0.001)

Cinsiyet ve “Kadın koca şiddetini başkalarına anlatmamalıdır, kol kırılır yen içinde kalır.” ifadesine katılım derecesi arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Bu ifadeye, kız öğrencilerin % 46.1'i erkek öğrencilerin de % 18,9'u hiç katılmadığını, erkek öğrencilerin % 23.3'ü kız öğrencilerin de sadece % 3'ü tamamen katıldığını ifade etmiştir. Yani en çok kız öğrenciler aile içindeki şiddete müdahale edilmesi gerektiğini düşünmektedirler.

Tablo 51: Cinsiyet ile “Kadınlar Kocalarıyla Anlaşamadıkları Konularda Tartışmak Yerine Susmayı Tercih Etmelidir.” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki

Cinsiyet		61. Kadınlar kocalarıyla anlaşamadıkları konularda tartışmak yerine susmayı tercih etmelidir.					Toplam
		Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum	
Kadın	n	26	69	77	109	114	395
	%	66%	17,5%	19,5%	27,6%	28,9%	100,0%
Erkek	n	49	58	51	67	24	249
	%	19,7%	23,3%	20,5%	26,9%	9,6%	100,0%
Toplam	n	75	127	128	176	138	644
	%	11,6%	19,7%	19,9%	27,3%	21,4%	100,0%

(p<0.001)

Cinsiyet ve “Kadınlar kocalarıyla anlaşamadıkları konularda tartışmak yerine susmayı tercih etmelidir.” ifadesine katılım düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Bu ifadeye, kız öğrencilerin % 56,5'i, erkek öğrencilerin % 36,5'i katılmadığını ifade etmiştir (hiç katılmıyorum + katılmıyorum).

Tablo 52: Cinsiyet ile “Kadın Çocuğu Varsa Koca Şiddetine Tahammül Etmelidir.” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki

Cinsiyet		62. Kadın çocuğu varsa koca şiddetine tahammül etmelidir.					Toplam
		Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum	
Kadın	n	3	6	15	126	245	395
	%	8%	15%	38%	31,9%	62,0%	100,0%
Erkek	n	7	16	29	90	107	249
	%	28%	6,4%	11,6%	36,1%	43,0%	100,0%
Toplam	n	10	22	44	216	352	644
	%	1,6%	3,4%	6,8%	33,5%	54,7%	100,0%

(p<0.001)

Cinsiyet ve “Kadın, çocuğu varsa koca şiddetine tahammül etmelidir.” ifadesine katılım derecesi arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Kız ve erkek öğrencilerin bu ifadeye verdiği cevaplar birbirinden anlamlı derecede farklıdır. Bu ifadeye, kız öğrencilerin % 62'si, erkek öğrencilerin de % 43'ü hiç katılmadığını ifade etmiştir. Kız ve erkek öğrencilerin toplamda % 88,2'si (hiç katılmıyorum + katılmıyorum) kadının çocuğu olsa da koca şiddetine sessiz kalmasını onaylamamaktadır.

Tablo 53: Cinsiyet ile “Bir Kadına Hakaret Etmek De Kadına Yönelik Şiddet Kapsamına Girer.” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki

Cinsiyet		63. Bir kadına hakaret etmek de kadına yönelik şiddet kapsamına girer.					Toplam
		Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum	
Kadın	n	167	141	23	33	31	395
	%	42,3%	35,7%	5,8%	8,4%	7,8%	100,0%
Erkek	n	82	92	30	33	12	249
	%	32,9%	36,9%	12,0%	13,3%	4,8%	100,0%
Toplam	n	249	233	53	66	43	644
	%	38,7%	36,2%	8,2%	10,2%	6,7%	100,0%

(p=0.003)

Cinsiyet ile “Bir kadına hakaret etmek de kadına yönelik şiddet kapsamına girer.” ifadesine katılım düzeyi arasında anlamlı bir ilişki vardır. Yani kız ve erkek öğrencilerin bu ifadeye verdikleri cevapların dağılımları birbirinden anlamlı derecede farklıdır. Bu ifadeye, kız öğrencilerin % 42.3’ü, erkek öğrencilerin de % 32.9’u tamamen katıldığını belirtmiştir..

Tablo 54: Cinsiyet ile “Kadına Şiddet, Haklı Bir Gerekçesi Varsa Kabul Edilebilir. (Kocasının sözünden çıkma, aldatma vs.)” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki

Cinsiyet		64. Kadına şiddet, haklı bir gerekçesi varsa kabul edilebilir. (Kocasının sözünden çıkma, aldatma vs.)					Toplam
		Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum	
Kadın	n	23	77	68	76	151	395
	%	5,8%	19,5%	17,2%	19,2%	38,2%	100,0%
Erkek	n	53	65	50	52	29	249
	%	21,3%	26,1%	20,1%	20,9%	11,6%	100,0%
Toplam	n	76	142	118	128	180	644
	%	11,8%	22,0%	18,3%	19,9%	28,0%	100,0%

(p=0.003)

Tablo 54 Cinsiyet ile “Kadına şiddet, haklı bir gerekçesi varsa kabul edilebilir.” ifadesine katılım düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir. Bu ifadeye, kız öğrencilerin % 38.2’si, erkeklerin de % 11,6’sı hiç katılmadığını belirtmiştir. Kız öğrencilerin % 5,8’i, erkek öğrencilerin % 21,3’ü tamamen katıldığını ifade etmiştir. Buradan anlaşılacağı üzere daha çok erkek öğrenciler aldatma, kocanın sözünden çıkma gibi durumları kadına şiddet için haklı bir gerekçe olarak görmektedirler.

Tablo 55: Cinsiyet ile “16 Yaşından Küçük Bir Çocuğun Evlendirilmesi Cinsel Şiddet Kapsamına Girer.” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki

Cinsiyet	65. 16 yaşından küçük bir çocuğun evlendirilmesi cinsel şiddet kapsamına girer.					Toplam	
	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum		
Kadın	n	178	111	46	41	19	395
	%	45,1%	28,1%	11,6%	10,4%	4,8%	100,0%
Erkek	n	75	59	42	39	34	249
	%	30,1%	23,7%	16,9%	15,7%	13,7%	100,0%
Toplam	n	253	170	88	80	53	644
	%	39,3%	26,4%	13,7%	12,4%	8,2%	100,0%

(p=0.003)

Cinsiyet ve “16 yaşından küçük bir çocuğun evlendirilmesi cinsel şiddet kapsamına girer.” ifadesine katılım derecesi arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Bu ifadeye, kız öğrencilerin % 45.1’i, erkeklerin de % 30.1’i tamamen katıldığını ifade etmiştir. Her iki grup da büyük oranda 16 yaşından küçük bir çocuğun evlendirilmesinin şiddet sayıldığını düşünmektedir.

2.2.2. ÜNİVERSİTE

Tablo 56: Üniversite ile “Kadın Ne Yaparsa Yapsın Dövülmemelidir.”İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki

Üniversite	34. Kadın ne yaparsa yapsın dövülmemelidir.					Toplam	
	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum		
Necmettin Erbakan İlahiyat	n	64	63	23	62	16	228
	%	28,1%	27,6%	10,1%	27,2%	7,0%	100,0%
Ankara İlahiyat	n	49	24	7	17	13	110
	%	44,5%	21,8%	6,4%	15,5%	11,8%	100,0%
Harran İlahiyat	n	29	15	11	24	19	98
	%	29,6%	15,3%	11,2%	24,5%	19,4%	100,0%
Erzurum Atatürk İlahiyat	n	50	19	13	16	11	109
	%	45,9%	17,4%	11,9%	14,7%	10,1%	100,0%
Bitlis Eren İlahiyat	n	35	26	11	17	10	99
	%	35,4%	26,3%	11,1%	17,2%	10,1%	100,0%
Toplam	n	227	147	65	136	69	644
	%	35,2%	22,8%	10,1%	21,1%	10,7%	100,0%

(p<0.001)

Üniversite ile “Kadın ne yaparsa yapsın dövülmemelidir.” ifadesine katılım derecesi arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Bütün üniversitelerde en

yüksek oran tamamen katılıyorum seçeneğindedir. Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi öğrencileri % 28,1, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi öğrencileri % 44,5, Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi öğrencileri % 29,6, Erzurum Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi öğrencileri % 45,9, Bitlis Eren Üniversitesi İlahiyat Fakültesi öğrencileri % 35,4 oranında kadının ne yaparsa yapsın dövülmemesi gerektiği düşüncesine tamamen katıldıklarını ifade etmişlerdir.

2.2.3. YAŞAMINI GEÇİRDİĞİ YER

Tablo 57: Yaşamını En Çok Geçirdiği Yer ile “Bulaşık, Temizlik, Çocuk Bakımı Gibi Ev İşlerinde Koca Da Karısına Yardımcı Olmalıdır.” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki

Yaşamını Geçirdiği Yer	66. Bulaşık, temizlik, çocuk bakımı gibi ev işlerinde koca da karısına yardımcı olmalıdır.					Toplam	
	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum		
İl merkezi	n	88	56	5	5	1	155
	%	56,8%	36,1%	3,2%	3,2%	0%	100,0%
İlçe Merkezi	n	88	48	5	12	5	158
	%	55,7%	30,4%	3,2%	7,6%	3,2%	100,0%
Büyükşehir	n	96	97	10	8	4	215
	%	44,7%	45,1%	4,7%	3,7%	1,9%	100,0%
Köy	n	51	48	6	2	9	116
	%	44,0%	41,4%	5,2%	1,7%	7,8%	100,0%
Toplam	n	323	249	26	27	19	644
	%	50,2%	38,7%	4,0%	4,2%	3,0%	100,0%

(p<0.001)

Tablo 57'ye göre Yaşamını En Çok Geçirdiği Yer ile “Bulaşık, temizlik, çocuk bakımı gibi ev işlerinde koca da karısına yardımcı olmalıdır.” ifadesine katılım düzeyi arasından anlamlı bir ilişki görülmektedir. Bu ifadeye bütün yerleşim yeri değişkenlerinde yüksek oranda katılım olduğunu görmekteyiz. Yaşamının çoğunu il merkezinde geçirenlerin % 56,8'i, ilçe merkezinde geçirenlerin % 55,7'si, büyükşehirde geçirenlerin % 44,7'si, köyde geçirenlerin de % 44'ü ev işlerinde kocanın da karısına yardım etmesi gerektiği görüşüne tamamen katıldığını belirtmişlerdir. İl merkezinde büyümüş olanların “Kocanın ev işlerinde karısına yardım etmesi gerektiğini” düşünenlerin oranı kırsal kesimde büyüyenlere göre daha fazladır.

2.2.4. AİLENİN AYLIK GELİR

Tablo 58: Ailenin Aylık Geliri ile “Kadının Sırtından Sopyayı Eksik Etmeyeceksin.” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki

Ailenin Aylık Geliri	28. Kadının sırtından sopyayı eksik etmeyeceksin.					Toplam
	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum	
0-500 TL	n 0 % 0,0%	n 1 % 3,4%	n 1 % 3,4%	n 7 % 24,1%	n 20 % 69,0%	n 29 % 100,0%
501-1000 TL	n 1 % 1,4%	n 0 % 0,0%	n 4 % 5,6%	n 8 % 11,3%	n 58 % 81,7%	n 71 % 100,0%
1001-2001 TL	n 2 % 1,2%	n 1 % 0,8%	n 4 % 2,4%	n 24 % 14,1%	n 139 % 81,8%	n 170 % 100,0%
2001-3000 TL	n 1 % 0,8%	n 3 % 1,7%	n 0 % 0,0%	n 9 % 5,1%	n 164 % 92,7%	n 177 % 100,0%
3001-5000 TL	n 1 % 0,8%	n 0 % 0,0%	n 3 % 2,3%	n 9 % 6,9%	n 118 % 90,1%	n 131 % 100,0%
5001-7000 TL	n 0 % 0,0%	n 3 % 7,5%	n 0 % 0,0%	n 1 % 2,5%	n 36 % 90,0%	n 40 % 100,0%
7001 TL'den Yukarı	n 0 % 0,0%	n 1 % 3,8%	n 0 % 0,0%	n 2 % 7,7%	n 23 % 88,5%	n 26 % 100,0%
Toplam	n 5 % 8%	n 9 % 1,4%	n 12 % 1,9%	n 60 % 9,3%	n 558 % 86,6%	n 644 % 100,0%

(p<0.001)

Ailenin Aylık Geliri ile “Kadının sırtından sopyayı eksik etmeyeceksin” ifadesine katılım oranları arasındaki ilişkiyi gösteren tabloya baktığımızda bu iki değişken arasında anlamlı bir farklılık göze çarpmaktadır. Şiddetle ilgili bu ifadeye katılmama oranı bütün gelir düzeylerinde yüksektir. Katılımcıların neredeyse tamamı bu ifadeye katılmadıklarını ifade etmiştir. Gelir düzeyi arttıkça bu ifadeye katılmama oranı artmakla birlikte en yüksek oran % 92,7 oranı ile hiç katılmıyorum seçeneğini tercih eden aile gelir düzeyi 2001 – 3000 aralığındaki öğrencilerdir.

2.2.5. ANNENİN EĞİTİM DURUMU

Tablo 59: Anne Eğitim Durumu ile “Kadın Koca Şiddetini Başkalarına Anlatmamalıdır, Kol Kırılır Yen İçinde Kalır” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki

Annenin Eğitim Durumu	57. Kadın koca şiddetini başkalarına anlatmamalıdır, kol kırılır yen içinde kalır.					Toplam
	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum	
Hiç Okula Gitmedi	n 28 % 17,9%	n 14 % 9,0%	n 21 % 13,5%	n 38 % 24,4%	n 55 % 35,3%	n 156 % 100,0%
İlkokul	n 26 % 82%	n 41 % 12,9%	n 42 % 13,2%	n 107 % 33,5%	n 103 % 32,3%	n 319 % 100,0%
Ortaokul	n 6 % 6,5%	n 6 % 6,5%	n 17 % 18,3%	n 24 % 25,8%	n 40 % 43,0%	n 93 % 100,0%
İmam-Hatip Lisesi	n 4 % 18,2%	n 0 % 0,0%	n 3 % 13,6%	n 7 % 31,8%	n 8 % 36,4%	n 22 % 100,0%
Genel ve Diğer Mesleki Liseler	n 4 % 14,3%	n 1 % 3,6%	n 3 % 10,7%	n 6 % 21,4%	n 14 % 50,0%	n 28 % 100,0%
İlahiyat Fakültesi	n 0 % 0,0%	n 0 % 0,0%	n 1 % 11,1%	n 2 % 22,2%	n 6 % 66,7%	n 9 % 100,0%
Diğer Fakülte ve Yüksek Okullar	n 2 % 11,8%	n 0 % 0,0%	n 5 % 29,4%	n 7 % 41,2%	n 3 % 17,6%	n 17 % 100,0%
Toplam	n 70 % 10,9%	n 62 % 9,6%	n 92 % 14,3%	n 191 % 29,7%	n 229 % 35,6%	n 644 % 100,0%

(p=0.006)

Anne Eğitim Durumu ile “Kadın koca şiddetini başkalarına anlatmamalıdır. Kol kırılır yen içinde kalır.” ifadesi arasında anlamlı bir ilişki görülmüştür. Buna göre bu ifadeye hiç katılmayanların oranı annesi hiç okula gitmeyenlerde % 35,3, İlkokul mezunlarında % 32,3, ortaokul mezunlarında % 43, imam-hatip mezunlarında % 36,4, genel ve diğer lise mezunlarında % 50, ilahiyat fakültesi mezunlarında % 66,7'dir. Görüldüğü üzere anne eğitim seviyesi arttıkça kadının şiddete tahammül etmesini istememe oranı da artmaktadır.

Tablo 60: Annenin Eğitim Durumu ile “Erkeği Şiddete Kadın Tahrik Eder.” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki

Annenin Eğitim Durumu	53. Erkeği şiddete kadın tahrik eder.					Toplam
	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum	
Hiç Okula Gitmedi	n 17 % 10,9%	n 19 % 12,2%	n 31 % 19,9%	n 41 % 26,3%	n 48 % 30,8%	n 156 % 100,0%
İlkokul	n 9 % 28%	n 21 % 66%	n 67 % 21,0%	n 106 % 33,2%	n 116 % 36,4%	n 319 % 100,0%
Ortaokul	n 2 % 22%	n 7 % 7,5%	n 17 % 18,3%	n 25 % 26,9%	n 42 % 45,2%	n 93 % 100,0%
İmam-Hatip Lisesi	n 0 % 0,0%	n 4 % 18,2%	n 3 % 13,6%	n 7 % 31,8%	n 8 % 36,4%	n 22 % 100,0%
Genel ve Diğer Mesleki Liseler	n 0 % 0,0%	n 3 % 10,7%	n 6 % 21,4%	n 4 % 14,3%	n 15 % 53,6%	n 28 % 100,0%
İlahiyat Fakültesi	n 0 % 0,0%	n 0 % 0,0%	n 2 % 22,2%	n 2 % 22,2%	n 5 % 55,6%	n 9 % 100,0%
Diğer Fakülte ve Yüksek Okullar	n 0 % 0,0%	n 1 % 5,9%	n 4 % 23,5%	n 7 % 41,2%	n 5 % 29,4%	n 17 % 100,0%
Toplam	n 28 % 4,3%	n 55 % 8,5%	n 130 % 20,2%	n 192 % 29,8%	n 239 % 37,1%	n 644 % 100,0%

(p=0.016)

Annenin Eğitim Durumu ile “Erkeği şiddete kadın tahrik eder.” ifadesine katılım düzeyi arasında anlamlı bir ilişki vardır. Bu ifadeye katılım dereceleri anne eğitim durumuna göre farklılaşmaktadır. Erkeği şiddete kadının tahrik ettiğini ifadesine hiç katılmayanların oranı annesi hiç okula gitmeyenlerde % 30,8, ilkökul mezunlarında % 36,4, ortaokul mezunlarında % 45,2, ima-hatip lisesi mezunlarında %36,4, genel ve mesleki lise mezunlarında % 53,6, ilahiyat fakültesi mezunu olanlarda da %55,6'dır. Genel itibariyle baktığımızda anne eğitim durumu arttıkça kadının şiddete tahrik eden taraf olduğu düşüncesine katılmama oranı da artmaktadır.

2.2.6. BABANIN EĞİTİM DURUMU

Tablo 61: Babanın Eğitim Durumu ile “Kadın Çocuğu Varsa Koca Şiddetine Tahammül Etmelidir.” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki

Babanın Eğitim Durumu	62. Kadın çocuğu varsa koca şiddetine tahammül etmelidir.					Toplam
	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum	
Hiç Okula Gitmedi	n 2	5	1	7	17	32
	% 6,3%	15,6%	3,1%	21,9%	53,1%	100,0%
İlkokul	n 1	8	22	82	131	244
	% 4%	3,3%	9,0%	33,6%	53,7%	100,0%
Ortaokul	n 5	1	9	37	66	118
	% 4,2%	8%	7,6%	31,4%	55,9%	100,0%
İmam-Hatip Lisesi	n 0	1	1	14	23	39
	% 0,0%	2,6%	2,6%	35,9%	59,0%	100,0%
Genel ve Diğer Mesleki Liseler	n 0	1	4	30	41	76
	% 0,0%	1,3%	5,3%	39,5%	53,9%	100,0%
İlahiyat Fakültesi	n 0	1	2	19	19	41
	% 0,0%	2,4%	4,9%	46,3%	46,3%	100,0%
Diğer Fakülte ve Yüksek Okullar	n 2	5	5	27	55	94
	% 2,1%	5,3%	5,3%	28,7%	58,5%	100,0%
Toplam	n 10	22	44	216	352	644
	% 1,6%	3,4%	6,8%	33,5%	54,7%	100,0%

(p=0.035)

Tablo 61 Babanın eğitim durumu ile “Kadın çocuğu varsa koca şiddetine tahammül etmelidir.” ifadesine katılım düzeylerini göstermektedir. Buna göre bu iki değişken arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Öğrencilerin baba eğitim durumlarına baktığımızda en fazla ilkokul mezunu olduğunu görmekteyiz (244 kişi). Babası ilkokul mezunu olan bu öğrencilerin % 53,7'si “Kadın çocuğu varsa koca şiddetine tahammül etmelidir.” ifadesine hiç katılmadıklarını belirtmişlerdir. Ve yine babası ortaokul mezunu olanların % 55,9'u, iama-hatip lisesi mezunu olanların % 59'u, genel ve diğer lise mezunu olanların % 53,9'u , ilahiyat fakültesi mezunu olanların %46,3'ü, diğer fakülte ve yüksek okullar mezunu olanların da % 58,5'i bu ifadeye hiç katılmadıklarını belirtmişlerdir. Buradan anlaşıldığı üzere baba eğitim seviyesi arttıkça öğrencilerin de kadının şiddete tahammül etmesi gerektiği görüşüne katılım oranı azalmaktadır. Bu durum tablo 59 ile de paralellik göstermektedir.

Tablo 62: Babanın Eğitim Durumu ile “Kadının Sırtından Sopayı Eksik Etmeyeceksin.” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki

Babanın Eğitim Durumu	28. Kadının sırtından sopayı eksik etmeyeceksin.					Toplam
	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum	
Hiç Okula Gitmedi	n 2 % 63%	1 3,1%	1 3,1%	4 12,5%	24 75,0%	100,0%
İlkokul	n 1 % 4%	1 4%	9 3,7%	26 10,7%	207 84,8%	244 100,0%
Ortaokul	n 1 % 8%	2 1,7%	2 1,7%	15 12,7%	98 83,1%	118 100,0%
İmam-Hatip Lisesi	n 1 % 26%	1 26%	0 00%	0 00%	37 94,9%	39 100,0%
Genel ve Diğer Mesleki Liseler	n 0 % 00%	2 26%	0 00%	9 11,8%	65 85,5%	76 100,0%
İlahiyat Fakültesi	n 0 % 00%	1 24%	0 00%	4 98%	36 87,8%	41 100,0%
Diğer Fakülte ve Yüksek Okullar	n 0 % 00%	1 1,1%	0 00%	2 2,1%	91 96,8%	94 100,0%
Toplam	n 5 % 8%	9 14%	12 19%	60 93%	558 86,6%	644 100,0%

(p=0.004)

Tablo 62 Babanın Eğitim Durumu ile “Kadının sırtından sopayı eksik etmeyeceksin.” ifadesine katılım düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir. Baba eğitim durumuna göre bu şiddet ifadesine katılım düzeyleri farklılık göstermektedir. Buna göre babası hiç okula gitmemiş olanların % 75'i, ilkokul mezunu olanların % 84,8'i, ortaokul mezunu olanların % 83,1'i, imam-hatip mezunu olanların % 94,9'u, genel ve diğer mesleki lise mezunu olanların % 85,5'i, ilahiyat fakültesi mezunu olanların % 87,8'i, ve diğer fakülte ve yüksek okul mezunu olanların % 96,8'i kadının sırtından sopayı eksik etmeyeceksin ifadesine hiç katılmadıklarını belirtmişlerdir. Buna göre babanın eğitim düzeyi arttıkça öğrencilerin şiddet ifadesine katılmama düzeyi artmaktadır.

2.3. EĞİTİM

Eğitim ile ilgili toplumsal cinsiyet ifadeleri:

1. Kadının yüksek öğretim görmesi gereksizdir.
2. Kız ve erkek çocuklarının eğitim alma hakkı eşit olmalıdır.

2.3.1. CİNSİYET

Tablo 63: Cinsiyet ile “Kadının Yüksek Öğrenim Görmesi Gereksizdir.” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki

Cinsiyet		25. Kadının yüksek öğrenim görmesi gereksizdir.					Toplam
		Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum	
Kadın	n	2	8	14	109	262	395
	%	5%	20%	35%	27,6%	66,3%	100,0%
Erkek	n	17	15	27	96	94	249
	%	68%	60%	10,8%	38,6%	37,8%	100,0%
Toplam	n	19	23	41	205	356	644
	%	3,0%	3,6%	6,4%	31,8%	55,3%	100,0%

(p<0.001)

Cinsiyet ile “Kadının yüksek öğrenim görmesi gereksizdir.” ifadesine katılım düzeyi arasında anlamlı bir ilişki vardır. Buna göre kadının yüksek öğrenim görmesinin gereksiz olduğu düşüncesine, kız öğrencilerin % 66,3'ü erkek öğrencilerin % 37,8'i hiç katılmadıklarını ifade etmişlerdir. Kız öğrenciler daha fazla olmakla beraber her iki gruptakiler de büyük oranda kadının eğitim görmesinin gerekli olduğunu düşünmekte, bunu gereksiz gören anlayışa katılmamaktadırlar.

Tablo 64: Cinsiyet ile “Kız Ve Erkek Çocuklarının Eğitim Alma Hakkı Eşit Olmalıdır.” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki

Cinsiyet		42. Kız ve erkek çocuklarının eğitim alma hakkı eşit olmalıdır.					Toplam
		Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum	
Kadın	n	277	102	3	4	9	395
	%	70,1%	25,8%	8%	1,0%	2,3%	100,0%
Erkek	n	132	82	12	13	10	249
	%	53,0%	32,9%	4,8%	5,2%	4,0%	100,0%
Toplam	n	409	184	15	17	19	644
	%	63,5%	28,6%	2,3%	2,6%	3,0%	100,0%

(p<0.001)

Tablo 64 Cinsiyet ile “Kız ve erkek çocukların eğitim alma hakkı eşit olmalıdır ifadesine katılım düzeyi arasında anlamlı bir ilişki vardır. Kız öğrencilerin

% 70.1'i, erkek öğrencilerin de %53'ü bu ifadeye tamamen katılıyorum şeklinde cevap vermişlerdir. Tablo 63'e göre de, öğrencilerin toplamda % 87,1'i eğitim konusunda kızların da eğitim alma hakkının olduğunu düşünmektedirler.

Sonuç olarak kız ve erkek öğrenciler kızların da erkekler gibi eğitimde eşit haklara sahip olduğunu düşünmekte, eğitim imkanlarından her iki cinsiyetin de eşit oranda yararlanması gerektiğini düşünmektedirler.

2.3.2. AİLE BİREY SAYISI

Tablo 65: Aile Birey Sayısı ile “Kız Ve Erkek Çocuklarının Eğitim Alma Hakkı Eşit Olmalıdır.” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki

Aile Birey Sayısı	42. Kız ve erkek çocuklarının eğitim alma hakkı eşit olmalıdır.					Toplam
	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum	
Anne	n 7	7	0	0	0	14
	% 50,0%	50,0%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%
Baba	n 1	1	0	3	0	5
	% 20,0%	20,0%	0,0%	60,0%	0,0%	100,0%
Anne-Baba	n 20	9	2	0	1	32
	% 62,5%	28,1%	6,3%	0,0%	3,1%	100,0%
Anne-Baba-Kardeşler	n 345	154	13	10	17	539
	% 64,0%	28,6%	2,4%	1,9%	3,2%	100,0%
Anne-Baba-Kardeşler-Dede,Teyze vs.	n 36	13	0	4	1	54
	% 66,7%	24,1%	0,0%	7,4%	1,9%	100,0%
Toplam	n 409	184	15	17	19	644
	% 63,5%	28,6%	2,3%	2,6%	3,0%	100,0%

(p<0.001)

Aile Birey Sayısı ile “Kız ve erkek çocuklarının eğitim alma hakkı eşit olmalıdır.” ifadesine katılım düzeyi arasında anlamlı bir ilişki vardır. Anne ve babası ile yaşayan öğrencilerin % 62,5'i, anne, baba ve kardeşleriyle yaşayanların % 64'ünün, anne baba ve kardeşlerinin yanısıra evinde teyze dede gibi büyükleri olanların da % 66,7'si kız erkek çocuklarının eğitim alma hakkının eşit olması ile ilgili ifadeye tamamen katılıyorum şeklinde cevap vermişlerdir. Buna göre aile birey sayısı arttıkça kız ve erkek çocuklarının eğitim alma hakkının eşit olduğuna katılma oranı da artmaktadır.

2.4. ÇALIŞMA & EKONOMİ

Çalışma ve ekonomi ile ilgili toplumsal cinsiyet ifadeleri:

1. Kadının çalışması uygun değildir.

2. Bir iş sahibi olmak erkek için olduğu kadar kadın için de önemlidir.
3. İş yaşamı bir anne için uygun değildir.
4. İş yaşamı bir kadın için uygun değildir.
5. Maddi olarak ihtiyaç olmadığı sürece evli bir kadının çalışması gereksizdir.
6. Kadınlar annelik ve çalışma hayatını birarada yürütebilir.
7. Çalıştığımız iş yerinde yöneticinizin kadın olması sizi rahatsız eder mi?

2.4.1. CİNSİYET

Tablo 66: Cinsiyet ile “ Kadının Çalışması Uygun Değildir.” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki

Cinsiyet	24. Kadının çalışması uygun değildir.					Toplam	
	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum		
Kadın	n	7	28	49	147	164	395
	%	1,8%	7,1%	12,4%	37,2%	41,5%	100,0%
Erkek	n	43	45	50	70	41	249
	%	17,3%	18,1%	20,1%	28,1%	16,5%	100,0%
Toplam	n	50	73	99	217	205	644
	%	7,8%	11,3%	15,4%	33,7%	31,8%	100,0%

(p<0.001)

Cinsiyet ile “İş yaşamı bir kadın için uygun değildir.” ifadesine katılım düzeyi arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Kız öğrencilerin % 8.9’u (35 kişi) bu ifadeye katılırken (tamamen katılıyorum+katılıyorum), % 78.7’si (311 kişi) katılmadığını ifade etmiştir (katılmıyorum+hiç katılmıyorum). Farklı olarak, erkek öğrencilerin % 35.4’ü (88 kişi) bu ifadeye katılırken (tamamen katılıyorum+katılıyorum), % 44.6’sı (11 kişi) katılmadığını belirtmiştir (katılmıyorum+hiç katılmıyorum). Buna göre kadının çalışması uygun gören öğrenciler görmeyenlere göre daha fazladır. Yalnız bu oran kız öğrencilerde erkek öğrencilere göre biraz daha fazladır.

Tablo 67: Cinsiyet ile “ Bir İş Sahibi Olmak Kadın İçin Olduğu Kadar Erkek İçin De Önemlidir.” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki

Cinsiyet		50. Bir iş sahibi olmak erkek için olduğu kadar kadın için de önemlidir.					Toplam
		Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum	
Kadın	n	146	148	47	47	7	395
	%	37,0%	37,5%	11,9%	11,9%	1,8%	100,0%
Erkek	n	27	77	50	57	38	249
	%	10,8%	30,9%	20,1%	22,9%	15,3%	100,0%
Toplam	n	173	225	97	104	45	644
	%	26,9%	34,9%	15,1%	16,1%	7,0%	100,0%

(p<0.001)

Cinsiyet ile “Bir iş sahibi olmak erkek için olduğu kadar kadın için de önemlidir.” ifadesine katılım derecesi arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Bu ifadeye, kız öğrencilerin % 37.5’i, erkeklerin de % 30.9’u katıldığını ifade etmiştir. Buna katılmayan öğrencilerin oranı ise kızlarda % 11,9, erkeklerde % 22,9’dur. İş sahibi olmanın kadın için de önemli olduğu ifadesine katılma oranı kız öğrencilerde daha yüksek iken erkek öğrencilerde ise katılmama oranı daha yüksektir. Kız öğrenciler erkek öğrencilerden daha fazla oranda, kadının da iş sahibi olmasının önemli olduğunu düşünmektedirler.

Tablo 68: Cinsiyet ile “ İş Yaşamı Bir Anne İçin Uygun Değildir.” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki

Cinsiyet		51. İş yaşamı bir anne için uygun değildir.					Toplam
		Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum	
Kadın	n	22	73	89	120	91	395
	%	5,6%	18,5%	22,5%	30,4%	23,0%	100,0%
Erkek	n	66	66	51	48	18	249
	%	26,5%	26,5%	20,5%	19,3%	7,2%	100,0%
Toplam	n	88	139	140	168	109	644
	%	13,7%	21,6%	21,7%	26,1%	16,9%	100,0%

(p<0.001)

Cinsiyet ve “İş yaşamı bir anne için uygun değildir.” ifadesine katılım derecesi arasında anlamlı bir ilişki vardır. Bu ifadeye, kız öğrencilerin % 30.4’ü

katılmadığını belirtirken % 18,5'i katıldığını belirtmiştir. Buna erkeklerin de % 26,5'i katılmakta % 19,3'ü de katılmamaktadır. İş yaşamının anne için uygun olmadığını düşünenlerin oranı erkek öğrencilerde kız öğrencilere göre daha fazladır.

Tablo 69: Cinsiyet ile “ İş Yaşamı Bir Kadın İçin Uygun Değildir.” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki

Cinsiyet		52. İş yaşamı bir kadın için uygun değildir.					Toplam
		Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum	
Kadın	n	7	27	73	168	120	395
	%	1,80%	6,80%	18,50%	42,50%	30,40%	100,00%
Erkek	n	40	46	63	73	27	249
	%	16,10%	18,50%	25,30%	29,30%	10,80%	100,00%
Toplam	n	47	73	136	241	147	644
	%	7,30%	11,30%	21,10%	37,40%	22,80%	100,00%

(p<0.001)

Cinsiyet ile “İş yaşamı bir kadın için uygun değildir.” ifadesine katılım derecesi arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Bu ifadeye, kız öğrencilerin % 42,5'i, erkek öğrencilerin de % 29,3'ü katılmadığını ifade etmiştir. Buna katılma oranı ise kız öğrencilerde % 6,8, erkek öğrencilerde % 18,5'tir.

Tablo 70: Cinsiyet ile “ Kadınlar Annelik Ve Çalışma Hayatını Bir Arada Yürütebilir.” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki

Cinsiyet		49. Kadınlar annelik ve çalışma hayatını bir arada yürütebilir.					Toplam
		Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum	
Kadın	n	126	147	72	38	12	395
	%	31,9%	37,2%	18,2%	9,6%	3,0%	100,0%
Erkek	n	20	56	68	53	52	249
	%	8,0%	22,5%	27,3%	21,3%	20,9%	100,0%
Toplam	n	146	203	140	91	64	644
	%	22,7%	31,5%	21,7%	14,1%	9,9%	100,0%

(p<0.001)

Cinsiyet ve “Kadınlar, annelik ve çalışma hayatını bir arada yürütebilir.” ifadesine katılım derecesi arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Kız öğrencilerin % 37,2'si katıldığını, erkeklerin de % 21,3'ü katılmadığını ifade etmiştir.

Bu konuda öğrencilerin kararsız kalma oranları da yüksektir. Erkeklerin % 27.3'ü kız öğrencilerin de % 18,2'si kararsız olduğunu ifade etmiştir.

Tablo 71: Cinsiyet ile “Maddi Olarak İhtiyaç Olmadığı Sürece Evli Bir Kadının Çalışması Gereksizdir.” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki

Cinsiyet		56. Maddi olarak ihtiyaç olmadığı sürece evli bir kadının çalışması gereksizdir.					Toplam
		Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum	
Kadın	n	43	80	66	131	75	395
	%	10,9%	20,3%	16,7%	33,2%	19,0%	100,0%
Erkek	n	94	66	37	38	14	249
	%	37,8%	26,5%	14,9%	15,3%	5,6%	100,0%
Toplam	n	137	146	103	169	89	644
	%	21,3%	22,7%	16,0%	26,2%	13,8%	100,0%

(p<0.001)

Tablo 71'e göre Cinsiyet ve “Maddi olarak ihtiyaç olmadığı sürece evli bir kadının çalışması gereksizdir.” ifadesine katılım derecesi arasında anlamlı bir farklılık görülmektedir. Bu ifadeye, kız öğrencilerin %33.2'si katılmadığını, erkeklerin de %37.8'i tamamen katıldığını ifade etmiştir. Bu görüşe erkeklerin kız öğrencilerden daha fazla katılması kadının çalışmasının sadece maddi bir katkısı olduğunu düşünmelerinden kaynaklandığını söyleyebiliriz.

Tablo 72: Cinsiyet ile “Çalıştığınız İş Yerinde Yöneticinizin Kadın olması Sizi Rahatsız Eder mi?” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı Arasındaki İlişki

Cinsiyet		Çalıştığınız iş yerinde yöneticinizin kadın olması sizi rahatsız eder mi?		Toplam
		Evet	Hayır	
Kadın	n	43	352	395
	%	10,9%	89,1%	100,0%
Erkek	n	94	155	249
	%	37,8%	62,2%	100,0%
Toplam	n	137	507	644
	%	21,3%	78,7%	100,0%

(p<0.001)

Cinsiyet ile “Çalıştığınız iş yerinde yöneticinizin kadın olması sizi rahatsız eder mi?” sorusuna verilen cevaplar arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Erkek ve kız öğrencilerin bu soruya verdiği cevaplar farklılık göstermektedir. Kız

öğrencilerin % 89,1'i erkek öğrencilerin % 62,2'si kadın yöneticiden rahatsız olmadıklarını belirtmiştir. Diğer yandan kız öğrencilerin % 10,9'u erkek öğrencilerin de % 37,8'i iş yerinde yöneticinin kadın olmasından rahatsız olacaklarını belirtmişlerdir. Bu durum Tablo 19 ve 20'de görüldüğü üzere birçok farklı sebepten kaynaklanmaktadır. Kız öğrencilerin büyük çoğunluğunun kadın yöneticiden rahatsız olmama sebebi hemcinsi olmalarından dolayı daha rahat edeceklerini düşünmeleridir. Erkek öğrencilerin rahatsız olma sebeplerine baktığımızda ise öncelikle bunun dini boyutunu görmekteyiz. Belirli kişiler dışında kendisine namahrem olan bir kadının bir erkeğin işvereni olması erkek öğrencilerin ifade ettiği dini sebeplerdendir. Öte yandan kadınların duygusal ve zayıf karakterli görülmesi, yöneticilik işinin erkeğe has bir meziyet olduğunun düşünülmesi ve bir kadından emir alma fikrinin rahatsız ediciliği erkek öğrencilerin kadın yönetici ile çalışmak istememesinin en belirgin sebeplerindendir.

2.4.2. YAŞ

Tablo 73: Yaş ile “Bir İş Sahibi Olmak Kadın İçin Olduğu Kadar Erkek İçin De Önemlidir.” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki

Yaş	50. Bir iş sahibi olmak erkek için olduğu kadar kadın için de önemlidir.					Toplam	
	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum		
18-20	n	82	89	37	33	11	252
	%	32,5%	35,3%	14,7%	13,1%	4,4%	100,0%
21-23	n	91	136	60	71	34	392
	%	23,2%	34,7%	15,3%	18,1%	8,7%	100,0%
Toplam	n	173	225	97	104	45	644
	%	26,9%	34,9%	15,1%	16,1%	7,0%	100,0%

(p<0.022)

Yaş ile “Bir iş sahibi olmak erkek için olduğu kadar kadın için de önemlidir.” ifadesine katılım derecesi arasında anlamlı bir farklılık görülmektedir. Bu ifadeye, 18 – 20 yaş aralığında olan öğrencilerin % 35,3'ü (89 kişi) katılıyorum derken % 13,1'i (33 kişi) katılmadıklarını ifade etmiştir. 21 – 23 yaş aralığındaki öğrencilerin ise % 34,7'si (136 kişi) bu ifadeye katılırken % 18,1'i (71 kişi)

katılmamıştır. Tabloya göre yaş arttıkça bir iş sahibi olmanın erkek için olduğu kadar kadın için de önemli olduğunu düşünme oranı da artmaktadır.

2.4.3. AİLENİN AYLIK GELİRİ

Tablo 74: Ailenin Aylık Geliri ile “Kadının Çalışması Uygun Değildir.” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki

Ailenin Aylık Geliri	24. Kadının çalışması uygun değildir.					Toplam
	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum	
0-500 TL	n 5 % 17,2%	2 6,9%	3 10,3%	11 37,9%	8 27,6%	29 100,0%
501-1000 TL	n 6 % 8,5%	9 12,7%	8 11,3%	28 39,4%	20 28,2%	71 100,0%
1001-2000 TL	n 15 % 8,8%	21 12,4%	26 15,3%	65 38,2%	43 25,3%	170 100,0%
2001-3000 TL	n 18 % 10,2%	15 8,5%	24 13,6%	54 30,5%	66 37,3%	177 100,0%
3001-5000 TL	n 6 % 4,6%	19 14,5%	22 16,8%	40 30,5%	44 33,6%	131 100,0%
5001-7000 TL	n 0 % 0,0%	2 5,0%	9 22,5%	9 22,5%	20 50,0%	40 100,0%
7001 TL'den Yukarı	n 0 % 0,0%	5 19,2%	7 26,9%	10 38,5%	4 15,4%	26 100,0%
Toplam	n 50 % 7,8%	73 11,3%	99 15,4%	217 33,7%	205 31,8%	644 100,0%

(p<0.010)

Ailenin Aylık Geliri ile “Kadının çalışması uygun değildir.” ifadesine katılım düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Tabloya baktığımızda gelir düzeyi arttıkça kadının çalışmasını uygun bulmama ifadesine katılmama oranı da artmaktadır. Buna göre bu ifadeye aile geliri 0-500 arasında olanların % 37,9'u (11 kişi), 500 – 1000 arasında olanların % 39,4'ü (28 kişi), 1001 – 2000 arasında olanların % 38,2'si (65 kişi), 2001 – 3000 arasında olanların % 30,5'i (54 kişi), 3001 – 5000 arasında olanların % 30,5'i (40 kişi), 5001 – 7000 arasında olanların % 22,5'i, 7000 TL'den yukarıda olanların ise % 38,5'i (10 kişi) katılmıyorum seçeneğini tercih etmişlerdir.

2.5. AİLE İÇİ ROLLER

Geleneksel aile yapısı içinde kadının yeri evin içi olmuştur. Ve kadın bu yerine uygun olarak belirli roller içine hapsedilmiştir. Kadına ait alan olarak düşünülen evin içinde kadına “anne”, “ev hanımı”, “eş” gibi roller uygun görülmüştür. Kadın bütün yaşamı boyunca bu rollere göre eğitilmiş ve ondan daima bu rollere uygun tercihler yapması istenmiş ve beklenmiştir. (Ersöz, 2016: 83).

Çalışmanın bu kısmında anketimizdeki kadının aile içi rollerine vurgu yapan ifadelere, öğrencilerin verdikleri cevaplar değerlendirilmiştir. Bu ifadeler farklı değişkenler ile karşılaştırılmış, aralarında anlamlı ilişki bulunan tablolar seçilerek yorumlanmıştır.

Aile içi roller ile ilgili ifadeler:

1. Kadının yeri evidir.
2. Evdeki; bulaşık, temizlik gibi işler kadın işidir.
3. Ailede bir karar alınırken benim de fikrim alınır.
4. Ev işleri karı koca arasında paylaşılmalıdır.
5. Kadın kocasına her şartta itaat etmelidir.
6. Bulaşık, temizlik, çocuk bakımı gibi ev işlerinde koca da karısına yardımcı olmalıdır.
7. Sizce evin reisi kim olmalıdır?
8. Sizce çocuğun bakımı ve yetiştirilmesinde sorumlu kimdir?

2.5.1. CİNSİYET

Tablo 75: Cinsiyet ile “Kadının Yeri Evidir.” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki

Cinsiyet		26. Kadının yeri evidir.					Toplam
		Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum	
Kadın	n	18	65	47	119	146	395
	%	4,6%	16,5%	11,9%	30,1%	37,0%	100,0%
Erkek	n	68	62	31	58	30	249
	%	27,3%	24,9%	12,4%	23,3%	12,0%	100,0%
Toplam	n	86	127	78	177	176	644
	%	13,4%	19,7%	12,1%	27,5%	27,3%	100,0%

(p<0.001)

Cinsiyet ile “Kadının yeri evidir.” ifadesine katılım düzeyi arasında anlamlı bir ilişki vardır. Buna göre kız öğrencilerin % 67,1'i (265 kişi), erkek öğrencilerin de % 35,5'i(88 kişi) “Kadının yeri evidir.” ifadesine katılmadıklarını belirtmişlerdir (tamamen katılıyorum + katılıyorum). Diğer yandan kız öğrencilerin % 21,1'i (83 kişi), erkek öğrencilerin de % 52,2'si (170 kişi) kadının yerinin ev olduğu düşüncesine katıldıklarını belirtmişlerdir. Oranları değerlendirdiğimizde kadının yerinin ev olduğunu düşünen erkek öğrencilerin oranının kız öğrencilerden fazla olduğunu görmekteyiz. Öte yandan buna karşı çıkan kız öğrencilerin oranı da erkek öğrencilerden fazladır.

Tablo 76: Cinsiyet ile “Ailenin Geleceği İle İlgili Kararları Erkek Vermelidir.” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki

Cinsiyet		38. Ailenin geleceği ile ilgili kararları erkek vermelidir.					Toplam
		Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum	
Kadın	n	5	31	43	172	144	395
	%	1,3%	7,8%	10,9%	43,5%	36,5%	100,0%
Erkek	n	34	45	56	89	25	249
	%	13,7%	18,1%	22,5%	35,7%	10,0%	100,0%
Toplam	n	39	76	99	261	169	644
	%	6,1%	11,8%	15,4%	40,5%	26,2%	100,0%

(p<0.001)

Cinsiyet ve “Ailenin geleceği ile ilgili kararları erkek vermelidir.” ifadesine katılım derecesi arasında anlamlı bir ilişki vardır. Bu ifadeye, kız öğrencilerin % 43,5’i, erkek öğrencilerin de % 35,7’si katılmamaktadır. Bu ifadeye katıldığını belirten kız öğrencilerin oranı % 9,1 iken erkek öğrencilerin oranı % 31,8’dir. Buna göre ailenin geleceği ile ilgili kararları erkeğin vermesi gerektiğini savunanların oranına baktığımızda erkek öğrencilerin kızlardan daha fazla olduğunu görmekteyiz.

Tablo 77: Cinsiyet ile “Ev İşleri Karı Koca Arasında Paylaşılmalıdır.” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki

Cinsiyet	45. Ev işleri karı koca arasında paylaşılmalıdır.					Toplam	
	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum		
Kadın	n	166	157	41	22	9	395
	%	42,0%	39,7%	10,4%	5,6%	2,3%	100,0%
Erkek	n	69	102	37	26	15	249
	%	27,7%	41,0%	14,9%	10,4%	6,0%	100,0%
Toplam	n	235	259	78	48	24	644
	%	36,5%	40,2%	12,1%	7,5%	3,7%	100,0%

(p<0.001)

Cinsiyet ile “Ev işleri karı koca arasında paylaşılmalıdır.” ifadesine katılım derecesi arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Bu ifadeye, kız öğrencilerin % 42’si erkek öğrencilerin de % 27,7’si tamamen katıldığını ifade etmiştir. Buna katılmayan öğrencilerin oranı ise kızlarda % 5,6, erkeklerde de % 10,4’tür. Dolayısıyla kız öğrenciler kocanın ev işlerinde karısına yardımcı olması fikrini daha çok benimsemektedirler. Erkek öğrenciler ise bu fikre kızlar kadar sıcak bakmamaktadırlar. Bu durumun geleneksel aile yapısında erkeğin ev işleri konusunda hizmet eden değil de hizmet alan bir konumda yetiştirilmesinden kaynaklandığını söylemek çok da yanlış bir yorum olamayacaktır.

Tablo 78: Cinsiyet ile “Kadın Kocasına Her Şartta İtaat Etmelidir.” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki

Cinsiyet		58. Kadın kocasına her şartta itaat etmelidir.					Toplam
		Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum	
Kadın	n	11	36	54	169	125	395
	%	28%	9,1%	13,7%	42,8%	31,6%	100,0%
Erkek	n	29	55	38	85	42	249
	%	11,6%	22,1%	15,3%	34,1%	16,9%	100,0%
Toplam	n	40	91	92	254	167	644
	%	6,2%	14,1%	14,3%	39,4%	25,9%	100,0%

(p<0.001)

Tablo 78'e göre Cinsiyet ve “Kadın kocasına her şartta itaat etmelidir.” ifadesine katılım derecesi arasında anlamlı bir ilişki vardır.. Bu ifadeye, kız öğrencilerin % 74,4'i, erkek öğrencilerin de % 51'i katılmadığını ifade etmiştir (katılmıyorum + hiç katılmıyorum). Buna katılan kız öğrencilerin oranı % .11,9 iken erkek öğrencilerin oranı % 33,7'dir (tamamen katılıyorum + katılıyorum). Oranlardan da anlaşılacağı üzere kadının kocasına istisnasız itaat etmesi gerektiği düşüncesi kız öğrencilerin büyük çoğunluğunu (294 kişi) rahatsız etmiştir.

Tablo 79: Cinsiyet ile “Bulaşık, Temizlik, Çocuk Bakımı Gibi Ev İşlerinde Koca Da Karısına Yardımcı Olmalıdır.” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki

Cinsiyet		66. Bulaşık, temizlik, çocuk bakımı gibi ev işlerinde koca da karısına yardımcı olmalıdır.					Toplam
		Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum	
Kadın	n	227	142	8	10	8	395
	%	57,5%	35,9%	2,0%	2,5%	2,0%	100,0%
Erkek	n	96	107	18	17	11	249
	%	38,6%	43,0%	7,2%	6,8%	4,4%	100,0%
Toplam	n	323	249	26	27	19	644
	%	50,2%	38,7%	4,0%	4,2%	3,0%	100,0%

(p<0.001)

Tablo 79 Cinsiyet ve “Bulaşık, temizlik, çocuk bakımı gibi ev işlerinde koca da karısına yardımcı olmalıdır.” ifadesine katılım derecesi arasındaki ilişkiyi

göstermektedir. Buna göre bu iki değişken arasında anlamlı bir farklılık olduğunu görmekteyiz. Bu ifadeye, kız öğrencilerin % 57,5'i, erkeklerin de % 38,6'sı tamamen katıldığını ifade etmiştir. Toplama baktığımızda kızlarda daha fazla olmakla beraber öğrencilerin % 50,2'si kocanın ev işlerinde karısına yardım etmesi gerektiğini düşünmektedirler.

Tablo 80: Cinsiyet ile “Evin Reisi Kim Olmalıdır?” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı Arasındaki İlişki

Cinsiyet	Evin Reisi Kim Olmalıdır?				Toplam	
	Kadın	Erkek	Kadın ve Erkek Birlikte	Kadın, Erkek ve Çocuklar Hep Birlikte		
Kadın	n	5	166	154	70	395
	%	1,3%	42,0%	39,0%	17,7%	100,0%
Erkek	n	2	166	54	27	249
	%	8%	66,7%	21,7%	10,8%	100,0%
Toplam	n	7	332	208	97	644
	%	1,1%	51,6%	32,3%	15,1%	100,0%

(p<0.001)

Tablo 80 Cinsiyeti ile “Evin reisi kim olmalıdır?” sorusuna verilen yanıtlar arasındaki dağılımları göstermektedir. Bu iki değişken arasında anlamlı bir ilişki vardır. Tabloya göre kız öğrencilerin % 42'si (166 kişi) evin reisinin erkek olması gerektiği yönünde görüş belirtirken, erkek öğrencilerin de % 66,7'si (166 kişi) evin reisinin erkek olması gerektiğini belirtmiştir. Buna göre erkek öğrencilerin yarısından fazlası evin reisinin erkek olması gerektiğini düşünmektedir. Erkek öğrenciler kız öğrencilere göre daha fazla oranda evin reisi olarak erkeği görmektedirler.

Tablo 81: Cinsiyet ile “Çocuğun Bakımı ve Yetiştirilmesinden Sorumlu Kişi Kimdir?” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı Arasındaki İlişki

Cinsiyet	Çocuğun bakımı ve yetiştirilmesinden sorumlu kişi kimdir?			Toplam	
	Anne	Baba	Anne ve Baba Eşit Derecede		
Kadın	n	43	4	348	395
	%	10,9%	1,0%	88,1%	
Erkek	n	56	6	187	249
	%	22,5%	2,4%	75,1%	
Toplam	n	99	10	535	644
	%	15,4%	1,6%	83,1%	

(p<0.001)

Cinsiyeti ile “Çocuğun bakımı ve yetiştirilmesinden sorumlu kişi kimdir?” sorusuna verilen cevapların dağılımları arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Kız öğrencilerin %88,1’i (348 kişi) çocuğun sorumluluğunun anne ve baba için eşit derecede paylaşılması gerektiğini ifade etmişlerdir. Yine bu şekilde düşünen erkek öğrencilerin oranı ise % 75,1 (187 kişi)’dir. Kız öğrencilerin % 10,9’u erkek öğrencilerin de % 22,5’i çocuğun bakımı ve yetiştirilmesinden sorumlu olan kişinin anne olduğunu düşünmektedirler. Bu oranlar bize erkek öğrencilerin kız öğrencilerden daha fazla, çocuğun bakım ve sorumluluğunu anneye yüklediğini göstermektedir.

2.5.2. ÇOCUĞUN BAKIMINDAN SORUMLU KİŞİ KİMDİR? - EVİN REİSİ KİM OLMALIDIR?

Tablo 82: “Çocuğun Bakımı ve Yetiştirilmesinden Sorumlu Kişi Kimdir?” Sorusu ile “Evin Reisi Kim Olmalıdır?” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı Arasındaki İlişki

Çocuğun Bakımı ve Yetiştirilmesinden Sorumlu Kişi Kimdir?	Evin Reisi Kim Olmalıdır?					Toplam
	Kadın	Erkek	Kadın ve Erkek Birlikte	Kadın, Erkek ve Çocuklar Hep Birlikte		
Anne	n 5	66	19	9		99
	% 5,1%	66,7%	19,2%	9,1%		100,0%
Baba	n 0	7	3	0		10
	% 0,0%	70,0%	30,0%	0,0%		100,0%
Anne ve Baba Eşit Derecede	n 2	259	186	88		535
	% 4%	48,4%	34,8%	16,4%		100,0%
Toplam	n 7	332	208	97		644
	% 1,1%	51,6%	32,3%	15,1%		100,0%

(p<0.001)

Tablo 82’de “Çocuğun bakımı ve yetiştirilmesinden sorumlu kişi kimdir?” ile “Evin reisi kim olmalıdır? sorularına verilen cevapların dağılımları görülmektedir. Tablodaki verilerden hareketle bu iki değişken arasında anlamlı bir ilişki olduğunu söyleyebiliriz. Çocuğun bakımı ve yetiştirilmesinden anneyi sorumlu tutan öğrencilerin % 66,7’si evin reisinin kim olması gerektiği sorusuna erkek cevabını vermişlerdir. Yine çocuğun bakımı ve yetiştirilmesinde anne babanın eşit derecede sorumlu olduğunu düşünen öğrencilerin % 48,4’ü evin reisinin erkek olması gerektiğini belirtmişlerdir. Evin reisinin erkek olduğunu düşünen sadece 7 kişi çocuğun bakımı ve yetiştirilmesinden babanın sorumlu olduğunu düşünmektedir. Öğrencilerin 259’u (% 48,4) Çocuğun sorumluluğun anne baba tarafından eşit derecede paylaşılması gerektiğini düşünürken evin reisinin erkek olması gerektiğini düşünmektedir.

2.5.3. ÜNİVERSİTE

Tablo 83: Üniversite ile “Evin Reisi Kim Olmalıdır?” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı Arasındaki İlişki

Üniversite	Evin Reisi Kim Olmalıdır?				Toplam
	Kadın	Erkek	Kadın ve Erkek Birlikte	Kadın, Erkek ve Çocuklar Hep Birlikte	
Necmettin Erbakan İlahiyat	n 0 % 0,0%	138 60,5%	71 31,1%	19 8,3%	228 100,0%
Ankara İlahiyat	n 3 % 2,7%	52 47,3%	32 29,1%	23 20,9%	110 100,0%
Harran İlahiyat	n 1 % 1,0%	42 42,9%	37 37,8%	18 18,4%	98 100,0%
Erzurum Atatürk İlahiyat	n 3 % 2,8%	59 54,1%	33 30,3%	14 12,8%	109 100,0%
Bitlis Eren İlahiyat	n 0 % 0,0%	41 41,4%	35 35,4%	23 23,2%	99 100,0%
Toplam	n 7 % 1,1%	332 51,6%	208 32,3%	97 15,1%	644 100,0%

(p<0.001)

Üniversite ile “Evin reisi kim olmalıdır?” sorusuna verilen cevaplar arasında anlamlı bir ilişki vardır. Bütün üniversiteler genelinde çoğunlukla evin reisi olarak erkek tercih edilmiştir. Buna göre Necmettin Erbakan Üniversitesi ilahiyat fakültesi öğrencilerinin % 60,5’i (138 kişi), Ankara Üniversitesi ilahiyat fakültesi öğrencilerinin % 47,3’ü (52 kişi), Harran Üniversitesi ilahiyat fakültesi öğrencilerinin % 42,9’u (42 kişi), Erzurum Atatürk Üniversitesi ilahiyat fakültesi öğrencilerinin % 54,1’i (59 kişi), Bitlis Eren Üniversitesi ilahiyat fakültesi öğrencilerinin %41,4’ü (41 kişi) evin reisinin erkek olması gerektiğini düşünmektedir.

Ankete katılan öğrencilerin toplamda % 51,6’sının (332 kişi) “Evin reisi kimdir?” sorusuna “Erkek” cevabını vermesinin, “Kadın” cevabını verenlerin ise % 1,1’lik (7 kişi) gibi yok denecek kadar az bir oranda olmasının, üzerinde durulması gereken önemli bir nokta olduğu kanaatindeyiz.

2.5.4. AİLE TÜRÜ

Tablo 84: Aile Türü ile “Evin Reisi Kim Olmalıdır?” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı Arasındaki İlişki

Aile Türü	Evin Reisi Kim Olmalıdır?				Toplam
	Kadın	Erkek	Kadın ve Erkek Birlikte	Kadın, Erkek ve Çocuklar Hep Birlikte	
Baskıcı Aile	n 0 % 0,0%	14 46,7%	10 33,3%	6 20,0%	30 100,0%
Demokratik Aile	n 1 % 8%	46 36,2%	51 40,2%	29 22,8%	127 100,0%
Muhafazakar Aile	n 5 % 1,1%	261 56,3%	142 30,6%	56 12,1%	464 100,0%
İlgisiz Aile	n 1 % 4,3%	11 47,8%	5 21,7%	6 26,1%	23 100,0%
Toplam	n 7 % 1,1%	332 51,6%	208 32,3%	97 15,1%	644 100,0%

(p<0.005)

Tablo 84’te Aile Türü ile “Evin reisi kim olmalıdır?” sorusuna verilen cevaplar arasında anlamlı bir ilişki görülmektedir. Evin reisinin erkek olduğunu söyleyen öğrencilerin % 56,3’ü (261 kişi) muhafazakar, kadın ve erkek birlikte olmalı cevabını verenlerin % 40,2’si (51 kişi) demokratik ailede yetiştiklerini belirtmişlerdir. Evin reisi olarak erkeği gören öğrencilerin yarıdan fazlasının muhafazakar bir ailede yetişmiş olması dikkate değer bir durumdur.

2.6. KİŞİLER ARASI İLİŞKİLER

Kişiler arası ilişkiler ile ilgili toplumsal cinsiyet ifadeleri:

1. Flört hakkındaki düşünceniz hangisidir?
2. Erkek hocalarımıza soru sormaktan çekiniyorum.
3. Kadın hocalarımıza soru sormaktan çekiniyorum.

2.6.1. FLÖRT HAKKINDAKİ DÜŞÜNCELER – EVİN REİSİ KİM OLMALIDIR?

Tablo 85: Flört Hakkındaki Düşünceler ile “Evin Reisi Kim Olmalıdır?” Sorusuna Verilen Cevaplar Arasındaki İlişki

Flört Hakkındaki Düşünceler	Evin Reisi Kim Olmalıdır?					Toplam
	Kadın	Erkek	Kadın ve Erkek Birlikte	Kadın, Erkek ve Çocuklar Hep Birlikte		
Kesinlikle arşiyım	n 1	149	67	23		240
	% 0%	62,1%	27,9%	9,6%		100,0%
Dini hassasiyetler dikkate alındığı sürece bir sakınca görmüyorum	n 2	91	69	33		195
	% 1,0%	46,7%	35,4%	16,9%		100,0%
İlahiyatçılara yakışmayan bir davranıştır.	n 2	16	6	4		28
	% 7,1%	57,1%	21,4%	14,3%		100,0%
Kişisel bir tercihtir. Kimseyi ilgilendirmez.	n 1	36	37	14		88
	% 1,1%	40,9%	42,0%	15,9%		100,0%
Doğal bir duygu, normal karşılıyorum.	n 1	8	4	9		22
	% 4,5%	36,4%	18,2%	40,9%		100,0%
Ciddi düşünülüyorsa uygun görüyorum.	n 0	32	25	14		71
	% 0,0%	45,1%	35,2%	19,7%		100,0%
Toplam	n 7	332	208	97		644
	% 1,1%	51,6%	32,3%	15,1%		100,0%

(p<0.005)

Tablo 85’da “Flört hakkındaki düşünceler ile evin reisi kim olmalıdır?” soruları arasında anlamlı bir ilişki gözlenmiştir. Evin reisinin erkek olması gerektiğini düşünenlerin % 62,1’i (149 kişi) flört hakkındaki düşüncesi sorulduğunda “kesinlikle karşıyım” cevabını vermiştir. Yine evin reisinin erkek olduğunu düşünen öğrencilerin % 46,7’si (91 kişi) “dini hassasiyetler dikkate alındığı sürece bir sakınca görmüyorum” seçeceğini tercih etmiştir. Evin reisi erkek olarak gören öğrencilerin % 57,1’i (16 kişi) “ilahiyatçılara yakışmayan bir davranıştır” şeklinde cevaplandırmışlardır. Evin reisi olarak kadın ve erkeği birlikte gören öğrencilerin % 42’si (37 kişi) flörtün kişisel bir tercih olduğunu ve kimseyi ilgilendirmediğini belirtmişlerdir. Evin reisi sorusuna kadın, erkek ve çocuklar hep birlikte olmalı diyen öğrencilerin % 40,9’u (9 kişi) flörtün normal bir duygu olduğunu, evin reisinin erkek olması gerektiğini belirten öğrencilerin % 45,1’i (32 kişi) ise ciddi düşünülüyor olduğu takdirde uygun gördüklerini ifade etmişlerdir.

2.7. DİN

Din ile ilgili toplumsal cinsiyet ifadeleri:

1. Bazı sportif faaliyetler kadınlar için uygun değildir. (Yüzme, Futbol, vs.)
2. Evli bir erkeğin kadın arkadaşlarının olması normaldir.
3. Evli bir kadının erkek arkadaşlarının olması normaldir.
4. Bir kadının mahremi olmayan bir erkekle konuşması, mecburi bir durum olmadıkça günahdır.
5. . Bir erkeğin mahremi olmayan bir kadınla konuşması, mecburi bir durum olmadıkça günahdır.
6. . İlahiyatta okuğum için istediğim bazı eğlence ortamlarına giremiyorum.

2.7.1. CİNSİYET

Tablo 86: Cinsiyet ile “Bir Kadının Mahremi Olmayan Bir Erkek İle Konuşması Mecburi Bir Durum Olmadıkça Günahdır.” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki

Cinsiyet	54. Bir kadının mahremi olmayan bir erkekle konuşması, mecburi bir durum olmadıkça günahdır.					Toplam	
	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum		
Kadın	n	106	139	65	57	28	395
	%	26,8%	35,2%	16,5%	14,4%	7,1%	100,0%
Erkek	n	102	66	34	30	17	249
	%	41,0%	26,5%	13,7%	12,0%	6,8%	100,0%
Toplam	n	208	205	99	87	45	644
	%	32,3%	31,8%	15,4%	13,5%	7,0%	100,0%

(p<0.006)

Cinsiyet ile “Bir kadının mahremi olmayan bir erkekle konuşması mecburi bir durum olmadıkça günahdır.” ifadesi arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Buna göre bu ifadeye kız öğrencilerin % 62’si (245 kişi), erkek öğrencilerin % 67,5’i (168

kişi) katıldıklarını ifade etmiştir (tamamen katılıyorum + katılıyorum). Bu ifadeye katılmayan kız öğrencilerin oranı % 21,5 (85 kişi), erkek öğrencilerin oranı da % 18,8 (47 kişi)'dir (katılmıyorum + hiç katılmıyorum). Hem kız hem de erkek öğrencilerin yarısından fazlası bir kadının mahremi olmayan bir erkekle mecburi bir durum olmadıkça konuşmasının günah olduğunu düşünmektedir.

Tablo 87: Cinsiyet ile “Bir Erkeğin Mahremi Olmayan Bir Kadın İle Konuşması Mecburi Bir Durum Olmadıkça Günahdır.” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki

Cinsiyet	55. Bir erkeğin mahremi olmayan bir kadınla konuşması, mecburi bir durum olmadıkça günahdır.					Toplam	
	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum		
Kadın	n	110	141	65	52	27	395
	%	27,8%	35,7%	16,5%	13,2%	6,8%	100,0%
Erkek	n	98	64	36	33	18	249
	%	39,4%	25,7%	14,5%	13,3%	7,2%	100,0%
Toplam	n	208	205	101	85	45	644
	%	32,3%	31,8%	15,7%	13,2%	7,0%	100,0%

(p<0.022)

Cinsiyet ile “Bir erkeğin mahremi olmayan bir kadın öyle konuşması mecburi bir durum olmadıkça günahdır.” ifadesine katılım düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Kız öğrencilerin % 63,5'i (251 kişi), erkek öğrencilerin % 65,1'i (162 kişi) bu ifadeye katıldıklarını belirtirken (tamamen katılıyorum + katılıyorum), kız öğrencilerin % 20'si (79 kişi), erkek öğrencilerin % 20,5'i (51 kişi) bu ifadeye katılmadıklarını belirtmişlerdir (hiç katılmıyorum + katılmıyorum). Buna göre öğrencilerin yarısından fazlası bir erkeğin mahremi olmayan bir kadınla mecburi bir durum olmadıkça konuşmasının günah olduğunu ifade etmiştir.

2.7.2. ÜNİVERSİTE

Tablo 88: Üniversite ile “ Evli Bir Kadının Erkek Arkadaşlarının Olması Normaldir.” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki

Üniversite	47. Evli bir kadının erkek arkadaşlarının olması normaldir.					Toplam
	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum	
Necmettin Erbakan İlahiyat	n 0	6	26	64	132	228
	% 0,0%	2,6%	11,4%	28,1%	57,9%	100,0%
Ankara İlahiyat	n 9	17	16	22	46	110
	% 8,2%	15,5%	14,5%	20,0%	41,8%	100,0%
Harran İlahiyat	n 3	5	7	19	64	98
	% 3,1%	5,1%	7,1%	19,4%	65,3%	100,0%
Erzurum Atatürk İlahiyat	n 1	10	13	25	60	109
	% 9%	9,2%	11,9%	22,9%	55,0%	100,0%
Bitlis Eren İlahiyat	n 3	12	21	16	47	99
	% 3,0%	12,1%	21,2%	16,2%	47,5%	100,0%
Toplam	n 16	50	83	146	349	644
	% 2,5%	7,8%	12,9%	22,7%	54,2%	100,0%

(p<0.001)

Tablo 88’da Üniversite ile “Evli bir kadının erkek arkadaşların olması normaldir.” ifadesine katılım düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki görülmektedir. Tabloyu incelediğimizde evli bir kadının erkek arkadaşlarının olmasını normal karşılayan öğrenci sayısının çok az olduğu görülmektedir. Fakat bu konuda olumsuz fikir belirten öğrencilerin bütün üniversite örneklemelerinde “hiç katılmıyorum” seçeneğinde yoğunlaştığını görmekteyiz. Buna göre Necmettin Erbakan üniversitesi ilahiyat fakültesi öğrencilerinin % 57,9’u (132 kişi), Ankara Üniversitesi ilahiyat fakültesi öğrencilerinin % 41,8’i (46 kişi), Harran Üniversitesi ilahiyat fakültesi öğrencilerinin % 65,3’ü (64 kişi), Erzurum Atatürk üniversitesi ilahiyat fakültesi öğrencilerinin % 55’i (60 kişi), Bitlis Eren Üniversitesi ilahiyat fakültesi öğrencilerinin % 47,5’i (47 kişi) bu ifadeye hiç katılmadıklarını belirtmiştir.

Tablo 89: Üniversite ile “ Evli Bir Erkeğin Kadın Arkadaşlarının Olması Normaldir.” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki

Üniversite	46. Evli bir erkeğin kadın arkadaşlarının olması normaldir.					Toplam	
	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum		
Necmettin Erbakan İlahiyat	n	0	10	24	67	127	228
	%	0,0%	4,4%	10,5%	29,4%	55,7%	100,0%
Ankara İlahiyat	n	10	18	22	21	39	110
	%	9,1%	16,4%	20,0%	19,1%	35,5%	100,0%
Harran İlahiyat	n	2	7	8	22	59	98
	%	2,0%	7,1%	8,2%	22,4%	60,2%	100,0%
Erzurum Atatürk İlahiyat	n	1	10	14	28	56	109
	%	9%	9,2%	12,8%	25,7%	51,4%	100,0%
Bitlis Eren İlahiyat	n	4	16	19	17	43	99
	%	4,0%	16,2%	19,2%	17,2%	43,4%	100,0%
Toplam	n	17	61	87	155	324	644
	%	2,6%	9,5%	13,5%	24,1%	50,3%	100,0%

(p<0.001)

Üniversite ile “Evli bir erkeğin kadın arkadaşlarının olması normaldir.” ifadesine katılım düzeyi arasında anlamlı bir ilişki gözlenmiştir. Tablo 88’da olduğu gibi burada da bu ifadeye tamamen katılıyorum cevabını veren öğrenci neredeyse yok gibidir. Burada da öğrencilerin çoğunluğu “hiç katılmıyorum” seçeneğini tercih etmiştir. Buna göre Necmettin Erbakan Üniversitesi ilahiyat fakültesi öğrencilerinin % 55,7’si (127 kişi), Ankara Üniversitesi ilahiyat fakültesi öğrencilerinin % 35,5’i (39 kişi), Harran Üniversitesi ilahiyat fakültesi öğrencilerinin % 60,2’si (59 kişi), Erzurum Atatürk Üniversitesi ilahiyat fakültesi öğrencilerinin % 51,4’ü (56 kişi) ve Bitlis Eren Üniversitesi ilahiyat fakültesi öğrencilerinin % 43,4’ü (43 kişi) evli bir erkeğin kadın arkadaşları olması normaldir ifadesini “hiç katılmıyorum” şeklinde cevaplandırmışlardır.

Hem 88 hem de 89. tabloya göre öğrencilerin yarısından fazlası evli bir kadının ya da erkeğin karşı cinsten arkadaşı olmasını onaylamamaktadır.

2.7.3. SINIF

Tablo 90: Sınıf ile “İlahiyatta Olduğum İçin Bazı Eğlence Ortamlarına Giremiyorum.” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki

Sınıf	73. İlahiyatta olduğum için istediğim bazı eğlence ortamlarına giremiyorum.						Toplam
	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum		
1. Sınıf	n 7 % 11,3%	n 1 % 1,6%	n 13 % 21,0%	n 18 % 29,0%	n 23 % 37,1%	62	100,0%
2. Sınıf	n 9 % 4,8%	n 20 % 10,6%	n 21 % 11,1%	n 83 % 43,9%	n 56 % 29,6%	189	100,0%
3. Sınıf	n 2 % 4,5%	n 10 % 22,7%	n 6 % 13,6%	n 16 % 36,4%	n 10 % 22,7%	44	100,0%
4. Sınıf	n 1 % 3,7%	n 4 % 14,8%	n 3 % 11,1%	n 6 % 22,2%	n 13 % 48,1%	27	100,0%
Hazırlık	n 12 % 16,4%	n 17 % 23,3%	n 8 % 11,0%	n 12 % 16,4%	n 24 % 32,9%	73	100,0%
Toplam	n 31 % 7,8%	n 52 % 13,2%	n 51 % 12,9%	n 135 % 34,2%	n 126 % 31,9%	395	100,0%

(p<0.001)

Sınıf ile sadece kız öğrencilere yöneltilen “İlahiyatta okuduğum için bazı eğlence ortamlarına giremiyorum ifadesine katılım düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki görülmektedir. Hazırlık sınıfında bulunan kız öğrencilerin % 49,3’ü (36 kişi), birinci sınıftakilerin % 66,1’i (41 kişi), ikinci sınıftakilerin % 73,5’i (139 kişi) üçüncü sınıftakilerin % 59,1’i (26 kişi) dördüncü sınıftakilerin % 70,3’ü (19 kişi) bu ifadeye katılmadıklarını belirtmişlerdir. Buna göre kız öğrencilerin okulun ilk yıllarında eğlence ortamlarına girmekten çekindikleri fakat daha sonraki yıllarda bu konuda daha az sıkıntı yaşadıkları anlaşılmaktadır.

2.7.4. AİLE TÜRÜ

Tablo 91: Aile Türü ile “ Bazı Sportif Faaliyetler Kadınlar İçin Uygun Değildir.” İfadesine Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki

Aile Türü	32. Bazı sportif faaliyetler kadınlar için uygun değildir. (Yüzme, futbol vs.)					Toplam
	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum	
Baskıcı Aile	n 3	11	3	4	9	30
	% 10,0%	36,7%	10,0%	13,3%	30,0%	100,0%
Demokratik Aile	n 22	10	10	46	39	127
	% 17,3%	7,9%	7,9%	36,2%	30,7%	100,0%
Muhafazakar Aile	n 87	111	45	128	93	464
	% 18,8%	23,9%	9,7%	27,6%	20,0%	100,0%
İlgisiz Aile	n 8	4	5	1	5	23
	% 34,8%	17,4%	21,7%	4,3%	21,7%	100,0%
Toplam	n 120	136	63	179	146	644
	% 18,6%	21,1%	9,8%	27,8%	22,7%	100,0%

(p<0.001)

Tablo 91'e göre Aile Türü ile “Bazı sportif faaliyetler kadınlar için uygun değildir.” ifadesine katılım düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Bazı sportif faaliyetlerin kadınlar için uygun olmadığını düşünenlerin % 42,7'si (198 kişi) (tamamen katılıyorum + katılıyorum) muhafazakar ailede yetişmişlerdir. Bu ifadeye katılan öğrencilerin % 46,7'si de (tamamen katılıyorum + katılıyorum) muhafazakar ailede yetiştiklerini ifade etmişlerdir. Bu ifadeye katılmayan öğrenciler % 66,9'u (85 kişi) (katılmıyorum + hiç katılmıyorum) ise ailelerinin demokratik bir yapısı olduğunu belirtmişlerdir. Demokratik aile yapısına sahip ailelerin çocukları muhafazakar ailelere göre kadının sportif faaliyetlerde bulunmasını daha olumlu karşılamaktadırlar.

Tablo 92: Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin İfadelere Verilen Cevapların Frekans Dağılımı

Toplumsal Cinsiyet ile İlgili İfadeler		Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum	Toplam
22. Kadın kocasının sözünden çıkmamalıdır.	n	163	233	87	119	42	644
	%	25,3	36,2	13,5	18,5	6,5	100,0
23. Boşanma hakkı kadına verilmemelidir.	n	84	97	91	193	179	644
	%	13,0	15,1	14,1	30,0	27,8	100,0
24. Kadının çalışması uygun değildir.	n	50	73	99	217	205	644
	%	7,8	11,3	15,4	33,7	31,8	100,0
25. Kadının yüksek öğrenim görmesi gereksizdir.	n	19	23	41	205	356	644
	%	3,0	3,6	6,4	31,8	55,3	100,0
26. Kadının yeri evidir.	n	86	127	78	177	176	644
	%	13,4	19,7	12,1	27,5	27,3	100,0
27. Erkekler görüşlerinde kadınlardan daha isabetlidir.	n	48	103	149	186	158	644
	%	7,5	16,0	23,1	28,9	24,5	100,0
28. Kadının sırtından sopayı eksik etmeyeceksin.	n	5	9	12	60	558	644
	%	8	1,4	1,9	9,3	86,6	100,0
29. Dilimizde kadını küçük düşürücü deyimler, ifadeler vardır.	n	133	229	99	89	94	644
	%	20,7	35,6	15,4	13,8	14,6	100,0
30. Bazı meslekleri sadece erkek yapabilir. (Pilot, mühendis vs.)	n	106	169	66	172	131	644
	%	16,5	26,2	10,2	26,7	20,3	100,0
31. Bazı meslekler kadına daha uygundur. (Hemşire, öğretmen vs.)	n	153	310	41	78	62	644
	%	23,8	48,1	6,4	12,1	9,6	100,0
32. Bazı sportif faaliyetler kadınlar için uygun değildir. (Yüzme, futbol vs.)	n	120	136	63	179	146	644
	%	18,6	21,1	9,8	27,8	22,7	100,0
33. Erkek kadından üstündür.	n	30	94	46	159	315	644
	%	4,7	14,6	7,1	24,7	48,9	100,0
34. Kadın ne yaparsa yapsın dövülmemelidir.	n	227	147	65	136	69	644
	%	35,2	22,8	10,1	21,1	10,7	100,0
35. Kadın bazı durumlarda dövülebilir.	n	35	154	97	140	218	644
	%	5,4	23,9	15,1	21,7	33,9	100,0

Toplumsal Cinsiyet ile İlgili İfadeler		Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum	Toplam
36. Tokat atmak kadına yönelik şiddet kapsamına girmez.	n	12	28	45	188	371	644
	%	1,9	4,3	7,0	29,2	57,6	100,0
37. Evdeki bulaşık, temizlik gibi işler kadın işidir.	n	78	183	69	195	119	644
	%	12,1	28,4	10,7	30,3	18,5	100,0
38. Ailede bir kadar alınırken benim de fikrim alınır.	n	254	293	51	27	19	644
	%	39,4	45,5	7,9	4,2	3,0	100,0
39. Ailenin geleceği ile ilgili kararları erkek vermelidir.	n	39	76	99	261	169	644
	%	6,1	11,8	15,4	40,5	26,2	100,0
40. Erkekler kadınlara göre daha mantıklıdır.	n	59	143	124	176	142	644
	%	9,2	22,2	19,3	27,3	22,0	100,0
41. Psikolojik olarak erkek kadından daha güçlüdür.	n	153	264	74	80	73	644
	%	23,8	41,0	11,5	12,4	11,3	100,0
42. Kız ve erkek çocuklarının eğitim alma hakkı eşit olmalıdır.	n	409	184	15	17	19	644
	%	63,5	28,6	2,3	2,6	3,0	100,0
43. Erkekler aile bütçesini daha iyi idare eder.	n	164	185	108	119	68	644
	%	25,5	28,7	16,8	18,5	10,6	100,0
44. Siyaset yapmak erkek işidir.	n	102	119	131	161	131	644
	%	15,8	18,5	20,3	25,0	20,3	100,0
45. Ev işleri karı koca arasından paylaşılmalıdır.	n	235	259	78	48	24	644
	%	36,5	40,2	12,1	7,5	3,7	100,0
46. Evli biri erkeğin kadın arkadaşlarının olması normaldir.	n	17	61	87	155	324	644
	%	2,6	9,5	13,5	24,1	50,3	100,0
47. Evli biri kadının erkek arkadaşlarının olması normaldir.	n	16	50	83	146	349	644
	%	2,5	7,8	12,9	22,7	54,2	100,0
48. Evlilikte, kadın istemediği zaman cinsel ilişkiyi redddebilmelidir.	n	162	193	129	85	75	644
	%	25,2	30,0	20,0	13,2	11,6	100,0
49. Kadınlar annelik ve çalışma hayatını birarada yürütebilir.	n	146	203	140	91	64	644
	%	22,7	31,5	21,7	14,1	9,9	100,0
50. Bir iş sahibi olmak erkek için olduğu kadar kadın için de önemlidir.	n	173	225	97	104	45	644
	%	26,9	34,9	15,1	16,1	7,0	100,0

Toplumsal Cinsiyet ile İlgili İfadeler		Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum	Toplam
51. İş yaşamı bir anne için uygun değildir.	n	88	139	140	168	109	644
	%	13,7	21,6	21,7	26,1	16,9	100,0
52. İş yaşamı bir kadın için uygun değildir.	n	47	73	136	241	147	644
	%	7,3	11,3	21,1	37,4	22,8	100,0
53. Erkeği şiddete kadın tahrik eder.	n	28	55	130	192	239	644
	%	4,3	8,5	20,2	29,8	37,1	100,0
54. Bir kadının mahremi olmayan bir erkekle konuşması, mecburi bir durum olmadıkça günahdır.	n	208	205	99	87	45	644
	%	32,3	31,8	15,4	13,5	7,0	100,0
55. Bir erkeğin mahremi olmayan bir kadınla konuşması, mecburi bir durum olmadıkça günahdır.	n	208	205	101	85	45	644
	%	32,3	31,8	15,7	13,2	7,0	100,0
56. Maddi olarak ihtiyaç olmadığı sürece evli bir kadının çalışması gereksizdir.	n	137	146	103	169	89	644
	%	21,3	22,7	16,0	26,2	13,8	100,0
57. Karı, koca şiddetini başkalarına anlatmamalıdır, kol kırılır yen içinde kalır.	n	70	62	92	191	229	644
	%	10,9	9,6	14,3	29,7	35,6	100,0
58. Kadın kocasına her şartta itaat etmelidir.	n	40	91	92	254	167	644
	%	6,2	14,1	14,3	39,4	25,9	100,0
59. Kadının yaşamıyla ilgili kararları kocası vermelidir.	n	21	49	83	275	216	644
	%	3,3	7,6	12,9	42,7	33,5	100,0
60. Kadınların bir erkek tarafından her zaman korunmaya ihtiyacı vardır.	n	160	192	122	107	63	644
	%	24,8	29,8	18,9	16,6	9,8	100,0
61. Kadınlar kocalarıyla anlaşamadıkları konularda susmayı tercih etmelidir.	n	75	127	128	176	138	644
	%	11,6	19,7	19,9	27,3	21,4	100,0
62. Kadın çocuğu varsa koca şiddetine tahammül etmelidir.	n	10	22	44	216	352	644
	%	1,6	3,4	6,8	33,5	54,7	100,0
63. Bir kadına hakaret etmek de kadına yönelik şiddet kapsamına girer.	n	249	233	53	66	43	644
	%	38,7	36,2	8,2	10,2	6,7	100,0
64. Kadına şiddet, haklı bir gerekçesi varsa kabul edilebilir. (Kocasının sözünden çıkma, aldatma vs.)	n	76	142	118	128	180	644
	%	11,8	22,0	18,3	19,9	28,0	100,0
65. 16 yaşından küçük bir çocuğun evlendirilmesi cinsel şiddet kapsamına girer.	n	253	170	88	80	53	644
	%	39,3	26,4	13,7	12,4	8,2	100,0
66. Bulaşık, temizlik, çocuk bakımı gibi ev işlerinden koca da karısına yardımcı olmalıdır.	n	323	249	26	27	19	644
	%	50,2	38,7	4,0	4,2	3,0	100,0
67. Erkeğin gece geç vakitlerde dışarıda olmasında bir sorun yoktur.	n	27	51	55	236	275	644
	%	4,2	7,9	8,5	36,6	42,7	100,0
68. Bir kadının gece geç vakitlerde eğlenme amacıyla dışarda dinimize göre uygun değildir.	n	365	167	46	29	37	644
	%	56,7	25,9	7,1	4,5	5,7	100,0

69 – 74 arasındaki soruları sadece kız öğrenciler cevaplandıracaktır.							
69. Kadın olduğum için ayrımcılığa uğradığımı düşünüyorum.	n	52	88	73	120	62	395
	%	13,2	22,3	18,5	30,4	15,7	100,0
70. Erkek olsaydım daha başarılı olabilirdim.	n	34	36	44	110	171	395
	%	8,6	9,1	11,1	27,8	43,3	100,0
71. Kadın olmak sosyalleşmemi zorlaştırıyor.	n	45	79	48	109	114	395
	%	11,4	20,0	12,2	27,6	28,9	100,0
72. Kadın olduğum için sportif faaliyetlerde mahrumiyet yaşıyorum.	n	55	98	57	86	99	395
	%	13,9	24,8	14,4	21,8	25,1	100,0
73. İlahiyatta okduğum için bazı eğlence ortamlarına giremiyorum	n	31	52	51	135	126	395
	%	7,8	13,2	12,9	34,2	31,9	100,0
74. Erkek hocalarımıza soru sormaktan çekiniyorum.	n	13	40	44	116	182	395
	%	3,3	10,1	11,1	29,4	46,1	100,0

75 – 79 arasındaki soruları sadece erkek öğrenciler cevaplandıracaktır.							
75. Kadınlar zayıf karakterlidir.	n	48	51	51	58	41	249
	%	19,3	20,5	20,5	23,3	16,5	100,0
76. Erkek olduğum için daha kolay sosyalleşme imkanı buluyorum.	n	54	101	53	28	13	249
	%	21,7	40,6	21,3	11,2	5,2	100,0
77. Erkek olduğum için bazı faaliyetlere (sosyal, sportif vs.) katılmam daha kolay.	n	97	115	25	8	4	249
	%	39,0	46,2	10,0	3,2	1,6	100,0
78. Erkek olduğum için daha şanslıyım.	n	55	54	72	39	29	249
	%	22,1	21,7	28,9	15,7	11,6	100,0
79. Kadın hocalarımıza soru sormaktan çekiniyorum.	n	20	38	42	67	82	249
	%	8,0	15,3	16,9	26,9	32,9	100,0

SONUÇ

Toplumsal cinsiyet; bireylerin cinsiyetlerine uygun rol ve davranışları toplum içinde zamanla kazandığını ifade eden sosyolojik bir kavramdır. Kadın ve erkek rollerinin toplumda öğrenildiğine işaret eder. Kadının alanının evin içi, erkeğin de evin dışı olması cinsiyetin toplumsallaşması aşamasıyla gerçekleşmiştir.

Kadının, geleneksel yapının hakim olduğu toplumlarda ikinci planda kaldığı bilinen bir gerçektir. Bu durumun çeşitli sebepleri bulunmaktadır. Toplumun ekonomik yapısı, bireylerin eğitim düzeyleri, eğitim politikaları, dinin yorumlanma biçimleri, ataerkil anlayışın özellikleri gibi sebepler sayılabilir. Dinin de bireylerin rol ve davranışları üzerinde etkisi bulunmaktadır. Bu etkinin ne derece ve nasıl olduğunu bir parça da olsa anlamak amacıyla bu araştırmayı gerçekleştirdik.

Çalışmanın birinci bölümünde toplumsal cinsiyet, feminizm ve kuramları, din ve kadın başlıkları altında araştırmanın kavramsal ve kuramsal çerçevesi belirlenmiştir. İkinci bölümde elde edilen verilerin varsayımlar dikkate alınarak analizleri gerçekleştirilmiştir.

Araştırmamızın konusu ilahiyat fakültesi öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarıdır. Bunu araştırabilmek amacıyla iki bölümden oluşan bir anket hazırlanmıştır. Anketimizin birinci bölümünde kişilerin demografik özellikleri, evin reisi, çocuğun bakımından sorumlu kişi ile ilgili sorular yer alırken, ikinci bölümünde toplumsal cinsiyet ile ilgili ifadeler bulunmaktadır.

Hazırlamış olduğumuz anket ülkemizdeki temsil etme özelliklerine dikkat edilerek (farklı bölgelerden olması, köklü ve büyük olması vs.) seçilen beş üniversitenin (Necmettin Erbakan Üniversitesi, Ankara Üniversitesi, Erzurum Atatürk Üniversitesi, Harran Üniversitesi ve Bitlis Eren Üniversitesi) ilahiyat fakültesi öğrencilerine uygulanmıştır. Seçtiğimiz evrenden anketimize katılan örneklem sayısı toplamda 644 öğrencidir. Üniversitelere bizzat gidilerek anketlerin uygulanması ile veriler elde edilmiştir. Elde edilen bilgiler spss programı ile ki-kare tablolarında gösterilmiştir.

Çapraz tablolardan elde ettiğimiz sonuçlara göre varsayımların doğrulanıp doğrulanmadığı belirlenmiştir. Buna göre araştırmamızın varsayımlarını ve sonuçlarını şöyle sıralayabiliriz.

1. İlahiyat fakültesi öğrencilerinin cinsiyetine göre toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları değişkenlik göstermektedir. Tabloların gösterdiği sonuçlara baktığımızda Bu varsayımımızın doğrulandığını görmekteyiz. Kız ve erkek öğrenciler ankette bulunan toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin ifadeler farklı cevaplar vermişlerdir. Kız öğrenciler kendilerini geri planda bırakan ifadelere erkeklerden daha fazla karşı çıkarken erkek öğrenciler kendilerini öne çıkaran ifadelere daha fazla katılmışlardır. Kadın kocasının sözünden çıkmamalıdır, boşanma hakkı kadına verilmemelidir, erkekler görüşlerinde kadınlardan daha isabetlidir gibi ifadeler verilen cevapları gösteren tablolara baktığımızda bu görüşlere erkeklerin kız öğrencilerden daha fazla katıldığını görmekteyiz (Tablo 22, 23, 24 vd). Kadına şiddet kadının çalışması ile ilgili ifadelerde kadına pozitif ayrımcılık yapma tutumu kız öğrencilerde daha fazla görülmüştür (Tablo 45, 46, 47, 66, 67)

2. İlahiyat fakültesi öğrencilerinin yaşlarına göre toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları değişkenlik göstermektedir varsayımımız doğrulanmıştır. Buna göre öğrencilerin yaşları arttıkça toplumsal cinsiyet rolleri ile ilgili ifadeler farklı cevaplar verdiği gözlemlenmiştir. Öğrencilerin yaşları artıkça kadını öteleyen ifadeler katılma oranları azalmıştır (Tablo 40, 73).

3. İlahiyat fakültesi öğrencilerinin okuduğu sınıf düzeylerine göre toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları değişkenlik göstermektedir. Bu varsayımımızın doğrulandığını gösteren sadece bir tablomuz bulunmaktadır (Tablo 90). Buna göre öğrenciler ilahiyatta okumalarından dolayı ilk yıllarda sosyalleşmede zorluk yaşarken sonraki yıllarda daha az sorun yaşamaktadırlar.

4. İlahiyat fakültesi öğrencilerinin okuduğu üniversitelere göre toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları değişkenlik göstermektedir. Bu varsayımımız da doğrulanmıştır. Toplumsal cinsiyet rolleri ile ilgili ifadeler katılma ya da katılmama oranı genel itibariyle Necmettin Erbakan Üniversitesi'nde daha fazla çıkmıştır.

Bunun da sebebi anketimize katılan öğrencilerin bu üniversitede daha fazla olmasıdır.

5. İlahiyat fakültesi öğrencilerinin medeni durumuna göre toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları değişkenlik göstermektedir varsayımımız ile ilgili yeterli sayıda evli öğrenci olmaması nedeniyle anlamlı bir sonuca ulaşamamıştır.

6. İlahiyat fakültesi öğrencilerinin çocuk sahibi olma durumuna göre toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları değişkenlik göstermektedir varsayımımız ile ilgili yeterli sayıda çocuk sahibi olan katılımcı olmadığı için anlamlı bir sonuca ulaşamamıştır.

7. İlahiyat fakültesi öğrencilerinin büyüdüğü yere göre toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları değişkenlik göstermektedir varsayımımız. Büyükşehir ve ilde büyüyenler kırsal kesimde yetişmiş olanlara göre daha fazla oranda ev işlerinde kocanın karısına yardım etmesi gerektiğini düşünmektedirler (Tablo 57).

8. İlahiyat fakültesi öğrencilerinin ailesinin aylık gelir durumuna göre toplumsal cinsiyet rolleri ne ilişkin tutumları değişkenlik göstermektedir. Ailenin aylık gelir düzeyi arttıkça kadının çalışması, şiddet gibi konularda kadından yana olumlu bir tutum görülmektedir (Tablo 58, 74).

9. Anne baba eğitim düzeyi arttıkça kadına şiddetle ilgili görüşlere katılım düzeyi azalmaktadır. Bu da bize şiddet konusunda bilinçlenmenin eğitimin önemini göstermektedir. Bundan dolayı eğitimde şiddet ile ilgili önleyici politikaların geliştirilmesi, ders müfredatlarında bilinçlenme çalışmalarının yer alması ivedilikle uygulamaya geçilmesi gereken bir öneri olarak kabul edilmelidir (Tablo 60, 61, 62).

10. İlahiyat fakültesi öğrencilerinin ailesinin mesleğine göre toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları değişkenlik göstermektedir varsayımımız ile ilgili anlamlı bir sonuca ulaşamamıştır.

11. İlahiyat fakültesi öğrencilerinin aile türüne göre toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları değişkenlik göstermektedir varsayımımızı doğrulayan sonuçlara ulaşılmıştır. Öğrencilerin yetiştiği ailenin türüne göre toplumsal cinsiyet

tutumları da değişiklik göstermiştir. Demokratik ailede yetişen öğrenciler kadın ve erkeği daha eşitlikçi bir tutumla değerlendirmektedirler (Tablo 84).

12. İlahiyat fakültesi öğrencilerinin aile birey sayısına göre toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları değişkenlik göstermektedir. Aile birey sayısı arttıkça kadının konumu, eğitim hakkı gibi konularda daha olumlu düşüncelere sahip oldukları görülmektedir.

13. Din toplumsal cinsiyete ilişkin tutumlar konusunda etkili bir faktördür varsayımımızı doğrulayan bulgulara ulaşılmıştır. Kadın yönetici ile çalışmak, evli bir kadının ya da erkeğin geç saatlerde dışarda olması, evli bir erkek ya da kadının karşı cinsten arkadaşı olması öğrencilerin katılmadıkları ifadeler olmuştur (Tablo 18, 19, 20, 86, 87, 88, 89).

KAYNAKÇA

- Adaçay, Funda Rana (2014). *Toplumsal Cinsiyet ve Kalkınma*, Bursa: Ekin Yayınevi.
- Arslantürk, Zeki (1995). *Sosyal Bilimciler İçin Araştırma Metod ve Teknikleri*, (2. Baskı), İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Vakfı Yayınları.
- Durudoğan, Hülya, Gökşen, Fatoş, Emrah Oder, Bertil, Yüksek, Deniz (2014). *Türkiye’de Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları, Eşitsizlikler Mücadeleler Kazanımlar*, (2. Baskı), İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.
- Birekul, Mehmet (2015) *Adalet-Eşitlik Dikotomisi ve Toplumsal Bir Tip/Cinsiyet Olarak İlk Dönem İslam Toplumunda Kadın*, Kadem Dergisi, (1. Baskı), İstanbul: Turkuvaz Matbaacılık.
- Clarke, B. Peter (2012) *Çağdaş Gelişmeler*, İstanbul: İmge Kitabevi.
- Clarke, B. Peter (2012) *Kuram ve Yöntem*, İstanbul: İmge Kitabevi.
- Clarke, B. Peter (2012) *Yaşadığımız Dünya*, İstanbul: İmge Kitabevi.
- Donovan, Josephine (2016). *Feminist Teori*, (11. Baskı), İstanbul: İletişim Yayınları.
- Ersöz, Aysel Günindi (2016). *Toplumsal Cinsiyet Sosyolojisi*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Giddens, Anthony (2013). *Sosyoloji*, İstanbul: Kırmızı Yayınları.
- Günay, Enver (2012). *Din Sosyolojisi*, (11. Baskı), İstanbul: İnsan Yayınları.
- Güloğlu, Ferhan (2011). *Toplumsal Cinsiyet Adaleti Kongresi Kitapçığı*, Kadem Dergisi, İstanbul: Turkuvaz Yayıncılık.
- Kenevir, Fatma, Koçak Kurt, Şeyda (2016). “Türkiye’de Toplumsal Cinsiyet ve Din Temalı Tez Çalışmaları Üzerine bir Değerlendirme.” Dini Araştırmalar, Kadın Özel Sayısı), 347-383. <https://dergipark.org.tr/download/article-file/233883> (2019).

Karaaslan, Selda (2010). *1980 Sonrası Türk Toplumunda Din Eksenli Dönüşümlerin Kadın Kıyafetlerinin Değişimine Yansımaları*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Kaya, Abdussamet (2007). *Göç Bağlamında Kadının Dinsel Dönüşümü-Diyarbakır örneği*, Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi, Diyarbakır.

Kahveci, Sümeyya Akyol (2014). *Türk Modernleşmesi ve Din-Devlet İlişkileri Bağlamında Kur'an Kursu Öğreticilerinin Yetkeleri ve Toplumsal Cinsiyet Alguları*, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.

Kehrer, Günter (1992). *Din Sosyolojisi*, İstanbul: Kubbealtı Neşriyatı.

Korkmaz, Arif (2011). *Göç ve Din*, (1. Baskı), İstanbul: Çizgi Kitabevi.

Korkmaz, Arif (2017). "Feminizmin Modern Dönem Kur'an Tefsirine Etkileri: Tefsir Sosyolojisi Üzerine Bir Deneme" İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, Cilt: 6, Sayı: 2. <http://www.itobiad.com/download/article-file/308257>

Koca, Canan (2016). "Sporun Toplumsal Cinsiyet Halleri", Ankara: Spor Yayınevi.

Kürkçü, Adnan (2013). *Toplumsal Cinsiyet ve Din*, Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.

Özdemir, Fatma Zeliha (2013). *İslamcı Feminist Söylemde Kadın*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.

Özdemir, Özlem (2017). "İkili Sistemli Kuram Olarak Sosyalist Feminizm", Dergi Park, KSBD, Y. 9, C. 9, S. 2, <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/419592>

Taş, Gün (2016). "Feminizm Üzerine Genel Bir Değerlendirme: Kavramsal Analizi, Tarihsel Süreçleri ve Dönüşümleri, " <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/269956>

Ecevit, Yıldız ve diğerleri (2015). *Toplumsal Cinsiyet Sosyolojisi*, (4. Baskı), Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını.

Tunç, Ayşe (2011). *İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinde Din ve Sosyalleşme*, Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.

Tunç, Harun (2013). *Toplumsal Değişim Sürecinde Din ve Toplumsal Cinsiyet, Lise Gençliği Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma*, Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Kahramanmaraş.

Soy, Hikmet (2017). *Toplumsal Cinsiyet: Kadının Sosyal ve Hukuki Konumu*, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.

EK – 1: ANKET FORMU

Bu anket “İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları” adlı çalışmanın bir parçasıdır. Anket içinde adı geçen konuyla ilgili sorular bulunmaktadır. Anket sorularının cevaplanması hususunda göstereceğiniz samimiyet ve dikkat, araştırma sonuçlarının sağlıklı olması açısından son derece önemlidir. Bu sebeple soruları dikkatle okuyarak, seçeneklerden durum ve görüşünüzü en iyi yansıtan ifadeyi işaretleyiniz. Anket sorularına verdiğiniz cevaplar, tamamen bilimsel bir amaç için kullanılacak ve herhangi kişi ya da kişilerle paylaşılmayacaktır. Lütfen anket formuna isminizi yazmayınız ve hiçbir soruyu cevapsız bırakmayınız.

Anketin doldurulması hususunda gösterdiğiniz ilgi ve yardımdan dolayı şimdiden teşekkür ederim.

Necmettin Erbakan Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Öğrencisi

Fatma Keskin

Birinci Bölüm

Lütfen durumunuza uygun olan seçeneğin başındaki paranteze (x) işareti koyunuz.

1. Cinsiyetiniz?

1. () Kadın 2. () Erkek

2. Yaşınız?

1. () 18 2. () 19 3. () 20 4. () 21 5. () 22

6. () 23 ve üzeri

3. Kaçınıcı sınıftasınız?

1. () 1. sınıf 2. () 2. sınıf 3. () 3. sınıf 4. () 4. sınıf

5. () Hazırlık

4. Mezun olduğunuz lise türü aşağıdakilerden hangisidir?

1. () İmam Hatip Lisesi 2. () Teknik ve Mesleki Lisesi 3. () Açık Lise
4. Kolej 5. () Anadolu ve Genel Lisesi

5. Okumakta olduğunuz fakülte aşağıdakilerden hangisidir?

1. () Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
2. () Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
3. () Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
4. () Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
5. () Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
6. () Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
7. () Bitlis Eren Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

6. Medeni durumunuz nedir?

1. () Evli 2. () Bekar 3. () Nişanlı – Sözlü 4. () Boşanmış
5. () Birlikte yaşama

7. Çocuğunuz var mı?

1. () Evet 2. () Hayır

8. Eşiniz çalışıyor mu?

1. () Evet 2. () Hayır

9. Eşinizin mesleği nedir?

1. () Öğrenci 2. () Memur 3. () İşçi 4. () Kendi işi

10. Yaşamınızın çoğunu nerde geçirdiniz?

1. () İl 2. () İlçe 3. () Büyük Şehir 4. () Köy

11. Ailenizin aylık geliri ne kadardır?

1. () 0 – 500
2. () 501- 1000 arası
3. () 1001 – 2000 arası
4. () 2001- 3000 arası
5. () 3001 – 5000 arası
4. () 5001 – 7000 arası
5. () 7000' den fazla

12. Annenizin eğitim durumu nedir?

1. () Hiç okula gitmedi
2. () İlkokul
3. () Ortaokul
4. () İmam-Hatip Lisesi
5. () Genel ve Diğer Mesleki Liseler
6. () İlahiyat Fakültesi
7. () Diğer Fakülte ve Yüksekokullar

13. Annenizin mesleği nedir?

1. () Ev hanımı
2. () Çiftçi
3. () İşçi
4. () Memur

14. Babanızın eğitim durumu nedir?

1. () Hiç okula gitmedi
2. () İlkokul
3. () Ortaokul
4. () İmam-Hatip Lisesi

5. () Genel ve Diğer Mesleki Liseler

6. () İlahiyat Fakültesi

7. () Diğer Fakülte ve Yüksekokullar

15. Babanızın mesleği nedir?

1. () Kendi işi 2. () Çiftçi 3. () İşçi 4. () Memur

16. Ailenizi aşağıdakilerden hangisi ile değerlendirirsiniz?

1. () Baskıcı aile 2. () Demokratik aile 3. () Muhafazakar aile 4. () İlgisiz aile

17. Aileniz kimlerden oluşmaktadır?

1. () Anne 2. () Baba 3. () Anne+Baba 4. () Anne+Baba+Kardeşler

5. () Anne+Baba+Kardeşler+Dede,teyze vs.

18. Sizce evin reisi kim olmalıdır?

1. () Kadın 2. () Erkek 3. () Kadın ve erkek birlikte 4. () Kadın, erkek ve çocuklar hep birlikte

19. Sizce çocuğun bakımı ve yetiştirilmesinde sorumlu kimdir?

1. () Anne 2. () Baba 3. () Anne ve baba eşit derecede

20. Çalıştığınız iş yerinde yöneticinizin kadın olması sizi rahatsız eder mi?

1. () Evet (Nedenini Yazınız).....

2. () Hayır (Nedenini Yazınız).....

21. Flört hakkındaki düşünceniz hangisidir?

1. () Kesinlikle karşıyım.

2. () Dini hassasiyetler dikkate alındığı sürece bir sakınca görmüyorum.

3. () İlahiyatçılara yakışmayan bir davranıştır.

4. () Kişisel bir tercihtir. Kimseyi ilgilendirmez.

5. () Doğal bir duygu, normal karşılıyorum.

6. () Ciddi düşünülüyorsa uygun görüyorum.

İkinci Bölüm

Lütfen aşağıdaki ifadelerin karşısındaki derecelerden durumunuza ve düşüncenize uygun olan sadece bir tanesine (X) işareti koyunuz.

	1 Tamamen Katılıyorum	2 Katılıyorum	3 Kararsızım	4 Katılmıyorum	5 Hiç Katılmıyorum
22. Kadın kocasının sözünden çıkmamalıdır.					
23. Boşanma hakkı kadına verilmemelidir.					
24. Kadının çalışması uygun değildir.					
25. Kadının yüksek öğretim görmesi gereksizdir.					
26. Kadının yeri evidir.					
27. Erkekler görüşlerinde kadınlardan daha isabetlidir.					
28. Kadının sırtından sopayı eksik etmeyeceksin.					
29. Dilimizde kadını küçük düşürücü deyimler, ifadeler vardır.					
30. Bazı meslekleri sadece erkek yapabilir. (Pilot, mühendis vs.)					
31. Bazı meslekler kadına daha uygundur. (Hemşire, öğretmen vs.)					
32. Bazı sportif faaliyetler kadınlar için uygun değildir. (Yüzme, Futbol, vs.)					
33. Erkek kadından üstündür.					
34. Kadın ne yaparsa yapsın dövülmemelidir.					
35. Kadın bazı durumlarda dövülebilir.					
36. Tokat atmak kadına yönelik şiddet kapsamına girmez.					
37. Evdeki; bulaşık, temizlik gibi işler kadın işidir.					
38. Ailede bir karar alınırken benim de fikrim alınır.					

39. Ailenin geleceği ile ilgili kararları erkek vermelidir.					
40. Erkekler kadınlara göre daha mantıklıdır.					
41. Psikolojik açıdan erkek kadından daha güçlüdür.					
42. Kız ve erkek çocuklarının eğitim alma hakkı eşit olmalıdır.					
43. Erkekler aile bütçesini daha iyi idare ederler.					
44. Siyaset yapmak erkek işidir.					
45. Ev işleri karı koca arasında paylaşılmalıdır.					
46. Evli bir erkeğin kadın arkadaşlarının olması normaldir.					
47. Evli bir kadının erkek arkadaşlarının olması normaldir.					
48. Evlilikte, kadın istemediği zaman cinsel ilişkiyi reddedebilmelidir.					
49. Kadınlar annelik ve çalışma hayatını birarada yürütebilir.					
50. Bir iş sahibi olmak erkek için olduğu kadar kadın için de önemlidir.					
51. İş yaşamı bir anne için uygun değildir.					
52. İş yaşamı bir kadın için uygun değildir.					
53. Erkeği şiddete kadın tahrik eder.					
54. Bir kadının mahremi olmayan bir erkekle konuşması, mecburi bir durum olmadıkça günahtır.					
55. Bir erkeğin mahremi olmayan bir kadınla konuşması, mecburi bir durum olmadıkça günahtır.					
56. Maddi olarak ihtiyaç olmadığı sürece evli bir kadının çalışması gereksizdir.					
57. Kadın koca şiddetini başkalarına anlatmamalıdır, kol kırılır yen içinde kalır.					
58. Kadın kocasına her şartta itaat etmelidir.					
59. Kadının yaşamıyla ilgili kararları kocası vermelidir.					
60. Kadınların bir erkek tarafından her zaman korunmaya ihtiyacı vardır.					

61. Kadınlar kocalarıyla anlaşamadıkları konularda tartışmak yerine susmayı tercih etmelidir .					
62. Kadın çocuğu varsa koca şiddetine tahammül etmelidir.					
63. Bir kadına hakaret etmek de kadına yönelik şiddet kapsamına girer.					
64. Kadına şiddet, haklı bir gerekçesi varsa kabul edilebilir. (Kocanın sözünden çıkma, aldatma vs.)					
65. 16 yaşından küçük bir çocuğun evlendirilmesi cinsel şiddet kapsamına girer.					
66. Bulaşık, temizlik, çocuk bakımı gibi ev işlerinde koca da karısına yardımcı olmalıdır.					
67. Erkeğin gece geç vakitlerde dışarıda olmasında bir sorun yoktur.					
68. Bir kadının gece geç vakitlerde eğlenme amacıyla dışarıda olması dinimize göre uygun değildir.					
69-74 arasındaki soruları sadece kadın katılımcılar cevaplayacaktır.					
69. Kadın olduğum için ayrımcılığa uğradığımı düşünüyorum.					
70. Erkek olsaydım daha başarılı olabilirdim.					
71. Kadın olmak sosyalleşmemi zorlaştırıyor.					
72. Kadın olduğum için sportif faaliyetlerde mahrumiyet yaşıyorum.					
73. İlahiyatta okuğum için istediğim bazı eğlence ortamlarına giremiyorum.					
74. Erkek hocalarımıza soru sormaktan çekiniyorum.					
75-79 arasındaki soruları sadece erkek katılımcılar cevaplayacaktır.					
75. Kadınlar zayıf karakterlidir.					
76. Erkek olduğum için daha kolay sosyalleşme imkanı buluyorum.					
77. Erkek olduğum için bazı faaliyetlere (sosyal, sportif vs.) katılmam daha kolay.					
78. Erkek olduğum için daha şanslıyım.					
79. Kadın hocalarımıza soru sormaktan çekiniyorum.					

